

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutusopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisäyksiä ja muutoksia vakuutusopimuslakiin sekä eräitä tarkistuksia avioliittolakiin, velan vanhentumisesta annettuun lakiin, vakuutusyhtiölakiin ja vakuutuseduksesta annettuun lakiin. Esityksen tavoitteena on poistaa epäselvyyksiä ja ongelmia, joita vakuutusopimuslain käytännön soveltamisessa on tullut ilmi.

Vakuutusopimuslain yleistä soveltamisalaa muutettaisiin niin, että lain säännökset koskevat lähtökohtaisesti kaikkia vakuutuslajia. Lain soveltamisalasta olisi edelleen suljettu pois jälleenvakuutus sekä lakisääteiset vakuutukset lukuun ottamatta liikennevakuutuksia, potilasvakuutuksia ja ympäristövahinkovakuutuksia, joihin sovelletaan vakuutusopimuslain säännöksiä siltä osin kuin niitä koskevissa laeissa ei toisin säädetä.

Vakuutusopimuslain pakottavuutta vakuutusnottajan hyväksi laajennettaisiin. Nykyisin laki on vakuutusnottajan hyväksi pakottava vain, jos vakuutusnottaja on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja. Ehdotuksen mukaan laki olisi pakottava myös sellaisten oikeushenkilöiden hyväksi, jotka ovat vakuutusnottajan sopimusosapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Muutos toisi pakottavuuspuoleen useimmat asunto-osakeyhtiöt ja aatteelliset yhdistykset. Vakuutusnottajan takautumisoikeutta selvennettäisiin tapauksissa, joissa vahingon aiheuttanut kolmas henkilö on muu kuin luonnollinen henkilö.

Esityksen mukaan vakuutusnottajalle asetettaisiin velvollisuus perustella päätök-

sensä, jos se hylkää vakuutushakemuksen tai irtisanoo vakuutuksen. Perusteen olisi oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

Lakiin lisättäisiin erityissäännöksiä vakuutusnottajan velvollisuudesta antaa vakuutuksen hakijalle tietoja sijoitussidonnaisista vakuutuksista. Tietoja annettaessa tulisi kiinnittää huomiota sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin, ottaen huomioon erityisesti vakuutuksen hakijan aiempi kokemus sijoittamisesta sekä sijoittamisen tavoitteet. Oikeusministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä henkivakuutusdirektiivin 2002/83/EY liitteessä III lueteltujen tietojen antamisesta. Finanssivalvonta voisi antaa tiettyjä tiedonantovelvoitteita täsmentäviä teknisluonteisia määräyksiä.

Vakuutusnottajan ja vakuutetun tiedonantovelvollisuutta koskevaa sääntelyä selvennettäisiin säätämällä erikseen tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen silloin, kun vakuutusmaksua on väärin tietojen johdosta peritty selvästi vähemmän kuin jos tiedot olisivat olleet oikeita.

Lisäksi tarkistettaisiin säännöksiä niin sanotuista ryhmätuvakuutuksista, edunsaajamääräyksestä, henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittauksesta sekä korvausvaatimuksen vanhentumisesta ja kanneajasta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua niiden hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Vakuutuslainsäädäntö.....	4
Yhtiöoikeudellinen lainsäädäntö.....	5
Liikennevakuutus, potilasvakuutus ja ympäristövahinkovakuutus.....	5
Vakuutusedustajat.....	6
Kuluttajansuojalaki.....	6
Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta.....	6
Vakuutustoiminnan valvonta.....	7
Oikeuskäytäntö.....	7
1.2 Ruotsi ja EU:n lainsäädäntö.....	7
Ruotsi.....	7
Euroopan yhteisö.....	8
1.3 Nykytilan arviointi.....	8
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
2.1 Soveltamisala ja yleiset käsitteet.....	9
2.2 Pakottavuussääntely.....	9
2.3 Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus.....	10
2.4 Vakuutuksen epäminen ja irtisanominen.....	10
2.5 Korvausvaatimuksen vanhentuminen ja kanneaika.....	10
2.6 Muita ehdotuksia.....	11
Henkivakuutuksen ehtojen muuttaminen.....	11
Edunsaajamääräys.....	11
Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittausuoja.....	12
2.7 Eräitä valmistelussa esillä olleita kysymyksiä, joiden johdosta muutoksia ei ehdoteta..	12
Samastaminen.....	12
Eläkevakuutussäästöjen siirrettävyys.....	12
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	13
3.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
3.2 Vaikutukset sopimusosapuolten asemaan.....	13
4 ASIAN VALMISTELU.....	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	15
1.1 Vakuutuslainsäädäntö.....	15
1 luku Yleisiä säännöksiä.....	15
2 luku Vakuutuksesta annettavat tiedot.....	16
Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	30
1.2 Avioliittolaki.....	30
II OSA Puolisoiden oikeussuhteet.....	30
2 luku Puolisoiden omaisuus.....	30
1.3 Laki velan vanhentumisesta.....	31
Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	31
1.4 Vakuutusyhtiölaki.....	31

13 luku	Henkivakuutus	31
1.5	Laki vakuutusedustuksesta.....	31
2	VOIMAANTULO.....	31
3	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	32
	LAKIEHDOTUKSET	33
	1. Laki vakuutusopimuslain muuttamisesta	33
	2. Laki avioliittolain 35 §:n muuttamisesta	43
	3. Laki velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	43
	4. Laki vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n kumoamisesta	44
	5. Laki vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	45
	LIITE	46
	RINNAKKAISTEKSTIT	46
	1. Laki vakuutusopimuslain muuttamisesta	46
	2. Laki avioliittolain 35 §:n muuttamisesta	69
	3. Laki velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	70
	5. Laki vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	71

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vakuutuslainsäädäntö

Heinäkuun 1 päivänä 1995 voimaan tullessa vakuutuslainsäädäntö (543/1994) säädetään henkilövakuutuksesta ja vahinkovakuutuksesta. Laki ei koske lakisääteistä vakuutusta eikä jälleenvakuutusta. Sitä sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1956), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisesti vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä. Vakuutuslainsäädäntö on sen voimaantulon jälkeen tehty vain eräitä muun lainsäädännön muuttumisesta johtuneita tarkistuksia. Lain säännökset ovat pakottavia vakuutetun tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun hyväksi, jos korvaukseen oikeutettu ei ole samalla vakuutuslainsäädännön mukainen. Vakuutuslainsäädännön mukainen laki on pakottava, jos vakuutuslainsäädäntö on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja.

Lain 2 luvussa ovat säännökset vakuutuslainsäädännön laajasta velvollisuudesta antaa tietoja vakuutuksesta. Tiedonantovelvollisuudella pyritään muun muassa varmistamaan se, että vakuutuslainsäädäntö saa hänelle soveltuvan vakuutuksen valitsemiseksi tietoja tarjolla olevista vakuutuksista ennen vakuutuksesta päättämistä. Tiedonantovelvollisuus jatkuu myös vakuutuksen voimassaoloaikana. Annettujen tietojen virheellisyys tai puutteellisuus vaikuttaa sopimuksen sisältöön. Vakuutuksesta koskevista päätöksistä on käytävä ilmi käytettävissä olevat oikeusturvakeinot.

Vakuutuksen myöntämistä ja irtisanomista sekä sopimusehtojen muuttamista koskevat säännökset sisältyvät lain 3 lukuun. Henkilövakuutusta koskevaa hakemusta ei saa hylätä sen takia, että vakuutustapahtuma on sattunut tai vakuutetuksi tarkoitettun terveydentila on huonontunut sen jälkeen, kun hakemus on annettu tai lähetetty vakuutuslainsäädäntöä. Näillä säännöksillä on pyritty turvaamaan se,

ettei vakuutuksen hakija joudu epäedulliseen asemaan vakuutuslainsäädännön toiminnan tai laiminlyönnin johdosta. Vakuutuslainsäädännöllä on oikeus koska tahansa kirjallisesti irtisanoa vakuutus, paitsi jos vakuutuslainsäädännön voimassaoloaika on alle 30 päivää. Säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen vakuutuslainsäädännöllä on oikeus määrääjässä peruuttaa vakuutus. Vakuutuslainsäädännön oikeus irtisanoa vakuutus on rajattu laissa erikseen mainittuihin tilanteisiin. Henkilövakuutuksen ottajalla on oikeus keskeyttää vakuutusmaksujen suoritus ja saada vakuutuslainsäädännön mukainen vakuutuksen säästöosuutta vastaava maksuton vakuutus (*vapaakirja*), jos suoritetuista vakuutusmaksuista on kertynyt säästöä. Vaihtoehtoisesti hänellä on oikeus saada vakuutuslainsäädännön mukainen laskettu vakuutuksen säästöosuus (*takaisinostoarvo*). Eläkevakuutuksen vakuutuslainsäädännössä voidaan kuitenkin rajoittaa oikeutta takaisinostoarvoon.

Lain 4 luvun säännökset vakuutuslainsäädännön ja vakuutetun velvollisuuksista sekä vakuutuslainsäädännön vastuun rajoituksista muodostavat lain keskeisen osan. Vakuutuslainsäädännön päävelvoite on maksaa vakuutusmaksu, jonka suorittamisesta ja laiminlyönnin seuraamuksista säädetään tarkemmin lain 5 luvussa. Sivovelvoitteita ovat muun muassa vakuutuslainsäädännön ja vakuutetun tiedonantovelvollisuus sekä velvollisuus ilmoittaa vahingonvaaraa lisäävistä muuttuneista olosuhteista vakuutuslainsäädäntöä. Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti saattaa henkilövakuutuksessa johtaa siihen, ettei vakuutuslainsäädäntöä tai että vakuutuslainsäädäntöä vapautuu vastuusta taikka vastuuta rajoitetaan. Vahinkovakuutuksessa seuraamuksina voivat vastaavasti olla sopimuksen sitomattomuus taikka korvauksen alentaminen tai epäminen.

Vakuutetun tahallisesti aiheuttamasta vahingosta ei yleensä makseta vakuutuslainsäädännön korvausta ja sitä voidaan alentaa tai se evätä, jos vahinko on aiheutettu törkeästä huolimattomuudesta. Lisäksi vakuutuslainsäädännön vastuuta vahinkovakuutuksessa voi alentaa va-

kuutetun tai häneen samastettavan henkilön laiminlyönti noudattaa suojeluohjeita tai pelastamisvelvollisuutta.

Vakuutusmaksusta on säännöksiä lain 5 luvussa. Vakuutuksenottajan laiminlyödessä vakuutusmaksun on vakuutuksenantajalla oikeus irtisanoa vakuutus päättymään tietyn ajan kuluttua. Jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusmaksu on tietyin edellytyksin suoraan ulosottokelpoinen.

Edunsaajamääräyksiä koskevat säännökset sekä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttausta koskevat säännökset panttioikeuden haltijan oikeuksia koskevina säännöksineen sisältyvät lain 6 lukuun. Edunsaajamääräys, sen muuttaminen tai peruuttaminen on mitätön, jollei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Vakuutuksenottaja voi luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuvan oikeuden.

Lain 7 luvussa säädetään henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ja eräiden henkilövahinkokorvausten ulosmittaussuojasta sekä kohtuuttomien henkilövakuutusmaksujen takaisinsaannista konkurssipesään.

Lain 8 luvun säännökset koskevat vakuutuskorvausta vahinkovakuutuksissa. Säännökset koskevat muun muassa vakuutuksenantajan korvausvelvollisuutta ali- tai ylivakuutettujen kohteiden osalta sekä vakuutuksenantajien keskinäisen vastuun jakautumista monivakuutuslaitteissa.

Kolmannen henkilön oikeuksia vahinkovakuutuksessa koskevat säännökset on kirjattu lain 9 lukuun.

Lain 10 luvussa säädetään korvausmenettelystä. Korvauksen hakijan on annettava vakuutuksenantajalle tiedot, jotka ovat tarpeen vakuutuksenantajan vastuun selvittämiseksi ja jotka häneltä voidaan kohtuudella vaatia. Korvausvaatimus on esitettävä pääsääntöisesti vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija saa tietää mahdollisuudestaan saada korvausta, ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtumasta. Vakuutuksenantajan tulee suorittaa vakuutuksesta maksettava korvaus tai ilmoittaa korvauksen epäämisestä joutuisasti ja viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan vastuun selvittämiseksi tarvittavat tiedot.

Ryhmävakuutusta koskevat erityissäännökset ovat lain 11 luvussa. Vakuutuksenantajan

on annettava vakuutetuille kohtuullisin väliajoin tiedot ryhmävakuutuksen sisällöstä. Jos annetut tiedot ovat puutteellisia, virheellisiä tai harhaanjohtavia, vakuutus on vakuutetun hyväksi voimassa sen sisältöisenä kuin vakuutetulla oli saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta käsittää. Myös ryhmävakuutuksen päättymisestä on ilmoitettava vakuutetuille, ja näillä on tietyin edellytyksin oikeus saada samansisältöinen vakuutus yksilöllisen vakuutuksen maksulla.

Yhtiöoikeudellinen lainsäädäntö

Keskinäisiin vakuutusyhtiöihin ja vakuutusosakeyhtiöihin sovelletaan vakuutusyhtiölain (521/2008) säännöksiä ja lisäksi osakeyhtiölakia (624/2006) siten kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään. Vakuutustoiminnan harjoittamiseksi tulee vakuutusyhtiöllä olla Finanssivalvonnan myöntämä toimilupa. Toimilupa annetaan vakuutusluokittain ja luokkaryhmittäin.

Ulkomaisen vakuutusyhtiön oikeudesta harjoittaa Suomessa vakuutusliikettä säädetään ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995).

Vakuutusyhdistysten toimintaa sääntelee vakuutusyhdistyslaki (1250/1987). Vakuutusyhdistys on osakkaiden keskinäiseen vastuuseen perustuva vakuutuslaitos, jonka toiminta-alue käsittää enintään 40 kuntaa yhteinäisellä alueella tai joka harjoittaa ainoastaan kalastusvälineiden vakuutusta. Vakuutusyhdistykset saavat harjoittaa vapaaehtoista vahinkovakuutusta.

Liikennevakuutus, potilasvakuutus ja ympäristövahinkovakuutus

Liikennevakuutusta koskevat keskeiset säännökset ovat liikennevakuutuslaissa ja liikennevakuutusasetuksessa (324/1959). Potilasvakuutuksesta säädetään puolestaan potilasvahinkolaissa ja ympäristövahinkovakuutuksesta siitä annetussa laissa. Näihin kaikkiin vakuutuksiin sovelletaan myös vakuutus sopimuslakia siltä osin kuin erityislaissa ei toisin säädetä. Sovellettaviksi tulevat muun muassa säännökset, jotka koskevat tiedonantovelvoitteita, vakuutusmaksun suorittamista ja vakuutusmaksusaatavan vanhentumista.

Lisäksi sovelletaan säännöksiä, jotka koskevat korvauksen hakijan velvollisuutta antaa selvityksiä sekä väärin tietojen antamista vakuutustapahtuman jälkeen.

Vakuutusedustajat

Vakuutusedustuksesta annettu laki (570/2005) koskee vakuutusedustajia, jotka myyvät tai välittävät vakuutuksia tai jotka muutoin liiketoimintanaan valmistelevat tai tekevät vakuutus sopimuksia tai avustavat niiden hoidossa ja täyttämässä. Vakuutusedustajia ovat sekä sellaiset luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka harjoittavat vakuutusedustusta vakuutuksenantajan lukuun ja vastuulla (*asiamies*), että sellaiset, jotka harjoittavat tätä toimintaa asiakkaan toimeksiannosta (*vakuutusmeklari*). Laissa säädetään muun muassa vakuutusedustajien tiedonantovelvollisuudesta sekä vakuutusedustuspalvelujen markkinoinnista. Vakuutusmeklarin on tehtävä kirjallinen toimeksiantosopimus, johon on muun ohella merkittävä asiakkaan maksaman palkkion määräytymisperusteet ja, jos mahdollista, palkkion määrä.

Kuluttajansuojalaki

Kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädetään kulutushyödykkeiden tarjonnasta, myynnistä ja muusta markkinoinnista elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Myös vakuutukset ovat kuluttajansuojalaissa tarkoitettuja kulutushyödykkeitä. Laki ei kuitenkaan koske lakisäänteisiä vakuutuksia eikä työntekijäin ryhmähenkivakuutusta tai sitä vastaavaa kunnallisen eläkelaitoksen myöntämää etuutta. Vakuutuksiin sovellettavia säännöksiä on lain 2 luvussa (Markkinointi ja menettelyt asiakassuhteessa), 3 luvussa (Sopimusehtojen sääntely), 4 luvussa (Sopimuksen sovittelu ja tulkinta), 6 a luvussa (Rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynti), 11 luvussa (Rangaistussäännökset) ja 12 luvussa (Erinäisiä säännöksiä). Markkinointia ja sopimusehtoja koskevat säännökset ovat osittain päällekkäisiä vakuutusyhtiölain 31 luvun säännösten kanssa.

Kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n mukaan markkinointi ei saa olla hyvän tavan vastaista eikä siinä saa käyttää kuluttajien kannalta sopimatonta menettelyä. Luvun 7 §:n 3 momentin mukaan markkinoinnissa tai asiakassuhteessa on aina annettava kuluttajien terveyden ja turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot. Luvun 4 §:n mukaan markkinoinnista on käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinoidaan. Lain 3 luvun 1 §:ssä kielletään elinkeinonharjoittajaa käyttämästä kulutushyödykkeitä tarjotessaan sellaista sopimusehtoa, jota on pidettävä kuluttajien kannalta kohtuuttomana. Lain 4 luvun säännösten nojalla kuluttajalle kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta.

Myös lain 6 a luvun etämyyntisäännöksiä sovelletaan vakuutuksiin ja niiden välitykseen. Etämyyntiin sovelletaan muun muassa yksityiskohtaisia säännöksiä ennakkotietojen antamisesta elinkeinonharjoittajasta, tarjottavasta rahoituspalvelusta, etäsopimuksesta ja käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Luvun säännökset peruuttamisoikeudesta eivät sen sijaan koske vakuutuksia, vaan vakuutus sopimuksen peruuttamisesta säädetään erikseen vakuutus sopimuslaissa.

Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetulla lailla (458/2002) säännellään muun muassa sähköistä markkinointia sekä sopimusten tekemistä sähköisesti. Laki koskee myös vakuutusten sähköistä tarjontaa. Lain 12 §:n mukaan sopimukselle muualla laisäädännössä säädetyn kirjallisen muodon vaatimuksen täyttää myös sellainen sähköinen sopimus, jonka sisältöä ei voida yksipuolisesti muuttaa ja joka säilyy osapuolten saatavilla. Sama koskee sopimussuhteeseen liittyviä osapuolten ilmoituksia ja muita toimenpiteitä, jotka on lain mukaan tehtävä kirjallisesti. Siten esimerkiksi vakuutuksen irtisanominen tai edunsaajamääräys voidaan tehdä sähköisesti, jos sähköisen irtisanomisilmoituksen tai edunsaajamääräyksen muuttumattomuus ja saatavuus on varmistettu.

Vakuutustoiminnan valvonta

Vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten valvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Se valvoo ja tarkastaa, että vakuutuslaitokset noudattavat lakia ja hyvää vakuutustapaa ja että ne käyttävät toiminnassaan asianmukaisia menettelytapoja. Finanssivalvonta pitää rekisteriä vakuutusedustajista ja valvoo myös niiden toimintaa.

Kuluttaja-asiamies valvoo kulutushyödykkeiden, myös vakuutusten, markkinointia ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta. Kuluttaja-asiamiehellä ja Finanssivalvonnalla on tältä osin rinnakkainen toimivalta, ja viranomaisten on toimittava tarkoituksenmukaisella tavalla yhteistyössä keskenään.

Oikeuskäytäntö

Korkein oikeus on toistaiseksi ratkaissut yhdeksän nykyisen vakuutuslainsäädännön soveltamiseen liittyvää tapaus. Vakuutuksista syntyneitä riita-asioita on tuomioistuimissa käsitelty muutenkin varsin vähän. Tuomioistuimen ulkopuoliset vakuutusriitoja käsittelevät toimielimet, kuluttajariitalautakunta ja Vakuutuslautakunta, ovat vakuutusasioissa muodostuneet keskeisiksi oikeussuojaelimiksi, ja niiden ratkaisuilla on huomattava vaikutus vakuutuslainsäädännön tulkinta- ja soveltamiskäytäntöön.

Kuluttajariitalautakunta on lakisääteinen toimielin. Sen päätehtävänä on kuluttajariitalautakunnasta annetun lain (8/2007) 1 §:n mukaan antaa kuluttajan hakemuksesta ratkaisusuosituksia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin erimielisyyksiin yksittäisissä kulutushyödykesopimuksia koskevissa tai muissa kulutushyödykkeen hankintaan liittyvissä asioissa. Vakuutusasioita on lautakunnassa käsitelty vuosittain noin 300. Kuluttajariitalautakunta ei käsittele sijoitussidonnaisia vakuutuksia koskevia erimielisyyksiä.

Finanssialan sopimusperusteinen asiakasorganisaatio on uudistettu vuoden 2009 alusta. Uudistuksessa yhdistettiin Kuluttajien vakuutustoimisto, Pankkialan Asiakasneuvontatoimisto ja Arvopaperilautakunnan neuvonta. Uusi toimisto, Vakuutus- ja rahoitusneuvon-

ta, neuvoa ja auttaa kuluttajia vakuutusasioissa samaan tapaan kuin aiempi Kuluttajien vakuutustoimisto. Kuluttajien vakuutustoimistolle on tehty vuosittain 7000—9000 valitusta tai tiedustelua. Uuden toimiston yhteydessä jatkaa toimintaansa myös Vakuutuslautakunta. Vakuutuslautakunta käsittelee edelleen vakuutussuhteeseen perustuvia erimielisyyksiä, jotka koskevat lain tai vakuutusehtojen tulkintaa ja soveltamista. Ratkaisusuosituksen sisältävää lausuntoa voivat pyytää niin vakuutuksenottaja, vakuutettu, vahinkoa kärsinyt, edunsaaja kuin asianomainen vakuutusyhtiökin. Vakuutuslautakunta on vuosittain antanut 800—900 lausuntoa.

Kuluttajariitalautakunnan ja Vakuutuslautakunnan päätökset ovat luonteeltaan suosituksia eikä niitä voi panna täytäntöön pakko-toimin. Käytännössä suosituksia noudatetaan hyvin.

1.2 Ruotsi ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa tuli vuoden 2006 alusta voimaan uusi vakuutuslainsäädäntö (*Försäkringsavtalslag, SFS 2005:104*), joka korvaa vuoden 1927 lain vakuutuslainsäädännöstä sekä vuoden 1980 kuluttajavakuutuslain. Uudistuksen pääasiallinen tavoite on saattaa kuluttajien suoja riittävälle tasolle kaikkien vakuutus-tyyppien osalta. Tarkoitus on toisaalta modernisoida vakuutuslainsäädäntö siten, että vakuutusyhtiöille turvataan mahdollisuudet harjoittaa vakuutustoimintaa nykypäivän taloudellisten ja kilpailullisten vaatimusten mukaisesti. Lain säännökset ovat pääasiassa pakottavia kuluttajan hyväksi.

Uudessa laissa säännellään vakuutuslainsäädännön alaa varsin kattavasti. Uutta lakia sovelletaan kuluttajavakuutuksiin (esimerkiksi koti- ja matkavakuutukset), yritysvakuutuksiin ja henkilövakuutuksiin (esimerkiksi henki- ja sairausvakuutukset). Sen piiriin kuuluvat myös ryhmävakuutukset ja työehtosopimuksiin perustuvat vakuutukset, jotka ovat aiemmin olleet lailla säätelemättömiä mutta kuitenkin käytännössä merkittävä turva suu- relle joukolla kansalaisia kuolemantapausten, tapaturmien sekä sairauksien varalta. Laissa on säännöksiä muun muassa vakuutuksen-

tajan tiedonantovelvollisuudesta ennen ja jälkeen vakuutus sopimuksen syntymisen, vakuutuskorvauksen maksamisesta ja vakuutusenantajan vastuun rajoituksista.

Euroopan yhteisö

Euroopan yhteisössä on annettu lukuisia vakuutustoimintaa säänteleviä direktiivejä, joista suurin osa koskee vakuutusyritysten toimintaa. Vakuutus sopimussuhteeseen liittyvää sääntelyä on vähän. Henkivakuutusta koskevan direktiivin 2002/83/EY 4 lukuun sisältyy säännöksiä henkivakuutus sopimukseen sovellettavasta laista, vakuutuksenottajan yleisen edun suojasta sekä eräitä vakuutusehtoja, maksuperusteita ja henkivakuutuksen peruuttamista koskevia säännöksiä. Direktiivin III liitteessä on yksityiskohtainen luettelo vakuutuksenottajalle annettavista tiedoista. Muuhun vakuutukseen sovelletaan direktiivejä 73/239/EY, 88/357/EY ja 92/49/EY (ns. ensimmäinen, toinen ja kolmas vahinkovakuutus direktiivi). Myös näissä direktiiveissä on säännöksiä vakuutus sopimukseen sovellettavasta laista sekä vakuutusenantajan tiedonantovelvollisuudesta. Tiedonantovelvoitteiden sääntely on tosin olennaisesti suppeampaa kuin henkivakuutus direktiivissä.

EY:n vakuutus direktiiveissä on säännöksiä vakuutusten jakamisesta vakuutusluokkiin. Säännökset on pantu täytäntöön 1 päivänä lokakuuta 2008 voimaan tulleella vakuutusluokista annetulla lailla (526/2008), joka korvasi aiemman sosiaali- ja terveysministeriön antaman ns. vakuutusluokkapäätöksen (858/1995).

Euroopan yhteisössä pyrittiin osittain harmonisoimaan vakuutus sopimuslainsäädäntöä vuonna 1979 valmistuneella ja vuonna 1980 muutetulla ehdotuksella vakuutus sopimuksia koskevaksi direktiiviksi. Tämä harmonisointipyrkimys ei kuitenkaan johtanut tuloksiin, koska jäsenvaltioiden näkemykset vakuutusenantajan ja vakuutuksenottajapuolen etujen tasapainottamisesta erosivat suuresti toisistaan. Komissio luopuikin ehdotuksesta vuonna 1993. Tällä hetkellä vakuutus sopimuslain harmonisointiin pyritään siten, että akateeminen, eri maiden vakuutus oikeuden asiantuntijoiden muodostama työryhmä (*Project Group "Restatement of Euro-*

pean Insurance Contract Law") laatii eurooppalaista mallivakuutus sopimuslakia. Työryhmä on osa EU:n kuudennen puiteohjelman piirissä perustettua Euroopan yksityisoikeuden verkostoa (*Joined Network on European Private Law*), jonka tehtävänä on laatia eurooppalaista sopimusoikeutta koskeva ns. yhteinen viitekehys (*Common Frame of Reference, CFR*). Toistaiseksi on epäselvää, millä tavoin mallivakuutus sopimuslakia tulevaisuudessa käytetään hyväksi yhteisön vakuutus sopimuslainsäädännön harmonisoinnissa.

1.3 Nykytilan arviointi

Vakuutus sopimuslain oltua voimassa runsaat viisi vuotta oikeusministeriö lähetti talvella 2000 intressitahoille tiedustelun säännösten toimivuuden selvittämiseksi. Saatujen vastausten perusteella laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta lain uudistustarpeista järjestettiin kuulemistilaisuus oikeusministeriössä alkuvuodesta 2002. Vakuutus sopimuslain arviointiin toimivan varsin hyvin. Eräiden säännösten katsottiin kuitenkin olevan epäselviä ja tulkinnanvaraisia. Epäselvyydet liittyvät erityisesti lain yleiseen soveltamisalaan ja sen keskeisiin käsitteisiin sekä lain pakottavuutta tai tahdonvaltaisuutta koskevaan sääntelyyn.

Vakuutus sopimuslaki koskee henkilövakuutuksia ja vahinkovakuutuksia. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ne vakuutukset, jotka eivät kuulu kumpaankaan mainittuun ryhmään. Tällaisia vakuutuksia ovat niin sanotut kapitalisaatiosopimukset, joita ei lakia valmisteltaessa ollut Suomessa saatavilla. Kapitalisaatiosopimukset ovat sijoittamiseen tarkoitettuja vakuutuksia, joissa vakuutusyhtiö ottaa vastatakseen tietyn ajan kestäviä ja tietyn määräisiä sitoumuksia ja joille on tyyppillistä, että niissä ei ole ollenkaan vakuutettua.

Vakuutus sopimuslain mukainen jako henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin eroaa Euroopan yhteisöjen lainsäädännöstä, jossa on omaksuttu jaottelu henkivakuutuksiin ja muihin kuin henkivakuutuksiin. Yhteisö lainsäädäntöön perustuvaa jaottelua sovelletaan myös kansallisessa vakuutusyhtiölainsäädännössä. Jaottelujen keskeinen ero kos-

kee sairausvakuutuksia ja tapaturmavakuutuksia. Ne kuuluvat vakuutus sopimuslaissa henkilövakuutuksiin, kun taas yhteisösääntelyssä ne ovat vahinkovakuutuksia.

Pakottavuussääntelyssä on ilmennyt tarkistustarvetta. Erityisen epäselvää on ollut se, ovatko vakuutuksenantajan takautumisoikeudelle säädetyt rajoitukset pakottavia vai tahdonvaltaisia. Tästä kysymyksestä on esitetty eriäviä näkemyksiä sekä tuomioistuinratkaisuissa että oikeustieteellisessä kirjallisuudessa. Korkeimman oikeuden tuore ennakkopäätös KKO 2008:113 selkeytti sääntelyn soveltamista tietyiltä osin, mutta ei ratkaissut kaikkia tulkintaongelmia.

Seurannassa on tullut ilmi eräitä muitakin tarkistus- ja selvennystarpeita. Ne johtuvat osittain siitä, että markkinoille on tullut uudentyyppisiä vakuutuksia, kuten sijoitussidonnaiset henkivakuutukset, niin sanotut vakavan sairauden vakuutukset sekä yritysten asiakasetuina tarjoamat ryhmätuvakuutukset. Voimassa olevan lain säännökset eivät joka suhteessa ole hyvin sovellettavissa tällaisiin vakuutuksiin.

Vaikka nykyisen lain toimivuuden seurannassa ei ole tullut ilmi merkittäviä ongelmia tai puutteita, vähäisempiä korjaustarpeita on kuitenkin siinä määrin, että lain uudistaminen on aiheellista.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Soveltamisala ja yleiset käsitteet

Voimassa olevaa lakia sovelletaan lain 1 §:n sanamuodon mukaan henkilövakuutukseen ja vahinkovakuutukseen. Soveltamisalan rajaaminen ainoastaan näihin vakuutuslajeihin on sittemmin osoittautunut ongelmalliseksi. Sellaiset vakuutukset, jotka eivät lain mukaan ole henkilö- tai vahinkovakuutuksia, jäävät soveltamisalan ulkopuolelle. Nykyisin tällaisia ovat sijoittamiseen tarkoitettuihin sanotut kapitalisaatiosopimukset. Näitä vakuutuksia ei kuitenkaan ole perusteltua jättää sääntelyn ulkopuolelle. On myös mahdollista, että vakuutus alalla kehitetään muitakin tuotteita, jotka eivät ole luonteeltaan henkilö- tai vahinkovakuutuksia. Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että lain

soveltamisala muutetaan yleisluontoisemmaksi siten, että se kattaa lähtökohtaisesti kaikki vakuutukset lukuun ottamatta lakisäänteistä vakuutusta ja jälleenvakuutusta.

Esitystä valmisteltaessa pohdittiin myös sitä, onko nykyinen jaottelu henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin syytä muuttaa EU:n lainsäädännössä ja kansallisessa vakuutusyhteisö lainsäädännössä käytetyn henkivakuutus ja vahinkovakuutus -jaottelun mukaiseksi. Muutosta puoltaisi vakuutuslainsäädännön keskeisen terminologian saattaminen yhdenmukaiseksi. Jaottelujen ero on käytännössä aiheuttanut jonkin verran sekaannusta. Ongelmat eivät kuitenkaan ole olleet merkittäviä. Muutos vaikuttaisi vakuutus sopimuslain systematiikkaan niin, että laki pitäisi kirjoittaa kokonaan uudelleen. Lain kokonaisuudistusta ei katsottu tarkoituksen mukaiseksi yksinomaan vähäisten terminologisten erojen takia, eikä muutosta siksi ehdoteta.

2.2 Pakottavuussääntely

Voimassa oleva laki on vakuutuksenottajan hyväksi pakottava, jos vakuutuksenottaja on kuluttaja tai kuluttajaan rinnastettavissa oleva elinkeinonharjoittaja. Sääntelyä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että kaikki ne luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, jotka ovat vakuutuksenantajan sopijapuolina rinnastettavissa kuluttajaan, saisivat lain pakottavuuden tuoman suojan. Pakottavuussuojan piiriin tulisivat esimerkiksi useimmat asunto-osakeyhtiöt ja aatteelliset yhdistykset. Ehdotettu muutos selkeyttää oikeustilaa, mutta sen käytännön merkitys ei ole kovin suuri. Asunto-osakeyhtiöiden ja yhdistysten ottamisessa vakuutuksissa käytetään nykyisinkin yleensä kuluttajavakuutuksille laadittuja vakuutusehdoja, joissa lain pakottavat säännökset on otettu huomioon.

Suurempi merkitys on sitä vastoin vakuutuksenantajan takautumisoikeutta koskevan sääntelyn pakottavuuden tai tahdonvaltaisuu den selvittämisellä. Laista ei nykyisin käy ilmi, ovatko takautumisoikeudelle säädetyt rajoitukset pakottavia vai voidaanko niistä poiketa vakuutusehdoissa. Esityksessä ehdotetaan selvennystä, jonka mukaan rajoitukset ovat pakottavia vain, jos vahingon aiheuttanut kolmas henkilö on yksityishenkilö taikka

työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n nojalla rinnastettava henkilö. Muissa tapauksissa vakuutuksenantaja saisi vakuutusehdoissa varata itselleen laissa säädettyä laajemman takautumisoikeuden.

2.3 Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus

Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta koskevaa säännöstöä ehdotetaan täydennettäväksi. Muutostarve johtuu nykyisen lain säätämisen jälkeen markkinoille tulleista sijoitussidonnaisista vakuutuksista. Vakuutuslautakunnan ratkaisukäytännössä on vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuutta koskevan yleislausekkeen nojalla jo nykyisinkin katsottu, että vakuutuksenantajan tulisi antaa tietoja muun muassa vakuutuksen liitettävissä olevista sijoitusrahastoista.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten erityispiirteiden ja riskien takia on kuitenkin pidetty tarpeellisena korostaa suoraan laissa vakuutuksenantajan velvollisuutta kiinnittää vakuutuksen hakijan huomiota sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin. Antaessaan tietoja sijoituskohteista vakuutuksenantajan olisi otettava huomioon vakuutuksenottajan aiempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet. Ehdotettu uusi säännös ei kuitenkaan koskisi yksinomaan sijoitussidonnaisia vakuutuksia, vaan sitä sovellettaisiin myös annettaessa tietoja sellaisesta laskuperustekorkoisesta vakuutuksesta, jossa laskuperustekorko on sidottu tiettyyn korkotekijään.

Oikeusministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä henkivakuutusdirektiivin liitteessä lueteltujen tietojen antamisesta. Finanssivalvonnalle tulisi lisäksi oikeus antaa eräitä tiedonantovelvoitteita täydentäviä teknisuontoisia määräyksiä.

2.4 Vakuutuksen epäminen ja irtisanominen

Kuluttajavakuutuksista etenkin kotivakuutuksella on kuluttajien taloudellisen turvallisuuden kannalta huomattava merkitys. Asunto-omaisuus muodostaa usein kuluttajien pääasiallisen varallisuuden ja sen tuhoutumi-

nen voi johtaa kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin. Kotivakuutuksen ottaminen on usein ehtona myös vuokra-asunnon saamiselle. Ajoneuvojen osamaksukaupassa vaaditaan puolestaan kaskovakuutuksen ottamista ostetulle ajoneuvolle.

Vakuutusyhtiöillä ei ole velvollisuutta myöntää kuluttajille vapaaehtoisia vakuutuksia, ja käytännössä on tullut ilmi tapauksia, joissa vakuutus on evätty esimerkiksi pelkän maksuhäiriömerkinnän perusteella. Näistä syistä on esitystä valmisteltaessa harkittu sopimuspakon käyttöönottamista keskeisten kuluttajavakuutusten osalta. Sopimuspakko ei kuitenkaan olisi voinut olla ehdoton, vaan vakuutuksenantajilla olisi silti oltava oikeus evätä vakuutus silloin, kun epämiselle on asianmukainen, hyväksyttävä peruste. Hyväksyttävät perusteet voivat olla hyvinkin moninaisia. Ne voivat liittyä paitsi kunkin yhtiön yleisiin vastuunvalintaperiaatteisiin myös yksittäistapauksissa vakuutuskohteen taikka vakuutuksenottajan tai vakuutetun henkilöön. Tyhjentävän luettelon laatiminen hyväksyttävistä perusteista ei olisi ollut mahdollista. Tämän takia valmistelussa päädyttiin siihen, että vakuutuksen hakijan asema voidaan riittävästi turvata asettamalla vakuutuksenantajalle velvollisuus perustella vakuutushakemuksen hylkäävä päätöksensä. Hylkäysperusteen olisi oltava hyvän vakuutustavan mukainen.

Vastaava vakuutuksenantajan perusteluvelvollisuus ja hyvän vakuutustavan noudattamisen vaatimus koskisi ehdotuksen mukaan myös vakuutuksen irtisanomista.

2.5 Korvausvaatimuksen vanhentumisen ja kanneaika

Voimassa olevan lain mukaan korvausvaatimus on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtuman sattumisesta. Määräajat ovat käytännössä osoittautuneet eräissä tilanteissa liian lyhyiksi. Vuoden määräaika voi olla riittämätön muun muassa silloin, kun henkilövahingon kärsinyt jää odottamaan korvauspäätöstä tietystä korvausjärjestelmästä, ja tekee vahinkoilmoituk-

sen toiselle vakuutuksenantajalle vasta kun on selvinnyt jääkö toisesta vakuutuksesta vielä jotain korvattavaa. Vanhentumisaikoihin ehdotetaan esityksessä tarkistuksia, joilla tarpeettoman nopea vanhentuminen pyritään ehkäisemään.

Korvauspäätöstä koskevan kanteen nostamiselle on säädetty kolmen vuoden määräaika. Velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) nojalla vanhentuminen katkeaa muun ohella silloin, kun saatavaa koskeva vaatimus pannaan vireille kuluttajariitalautakunnassa tai vastaavassa muussa lakisääteissä menettelyssä. Koska Vakuutuslautakunta ei ole lakisääteinen elin, asian käsittely Vakuutuslautakunnassa ei katkaise kanneajan kulumista. On kuitenkin epätarkoituksenmukaista, että Vakuutuslautakunta joutuu vanhentumisuhan takia siirtämään sen käsiteltäväksi saatettuja asioita kuluttajariitalautakunnalle. Tämän takia esityksessä ehdotetaan, että korvauspäätöstä koskeva kanneaika ei kuluisi myöskään silloin, kun asia on saatettu vireille Vakuutuslautakunnassa tai muussa sellaisessa toimielimessä, joka on merkitty Euroopan unionin komission pitämään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä.

Kolmen vuoden kanneaika koskee nimenomaisesti vain korvauspäätöstä. Käytännössä on ollut epätietoisuutta siitä, voiko vakuutuksenantaja vakuutusehdoissa rajoittaa kanneaikaa muiden päätösten osalta. Nämä päätökset voivat koskea esimerkiksi vakuutusmaksujen tai ehtojen muuttamista vakuutuksenottajan, vakuutetun tai muun vakuutuskorvauksen oikeutetun vahingoksi. Oikeustilan selvittämiseksi ehdotetaan, että kolmen vuoden kanneaika laajennettaisiin koskemaan kaikkia vakuutuksenantajan päätöksiä, jotka vaikuttavat vakuutuksenottajan, vakuutetun tai muun vakuutuskorvauksen oikeutetun asemaan.

2.6 Muita ehdotuksia

Henkivakuutuksen ehtojen muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n kumoamista ja sen sisällön siirtämistä osittain tarkistettuna vakuutusso-
pimuslakiin. Vakuutusyhtiölain mainittu

säännös koskee henkivakuutuksen laskuperusteiden muuttamista. Laskuperusteissa määrätään muun muassa, miten henkivakuutuksen takaisinostoarvo ja vapaakirja-arvo lasketaan. Laskuperusteet ovat vakuutusehtojen osa, eikä ole tarkoituksenmukaista, että laskuperusteiden muuttamisesta säädetään eri laissa kuin muiden vakuutusehtojen muuttamisesta. Vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n säännökset ovat myös osittain ristiriidassa vakuutusso-
pimuslain säännösten kanssa. Ensimmäkin säännökset, jotka koskevat vakuutuksenottajan oikeutta saada takaisinostoarvo, eivät mainituissa laeissa sovi kaikilta osin yhteen. Toinen eroavuus koskee henkivakuutuksen ehtojen muuttamista. Vakuutusyhtiölaissa laskuperusteiden muuttamiselle on säädetty edellytykset vain niitä tapauksia varten, joissa muutos alentaa henkivakuutuksen vapaakirja-arvoa. Sen sijaan vakuutusso-
pimuslaissa vakuutuksenantajan oikeus muuttaa henkivakuutuksen vakuutusehtoja on yleisesti sidottu laissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen. Esityksessä säännösten ristiriitaisuudet poistetaan.

Edunsaajamääräys

Edunsaajaa koskeviin säännöksiin ehdotetaan eräitä vähäisiä selvennyksiä. Valmistelussa harkittiin myös mahdollisuutta voida määrätä edunsaajasta testamentilla sekä mahdollisuutta selvittää yleistestamentin saajan asemaa suhteessa vakuutusso-
pimuksessa mahdollisesti olevaan omaisia yleisesti koskevaan edunsaajamääräykseen. Pohdinnan taustalla oli korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2004:40. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin siihen, että nykyiset edunsaajamääräyksen tulkintasäännöt riittävät. Nimenomaiset säännökset testamenttiin perustuvista edunsaajamääräyksistä saattavat pikemminkin lisätä epäselvyyksiä kuin selvittää oikeustilaa. Harkittavana oli myös edunsaajamääräyksen tulkintaa koskevan sääntelyn tarkistaminen niin, että vakuutusso-
pimuslain erityiset tulkintasäännöt olisivat ensisijaisia eikä testamentin tulkintaperiaatteita enää noudatettaisi. Lisäksi oli esillä muotomääräysten ehdottomuuden selvittäminen. Näiltäkään osin muutoksia ei katsottu tarkoituksenmukaisiksi.

Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittaussuoja

Voimassa olevassa laissa on rajoitettu henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittausta silloin, kun vakuutettuna on joko vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa. Ulosmittaussuoja syntyy muun muassa, jos vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään kymmenen vuotta. Suoritettujen vakuutusmaksujen suuruudella ei tässä tapauksessa ole merkitystä. Lisäksi ulosmittaussuojan saa vakuutuksen kestosta riippumatta, jos vakuutusmaksuja on alun perin sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan. Tällöin ulosmittaussuojan syntyminen riippuu myös suoritettujen vakuutusmaksujen suuruudesta.

Säästöhenkivakuutusten luonne on muuttunut vakuutuslainsäätämisen jälkeen. Säästöhenkivakuutuksia käytetään nykyisin yhä useammin paitsi läheisten taloudellisen aseman turvaamiseen kuolemantapauksessa myös sijoittamisen välineenä. Tämän vuoksi on pidetty perusteltuna tarkistaa ulosmittaussuojan saamisen edellytyksiä säästöhenkivakuutuksissa. Kuolemanvaravakuutuksissa ulosmittaussuoja säilyisi ennallaan.

Ehdotuksen mukaan ulosmittaussuojaa ei enää saisi yksinomaan sillä perusteella, että vakuutus on ollut voimassa yli kymmenen vuotta. Alle viisi vuotta voimassa olleet vakuutukset eivät olisi lainkaan ulosmittaussuojan piirissä. Kaikissa säästöhenkivakuutuksissa ulosmittaussuojan edellytyksenä olisi, että vakuutus on ollut voimassa vähintään viisi vuotta ja että vuosittaiset vakuutusmaksut eivät ole laissa säädettyä suurempia verrattuna tasaisesti suoritettaviin maksuihin.

2.7 Eräitä valmistelussa esillä olleita kysymyksiä, joiden johdosta muutoksia ei ehdoteta

Samastaminen

Valmistelussa käsiteltiin myös samastamisääntelyn selvittämissä tarvetta moottoriajoneuvovakuutusten osalta. Tällaisia vakuutuksia koskee erityissäännös eli vakuutuslainsäätämisen 33 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan samastamisen edellytyksenä on, että

ajoneuvoa käyttävä on saanut ajoneuvon käyttöönsä vakuutetun luvalla. Jossakin määrin epäselvyyttä on ollut siitä, voiko samastaminen tulla kyseeseen silloinkin, kun edes konkludenttista lupaa ei ole, vaan ajoneuvo on otettu käyttöön ilman vakuutetun lupaa tai jopa tämän kiellosta huolimatta. Sekä Vakuutuslautakunnan käytännössä että sittemmin myös korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO 2002:89, KKO 2005:100) on otettu se kanta, ettei samastamista moottoriajoneuvovakuutuksissa ole tyhjentävästi säännelty 33 §:n 1 momentin 1 kohdassa vaan että myös momentin 3 kohta (asuminen yhteisessä taloudessa ja vakuutetun omaisuuden yhteiskäyttö) voi tulla sovellettavaksi moottoriajoneuvovakuutuksiin. Epäselvyys on ratkaisukäytännössä siinä määrin selkiintynyt, ettei tarvetta samastamissäännöksen sanamuodon täsmentämiseen ole.

Eläkevakuutussäästöjen siirrettävyys

Hyväksyessään eläkevakuutusten verotuksen uudistamista koskevat lainmuutokset kesällä 2004 eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vakuutus- ja verolainsäädännön kehittämiseksi niin, että vakuutuksenottajalla olisi yleinen oikeus irtisanoa ottamansa eläkevakuutus tai siirtää eläkevakuutussäästöt vakuutusyhtiöstä toiseen ilman kohtuuttomia vakuutus- tai vero-oikeudellisia seuraamuksia.

Esitystä valmisteltaessa siirrettävyyskysymyksiä on selvitetty. Eläkevakuutuksen ottajan oikeus siirtää vakuutussäästönsä yhtiöstä toiseen olisi perusteltua erityisesti kilpailu oikeudellisista syistä. Vakuutuslainsäätämisen säännökset eivät ole esteenä siirroille, vaan käytännössä esteen muodostavat eläkevakuutusmaksujen verovähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevat tuloverolaissa (1532/1992) säädetty eläkevakuutuksen takaisinostorajoitukset.

Siirrettävyyden toteuttaminen on osoittautunut verotuksen kannalta ongelmalliseksi, jos eläkevakuutussäästöt siirretään kotimaisesta vakuutusyhtiöstä ulkomaiseen yhtiöön. Suomessa eläkevakuutuksiin sisältyy niiden maksuaikana verotuksellisia helpotuksia, ja veroa peritään vasta siinä vaiheessa kun eläke maksetaan. Toisissa valtioissa on käytössä

tästä poikkeavia järjestelmiä, esimerkiksi sellaisia, joissa eläkevakuutuksista ei makseta lainkaan veroja niitä vakuutuksenottajalle maksettaessa mutta joissa niihin ei myöskään sisälly veroetuja vakuutusmaksujen yhteydessä. Jos eläkevakuutussäästöjen siirrettävyys toteutettaisiin Suomessa ilman erittäin tarkkaa vero-oikeudellisten seuraamusten tarkastelua, vaarana on, että mahdollistettaisiin verotuksen kiertäminen kokonaisuudessaan eri maiden järjestelmiä hyväksikäyttämällä. Siirto-oikeuden rajoittaminen pelkääntään kotimaisiin vakuutusyhtiöihin katsottaneen yhteisöoikeudessa kielletyksi syrjinnäksi eikä se siksi ole ratkaisu siirrettävyysongelmaan.

Vaikka siirrettävyyteen sinänsä on eduskunnan lausumankin takia syytä pyrkiä, siirto-oikeutta ei tässä esityksessä esitetä vielä ratkaisemattomien verotukseen liittyvien ongelmien takia.

Valtiovarainministeriössä on ryhdytty valmistelemaan eläkevakuutukselle vaihtoehtoisia sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevaa lainsäädäntöä. Tällaiseen säästämismuotoon liittyisi verokannusteita samaan tapaan kuin eläkevakuutussäästämiseen. Valmistelussa on tarkoitus selvittää edelleen säästöjen siirrettävyyttä koskevia vero-oikeudellisia kysymyksiä, mukaan lukien eläkevakuutussäästöjen siirrettävyys.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen mukaan Finanssivalvonnalle tulisi oikeus antaa tarvittaessa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamisesta. Esitys lisää valvontaviranomaisen norminantovaltaa, mutta sillä ei ole valtiontalouteen liittyviä vaikutuksia.

Vakuutuksenantajien on nykyisin ilmoitettava holhousviranomaisille kaikista vajaavaltaisille suoritettavista ja vajaavaltaisen varallisuutta lisäävistä vakuutuskorvauksista. Esityksen mukaan ilmoitus on tehtävä vain 1 000 euroa suuremmista korvauksista. Muutoksen arvioidaan vähentävän holhousviran-

omaisille tehtävien ilmoitusten määrää noin 15 prosentilla.

3.2 Vaikutukset sopimusosapuolten asemaan

Esitys sisältää pääasiassa selvennyksiä ja täsmennyksiä voimassaolevaan lainsäädäntöön. Merkittäviä muutoksia vakuutus sopimuksen osapuolten asemaan ei esitetä.

Vakuutuksen hakijoiden samoin kuin vakuutuksenottajien ja vakuutettujen asema paransi kuluttajavakuutuksissa sen johdosta, että vakuutuksenantajien olisi vastaisuudessa nimenomaisesti perusteltava vakuutuksen epäminen tai irtisanominen. Nykyisin alan itsesääntelyohjeissa omaksutut periaatteet tulevat lakisääteiksi velvoitteiksi.

Vakuutuksenottajan ja vakuutetun asemaa parantavat myös vakuutuksenantajan tehostuvat tiedonantovelvoitteet sekä vanhentumissäännöksiin ehdotetut muutokset. Toisaalta henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittaussuojan supistaminen heikentää jonkin verran henkivakuutuksen ottajan asemaa.

Lainsäädäntöön ehdotetut muutokset ja täydennykset aiheuttavat vakuutuksenantajille tarpeen kouluttaa henkilökuntaa, tarkistaa esitteitä ja muuttaa verkkokaupassa käytettäviä tietojärjestelmiä. Tiedonantovelvoitteiden tehostaminen saattaa myös lisätä velvoitteiden laiminlyönnin riskiä ja laiminlyönnin seuraamuksia. Lisäkustannukset saattavat heijastua korotuksina vakuutusmaksuihin.

4 Asian valmistelu

Oikeusministeriö lähetti 1 päivänä joulukuuta 2000 yhteensä 31 intressitaholle tiedustelun, jossa näitä pyydettiin esittämään käsityksensä vakuutus sopimuslain tavoitteiden toteutumisesta, sekä erityisesti sen käytännön soveltamisesta esiin tulleista puutteista, epäselvyyksistä tai muista ongelmista. Saatujen 18 lausunnon perusteella laadittiin tiivistelmä, jonka pohjalta järjestettiin oikeusministeriössä kuulemistilaisuus 25 päivänä tammikuuta 2002.

Oikeustieteen tohtori, vakuutus oikeuden dosentti Jaana Norio-Timonen laati annettujen lausuntojen pohjalta arviomuiston lain

uudistamistarpeesta. Oikeusministeriö asetti 16 päivänä helmikuuta 2005 työryhmän valmistelemaan vakuutusopimuslain muuttamista. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, kuluttajariitalautakunta, Kuluttajavirasto, Vakuutusvalvontavirasto, Kuluttajien vakuustustoimisto, Suomen Kuluttajaliitto sekä Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto (sittemmin Finanssialan Keskusliitto). Työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimi oikeustieteen tohtori Jaana Norio-Timonen. Työryhmän tavoitteena oli vakuutusopimuslain tarkistaminen siten, että sen toimivuuden seurannassa ilmi tulleet epäselvyydet ja muut ongelmat voidaan poistaa.

Työryhmän mietintö valmistui 30 päivänä elokuuta 2006 (oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:8). Mietinnöstä pyydettiin

lausunto 32 viranomaiselta ja yhteisöltä, ja saaduista lausunnoista on oikeusministeriössä laadittu tiivistelmä (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:10). Valtaosa lausunnon antajista kannatti työryhmän ehdotuksia. Kriittisiä näkemyksiä esitettiin erityisesti kahdesta ehdotuksesta. Eräät lausunnonantajat katsoivat, että henkivakuutusdirektiivin liitteessä III luetellut tietovaatimukset tulisi nimenomaisesti sisällyttää lainsäädäntöön. Lisäksi useissa lausunnoissa pidettiin ongelmallisena vakuutuksenantajalle ehdotettua oikeutta muuttaa yksipuolisesti henkivakuutuksen sopimusehtoja muun lainsäädännön muutosten perusteella.

Jatkovalmistelussa edellä esitetyt kriittiset näkemykset on otettu huomioon. Esitykseen on tehty lausuntojen perusteella myös muita selvennyksiä ja tarkistuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Vakuutusopimuslaki

1 luku Yleisiä säännöksiä

1 §. *Soveltamisala.* Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi. Voimassa olevan 1 momentin mukaan laki koskee henkilövakuutuksia ja vahinkovakuutuksia. Kuten yleisperustelujen 2.1. jaksossa todetaan, lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät niin sanotut kapitalisaatiosopimukset, jotka eivät ole henkilövakuutuksia eivätkä vahinkovakuutuksia. Jotta myös tämän tyyppiset vakuutukset tulisivat lain soveltamisalaan, ehdotetaan 1 momentin muuttamista siten, että laki koskisi muita vakuutuksia kuin lakisääteisiä vakuutuksia. Ehdotetussa uudessa 4 a §:ssä säädetään siitä, mitä kapitalisaatiosopimuksilla tarkoitetaan ja mitä vakuutusopimuslain säännöksiä niihin sovelletaan.

Vastaisuudessa voidaan kehittää muitakin vakuutuksia, joita ei voi luokitella henkilövakuutukseksi tai vahinkovakuutukseksi. Uusi soveltamisalasäännös on joustava ja turvaa sen, että lain säännöksiä voidaan soveltaa myös uudentyyppisissä vakuutuksissa.

Lakisääteisten vakuutusten ja jälleenvakuutusten osalta tilanne jää ennalleen. Vakuutusopimuslakia ei sovelleta jälleenvakuutukseen eikä lähtökohtaisesti myöskään lakisääteisiin vakuutuksiin. Poikkeuksen muodostavat liikennevakuutukset, potilasvakuutukset ja ympäristövahinkovakuutukset, joihin sovelletaan vakuutusopimuslain säännöksiä, jollei mainittuja vakuutuksia koskevissa laeissa muuta säädetä. Tilanne jäisi ennalleen myös sellaisten vakuutusten osalta, jotka ovat pakollisia, mutta eivät lakisääteisiä: vakuutusopimuslain säännöksiä sovellettaisiin niihin.

2 §. *Määritelmät.* Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan ryhmävakuutuksena ei pidetä ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on maksettava vakuutusmaksu tai sen osa. Tällaista vakuutusta kutsutaan yleensä ryhmäetuvakuutukseksi. Voimassa olevassa laissa on ainoastaan yksi

ryhmäetuvakuutuksia koskeva erityissäännös. Koska lakiin ehdotetaan nyt lisättäväksi uusi, ryhmäetuvakuutuksen päättymistä koskeva säännös, pidetään tarpeellisena lisätä käsiteltävään momenttiin tämä aikaisemmin vain perusteluissa käytetty nimitys. Lisäksi säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi siten, että tällaisten vakuutusten todetaan olevan vakuutusopimuslain säännöksiä sovellettaessa yksilöllisiä vakuutuksia.

3 §. *Säännösten pakottavuus.* Pykälässä säädetään lain säännösten pakottavuudesta. Pykälän 1 momentti koskee pakottavuutta muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan hyväksi. Momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Voimassa olevan 2 momentin mukaan säännökset ovat pakottavia vakuutuksenottajan hyväksi, jos vakuutuksenottaja on kuluttaja taikka sellainen elinkeinonharjoittaja, joka on olosuhteidensa puolesta rinnastettavissa kuluttajaan solmiessaan sopimuksen vakuutuksenantajan kanssa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännökset olisivat pakottavia myös silloin, kun vakuutuksenottajana on muu sellainen luonnollinen henkilö taikka oikeushenkilö, joka on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Ehdotuksen syitä selvitetään yleisperustelujen 2.2. jaksossa.

Pakottavuuden piiriin tulisivat esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt ja useat aatteelliset yhdistykset. Kuten nykyisin, säännökset olisivat useimmiten pakottavia myös ammatinharjoittajina toimivien luonnollisten henkilöiden hyväksi. Poikkeuksen muodostaisivat lähinnä vakuutusalan ammattilaiset, kuten vakuutus-edustajat.

Kuolinpesä rinnastettaisiin momenttia sovellettaessa oikeushenkilöön. Myös kuolinpesien osalta pakottavuus määräytyisi siisen mukaan, ovatko ne kuluttajiin rinnastettavia vakuutuksenantajan sopijapuolena. Valtaosaa kuolinpesistä suojeltaisiin pakottavasti; suojan ulkopuolelle jäisivät lähinnä sellaiset kuolinpesät, jotka harjoittavat laajamittaista yritystoimintaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään niistä vakuutuksista, joita tarjottaessa lain säännökset

ovat tahdonvaltaisia sekä suhteessa vakuutuksenottajaan että vakuutettuun ja muuhun vakuutuskorvaukseen oikeutettuun. Voimassa olevan momentin mukaan tällaisia vakuutuksia ovat muun muassa luottovakuutukset. Lakia säädettyä luottovakuutuksina pidettiin myös takausvakuutuksia. Sittemmin tilanne on muuttunut. Vakuutusluokista annetussa laissa takausvakuutukset eivät enää kuulu luottovakuutuksiin, vaan muodostavat oman erillisen vakuutusluokan. Tämän vuoksi myös takausvakuutukset on tarpeen erikseen mainita 3 momentissa.

Viime aikoina ovat lisääntyneet asuntoluottoihin liittyvät takausvakuutukset, joissa vakuutettuna ja vakuutuksenottajana on asuntoluoton myöntänyt pankki, mutta joissa luoton ottanut kuluttaja viime kädessä maksaa vakuutusmaksun. Esitystä valmistaessa on harvittu, pitäisikö vakuutuslainsäätöön olla tällaisissa tapauksissa pakottavia takausvakuutuksen asuntoluottonsa osana ottaneen kuluttajan hyväksi. Tällaiseen ratkaisuun ei ole kuitenkaan päädytty, koska takausvakuutukset ovat ominaispiirteiltään takauksia siitä huolimatta, että ne ovat oikeudellisesti vakuutuksia. Valtaosa vakuutuslainsäätöä on sisällöltään sellaisia, että niillä ei ole takausvakuutuksissa merkitystä.

4 §. *Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset.* Pykälän kumpankin säännösluetteloon ehdotetaan lisättäväksi 47 §:n 3 momentti. Mainitun momentin mukaan kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus ei kuulu vakuutetun kuolinpesään, jos edunsaajamääräys on voimassa. Myös ryhmävakuutuslainsäätöä voidaan sopia edunsaajasta kuolemantapauksissa. Käytännössä on syntynyt epäselvyyttä siitä, kuuluuko vakuutuskorvaus tällöin vakuutetun kuolinpesään vai ei, koska ryhmävakuutukseen ei nykyisen pykälän mukaan sovelleta edunsaajaa koskevaa 47 §:ää. Ei ole kuitenkaan syytä kohdella ryhmävakuutusta tältä osin eri tavalla kuin yksilöllistä vakuutusta, ja ehdotettu lisäys on tarpeen tilanteen selvittämiseksi.

4 a §. *Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset.* Pykälä on uusi, ja siinä säädetään kapitalisaatiosopimuksista. Nämä vakuutukset ovat erityislaatuisia, sijoittami-

seen tarkoitettuja vakuutuksia, joille on tyydyttävä, että niissä ei ole ollenkaan vakuutettua. Kapitalisaatiosopimukset kuuluvat vakuutusluokista annetussa laissa säädettyyn henkivakuutusluokkaan 6.

Käytännössä vakuutuslainsäätöä on jo nykyisin sovellettu analogisesti kapitalisaatiosopimuksiin silloin, kun niitä on tarjottu kuluttajille. Ehdotetussa pykälässä täsmennetään, mitkä vakuutuslainsäätöä tulevat sovellettaviksi. Kapitalisaatiosopimukseen sovellettaisiin 1 luvun yleisiä säännöksiä, 2 luvun tiedonantovelvollisuussäännöksiä, 12 §:n säännöksiä vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus, 13 §:n säännöksiä vakuutuksenottajan oikeudesta saada vakuutusehtojen mukaisesti laskettu vakuutuksen takaisinostoarvo, 13 a §:n säännöksiä vakuutuksenottajan oikeudesta peruuttaa vakuutus sekä 51 ja 52 §:n säännöksiä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutuksesta ja panttauksesta sekä panttioikeuden haltijan oikeudesta. Kapitalisaatiosopimuksissa merkitystä ei olisi kuitenkaan 13 §:n säännöksillä vakuutuksenottajan oikeudesta saada vapaakirja. Myöskään 51 §:n säännöksillä peruuttamattomasta edunsaajamääräyksestä ei olisi merkitystä kapitalisaatiosopimuksissa, koska kapitalisaatiosopimukseen ei sovelleta edunsaajamääräystä koskevia säännöksiä.

2 luku **Vakuutuksesta annettavat tiedot**

5 §. *Tiedot ennen sopimuksen päättämistä.* Pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuudesta ennen vakuutuslainsäätöä päättämistä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka koskee tiedonantovelvollisuutta silloin, kun vakuutukseen voidaan liittää sijoitusrahastoja tai muita sijoituskohteita vakuutuksenottajan valinnan mukaan.

Vakuutuslainsäätöä on ennen sopimuksen päättämistä annettava vakuutuksen hakijalle tietoa valittavissa olevien sijoitusrahastojen tai muiden sijoituskohteiden ominaisuuksista ja keskeisistä eroista ottaen erityisesti huomioon näiden seikkojen vaikutus vakuutuksen mahdolliseen tuottoon ja sitä koskeviin riskeihin. Valittavissa olevista sijoituskohteista annettavien tietojen on oltava sellaiset,

että vakuutuksen hakijalla on niiden perusteella mahdollisuus valita sijoituskohteista omiin sijoitustavoitteisiinsa sopivat kohteet. Tietoa on annettava myös sijoitusrahastoihin liittyvistä maksuista ja kuluista sekä vakuutusnottajan mahdollisuudesta vakuutuksen voimassa ollessa vaihtaa sijoituskohteita ja vaihtamisesta mahdollisesti aiheutuvista kuluista.

Vakuutuksen hakijalle on ilmoitettava myös sijoituskohteisiin liittyvistä riskeistä. On mainittava selkeästi, että sijoitusrahastoihin tai muihin sijoituskohteisiin ohjatuille varoille ei ehkä kerrykään tuottoa ja että sijoitetut varat voivat vähentyä tai ne voi jopa kokonaan menettää.

Sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisena seikkana pidetään myös laskuperustekorkoisen vakuutuksen tai säästön osan tuoton muodostumistapaa ja siihen liittyviä riskejä.

Sijoituskohteista tietoa annettaessa on otettava huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus. Tiedonantovelvollisuus korostuu, jos vakuutuksen hakijalla ei ole aikaisempaa kokemusta sijoitussidonnaisista vakuutuksista tai sen tyyppisistä sijoitusrahastoista, joita tarjottavaan vakuutukseen voidaan liittää, taikka jos vakuutuksen hakijan kyky ymmärtää sijoitussidonnaisen vakuutussäästämisen olennaisia piirteitä jonkun muun syyn, kuten iän tai sairauden, vuoksi on selvästi heikentynyt. Vakuutusnottajan on annettava tällaisille vakuutuksen hakijoille lisäinformaatiota.

Samoin tietoja annettaessa on otettava huomioon vakuutuksen hakijan sijoittamisen tavoitteet. Sijoituskohteiden valinnan kannalta merkitystä on esimerkiksi sillä, onko vakuutuksen hakijan tavoitteena pitkäaikainen vai lyhyemmän aikavälin sijoittaminen sekä se, minkälaista riskiä vakuutuksen hakija on valmis sietämään. Kummallakin seikalla — sekä vakuutuksenhakijan sijoituskokemuksella että tämän sijoittamisen tavoitteilla — on siis merkitystä sen arvioinnissa, minkälaista tietoa vakuutuksen hakijalle annetaan hänen päätöksentekonsa ja sijoitussidonnaiseen vakuutukseen liitettävän sijoituskohteen valitsemiseksi.

Kuten nykyisinkin, tiedonantovelvollisuuden täyttämistapa ja tietojen sisältö yksittäis-

tapauksessa ovat riippuvaisia vakuutuksen ottamiseen liittyvistä olosuhteista. Vakuutuksen hakijan yksilöllisiin ominaisuuksiin voidaan parhaiten kiinnittää huomiota silloin, kun vakuutuksen ottaminen perustuu vakuutuksen hakijan ja vakuutusnottajan edustajan välisiin keskusteluihin.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaavat voimassa olevaa lakia. Pykälän nykyiseen 4 momenttiin sisältyvä asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi. Sen sijaan ehdotettuun uuteen 9 a §:ään on otettu valtuutussäännös, jonka nojalla Finanssivalvonta voi antaa tiettyjä tiedonantovelvoitteita täydentäviä teknisluonteisia määräyksiä.

6 a §. Tieto hylkäysperusteesta. Pykälässä säädetään tapauksista, joissa vakuutusnottaja hylkää vakuutushakemuksen. Pykälä on uusi. Syitä uusiin säännöksiin selvitetään yleisperustelujen 2.4. jaksossa.

Ehdotettu pykälä koskee vain sellaisia tapauksia, joissa vakuutusta on hakenut kuluttaja tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaisesti rinnastettava luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Jos vakuutusnottaja ei myönnä vakuutusta, tällaiselle vakuutuksen hakijalle on ilmoitettava hylkäysperuste. Poikkeuksen perusteluvelvollisuudesta muodostavat tapaukset, joissa vakuutushakemuksen hylkääminen perustuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 26 §:ään. Jos mainitussa laissa tarkoitettulla ilmoitusvelvollisella, esimerkiksi vakuutusyhtiöllä, on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka sitä, että liiketoimet liittyvät terrorismin rahoittamiseen, sen on lain 23 §:n mukaan ilmoitettava asiasta rahanpesun selvitykeskukselle. Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu. Lain 26 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen on puolestaan keskeytettävä liiketoimi tai kieltäydyttävä siitä. Myöskään ehdotetun pykälän mukainen perusteluvelvollisuus ei koskisi tapauksia, joissa vakuutushakemuksen hylkääminen perustuu epäilyyn rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta, koska perusteen ilmoittaminen saattaisi vaarantaa asian selvittämistä.

Jos vakuutusta hakenut sitä pyytää, hylkäysperuste on ilmoitettava ehdotetun pykä-

län mukaan kirjallisesti. Paitsi paperilla ilmoitus voidaan tehdä myös tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 12 §:ssä säädetyllä tavalla sähköisesti.

Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen. Lain 10 §:ssä on säännöksiä perusteista, joiden nojalla henkilövakuutusta koskevaa hakemusta ei saa hylätä. Muita erityissäännöksiä hylkäysperusteista ei lainsäädännössä ole. Lainsäädäntöön sisällyvistä muista säännöksistä tärkeä on perustuslain (731/1999) 6 §:ään sisältyvä yhdenvertaisuuden periaate. Periaatteen mukaan ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Myös yhdenvertaisuuden periaatetta on noudatettava vakuutushakemuksista päätettäessä. Vakuutuksen hakijan etnisen alkuperän osalta on merkityksellinen lisäksi yhdenvertaisuuslakiin (21/2004) sisältyvä syrjinnän kieltö.

Hyvän vakuutustavan noudattamista koskeva yleissäännös sisältyy jo nykyisin vakuutusyhtiölain 25 luvun 1 §:ään, ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 59 §:ään ja vakuutusyhdistyslain 12 luvun 6 §:ään. Lisäksi Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto (sittemmin Finanssialan Keskusliitto) on hyväksynyt vuonna 2002 yhteiset periaatteet siitä, miten vakuutusyhtiöt toteuttavat hyvän vakuutustavan asettamia vaatimuksia vakuutus sopimuksia tehdessään ja irtisanoessaan. Periaatteet koskevat kuluttajavakuutuksia.

Jokaisella vakuutuksenantajalla on vastuunvalintaperiaatteet, joissa määritellään, minkälaisia riskejä ja millä ehdoilla vakuutuksenantaja vakuuttaa. Lähtökohtana on, että vakuutushakemuksen hylkäämisen on perustuttava näihin vakuutuksenantajan määrittelemiin periaatteisiin. Vakuutettavaan riskiin liittyvien syiden lisäksi vakuutuksenantajalla saattaa olla myös erityisiä, vakuutuksen hakijan henkilöön liittyviä syitä, joiden vuoksi on hyväksyttävää hylätä vakuutushakemus. Hyväksyttävä syy vakuutushakemuksen hylkäämiseen voi olla esimerkiksi se, että vakuutuksen hakija on aikaisemmin syllistynyt petokseen vakuutusasioissa tai että on perusteltua epäillä vakuutuksen hakijan toimi-

van sellaisen henkilön lukuun, jonka kanssa vakuutuksenantaja ei tee sopimuksia. Hyväksyttävä syy vakuutushakemuksen hylkäämisen voi olla myös se, että vakuutusta hakenut on käyttäytynyt uhkaavasti vakuutuksenantajan edustajaa kohtaan.

Kuten edellä mainittiin, vakuutusyhtiöllä on velvollisuus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain mukaan kieltäytyä liiketoimesta, jos sillä on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka sitä, että liiketoimet liittyvät terrorismin rahoittamiseen. Hyväksyttävä syy hylätä vakuutushakemus on tietysti myös tällainen epäily.

Hyväksyttävää ei ole, kuten eräissä tapauksissa on käytännössä tehty, hylätä vakuutushakemus pelkästään luottotietorekisterissä olevan maksuhäiriömerkinnän vuoksi. Vakuutuksenantajalla on tällaisissa tapauksissa lähtökohtaisesti oikeus vaatia käteismaksua 11 §:n 3 momentin nojalla. Käteismaksuehdonkin käytössä tulisi käyttää tapauskohtaista harkintaa, koska maksuhäiriömerkintä voi johtua hyvin moninaisista syistä eikä sen perusteella välttämättä voi päätellä mitään vakuutuksen hakijan kyvystä tai halusta hoitaa vakuutusmaksunsa. Maksuhäiriömerkintä voi olla kuitenkin hyväksyttävä syy kieltäytyä vakuutuksen myöntämisestä, jos sen perusteella voidaan objektiivisesti arvioida, että asiakas tulee vastaisuudessaakin laiminlyömään vakuutusmaksun suorittamisen.

7 §. *Tiedot vakuutuksen voimassaoloaika-* na. Pykälän 1 momentissa säädetään tiedoista, jotka vakuutuksenantajan on vuosittain lähetettävä vakuutuksenottajalle. Informaatiiosyistä momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus ehdotettuihin 26 ja 27 §:ään, joiden mukaan vuositiedotteessa on myös muistutettava vakuutuksenottajaa eräistä tämän velvollisuuksista.

Asetuksenantovaltuuden sisältävä pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi 9 a §:ssä ehdotetun uuden valtuussäännöksen takia.

9 a §. *Tarkemmat säännökset ja määräyk-* set. Pykälässä on uusi valtuussäännös, jonka mukaan oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä henkivakuutusdirektiivin 2002/83/EY liitteessä

III lueteltujen tietojen antamisesta. Lisäksi Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamisesta.

Henkivakuutusdirektiivin III liitteen A osassa luetellaan yksityiskohtaiset tiedot, jotka henkivakuutuksen ottajalle on annettava ennen sopimuksen tekemistä ja B osassa tiedot, joita on annettava vakuutuksen voimassaoloaikana. Annettavat tiedot sisältyvät 5 ja 7 §:n yleislausekkeiden piiriin, eikä direktiivin liitteen erillistä täytäntöönpanoa ole sen takia katsottu tarpeelliseksi. On kuitenkin esitetty, etteivät henkivakuutusyhtiöt käytännössä noudata kaikkia tietovaatimuksia. Tämän takia pykälään on ehdotettu valtuussäännös, jonka nojalla oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää direktiivin liitteessä yksityiskohtaisesti lueteltujen tietojen ilmoittamisesta.

Eryityisesti eläkevakuutusten kulujen vertailu on osoittautunut käytännössä vaikeaksi, koska kulut muodostuvat monista eristä tekijöistä. Kuluja peritään niin vakuutusmaksuista, vakuutussäästöstä kuin eläkkeestäkin. Myös kulujen laskemistapa vaihtelee: kulut voivat olla prosentuaalisia, euromääräisiä tai molempia. Jotta vakuutuksen hakijat voisivat paremmin vertailla eläkevakuutusten kuluja, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto (sittemmin Finanssialan Keskusliitto) antoi kesällä 2005 suosituksen eläkevakuutusten kulujen ilmoittamisesta. Suosituksen mukaan vakuutusyhtiöiden tulisi ottaa käyttöön vakuutuksen kulutasoa kuvaava tunnusluku, joka kuvaa kulujen suhteellista osuutta vakuutuksen tuotosta. On kuitenkin mahdollista, että suositeltu kulujen ilmoittamistapa ei olekaan tarkoituksenmukainen tai että vapaaehtoinen järjestelmä ei muutoin osoittaudu riittäväksi. Tämän takia on katsottu tarpeelliseksi, että Finanssivalvonta voisi tarvittaessa antaa määräyksiä kulujen laskemis- ja ilmoittamisesta.

Finanssivalvonta voi pykälän mukaan antaa määräyksiä myös vakuutuksen tuottojen laskemis- ja ilmoittamistavoista. Vakuutuksen hakijan on tärkeää saada vertailukelpoista tietoa myös säästöosuuden tuoton määräytymisestä, joka puolestaan voi riippua esimerkiksi vakuutukseen valituista sijoituskohteis-

ta, vakuutuksen tuoton määräävästä korkoteijästä ja lisätujen laskemis- ja jakamispe-
rusteista.

11 §. Vastuun alkaminen. Pykälän 1 momentin sanamuotoa täsmennetään sen selventämiseksi, että yleisiin vakuutusehtoihin otettulla määräyksellä ei ole mahdollista poiketa momentissa säädetystä vastuun alkamisajankohdasta. Näin on todettu jo voimassa olevan momentin perusteluissa (HE 114/1993, s. 32), mutta käytännössä säännöksen soveltamisessa on kuitenkin esiintynyt epäselvyyttä. Uuden sanamuodon mukaan vastuuajankohdasta voidaan poiketa vain sopimalla muusta alkamisajankohdasta yksilöllisesti vakuutuksenottajan kanssa. Yksilöllinen vastuun alkamispäivämäärä voi sisältyä esimerkiksi vakuutushakemukseen tai vakuutuskirjaan. Momentin säännöksestä poikkeava vastuun alkaminen ei voi perustua yleisiin vakuutusehtoihin sisältyvään määräykseen, jonka mukaan vakuutuksenantajan vastuu alkaa esimerkiksi kuuden kuukauden kuluttua vakuutuksen ottamisesta. Mahdollista on kuitenkin yksilöllisesti sopia myöhemmästä vastuun alkamisajasta kaikkien vakuutuksenottajien kanssa. Jos vakuutuksenantajan vastuu sovitaan alkavaksi myöhemmin, on huomattava, että vakuutuksenantaja ei 38 §:n 1 momentin mukaan yleensä saa vaatia vakuutusmaksun suorittamista ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista. Vakuutusmaksun suorittamista koskevaan säännökseen ehdotettavaa täsmennystä selvitetään jäljempänä 38 §:n 1 momentin perusteluissa.

Vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytykseksi voidaan pykälän 3 momentissa säädettyissä tapauksissa asettaa vakuutusmaksun suorittaminen. Jotta tällaiseen vakuutusehdoissa olevaan määräykseen voidaan vedota, on siitä momentin mukaan mainittava vakuutusmaksua koskevassa kirjallisuudessa vaatimuksessa eli maksulipussa. Maksulipun käsitettä ei käytännössä käytetä, minkä vuoksi ehdotetaan käsitteen korvaamista yleiskielen mukaisella käsitteellä "lasku".

13 §. Vakuutuksenottajan oikeus saada vapaakirja tai takaisinostoarvo henkilövakuutuksessa. Pykälän 1 momenttiin sisältyvästä vapaakirjan määrittelystä ehdotetaan poistettavaksi sana "maksuton". Määritelmä voi

johtaa harhaan, sillä vapaakirjana voimaan jäävä vakuutus ei nykyisin ole vakuutus-entottajalle välttämättä maksuton. Vakuutus-enttojen mukaan voidaan vakuutuksen hoitokulut veloittaa kertyneestä säästöstä, vaikka vakuutusmaksuja ei enää makseta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selvyuden vuoksi viittaus 20 a §:ään. Mainitun säännöksen nojalla vakuutusentottajalla on aina oikeus nostaa alentamaton takaisinostoarvo, jos laskuperusteita muutetaan siten, että muutos alentaisi yksittäisten vakuutusten takaisinostoarvoja.

15 §. *Vakuutusentottajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana.* Irtisanomismenettelyä koskevaan pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Syytä uuteen vaatimukseen selvitetään yleisperustelujen 2.4. jaksossa. Jos irtisanomisperustetta ei mainita tai jos irtisanomista ei muutoin suoriteta momentissa säädetyllä tavalla, vakuutusentottaja menettää irtisanomisoikeutensa lukuun ottamatta vilppitauksia.

16 §. *Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen.* Pykälän 1 momentissa selvitetään niin sanotun jatkuvan vahinkovakuutuksen ominaisuudet. Momenttiin ei esitetä muutoksia.

Kuten 15 §:n 2 momenttiin, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus mainita irtisanomisperuste irtisanomista koskevassa ilmoituksessa. Poikkeuksen muodostavat ne tapaukset, joissa irtisanominen perustuu rahanpesun ja terrorismin estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 26 §:ään, koska perusteen ilmoittaminen saattaisi vaarantaa rahanpesun selvittämistä. Syytä lisäykseen selvitetään yleisperustelujen 2.4. jaksossa.

Irtisanomisperusteen on ehdotetun momentin mukaan oltava hyvän vakuutusentottajan mukainen. Kuten vakuutuksia myönnettäessä niin myös vakuutuksia irtisanottaessa syy kieltäytyä sopimussuhteesta on yleensä perustuttava vakuutettavaan riskiin. Esimerkiksi vakuutusentottajan tavanomaisesta poikkeavan vahinkokehityksen perusteella vakuutusentottaja voi arvioida vakuutettavan riskin liian suureksi ja irtisanoa vakuutuksen.

Vakuutusentottajalla saattaa kuitenkin joskus olla erityisiä, vakuutusentottajan henkilöön liittyviä hyväksyttäviä syitä olla jatkamatta vakuutusta. Näiden syiden osalta viitataan vakuutushakemuksen hylkäysperusteita koskevan 6 a §:n perusteluihin: vakuutuksen irtisanominen on hyväksyttävää samoilla perusteluilla kuin vakuutushakemuksen hylkääminen.

Vakuutuksen irtisanominen voi kohdistua myös kaikkiin tietyn vakuutuksen ottajiin. Hyvän vakuutusentottajan mukainen hyväksyttävä syy irtisanoa vakuutus voi olla esimerkiksi se, että vakuutus on muuttunut tappiolliseksi ja vakuutusentottaja haluaa sen vuoksi poistaa sen tuotevalikoimastaan. Käytännössä koko vakuutusentottajan irtisanominen on kuitenkin vasta viimekätinen toimenpide. Yleensä vakuutusentottaja pyrkii parantamaan vakuutuksen kannattavuutta vakuutusmaksua korottamalla tai vakuutusentottoja muutoin muuttamalla. Hyväksyttävä syy irtisanoa koko vakuutusentottaja voi olla myös se, että vakuutusentottaja haluaa tehdä sellaisia muutoksia sopimusehtoihin, jotka vaikuttavat keskeisesti vakuutusentottajan sisältöön, tai olla enää myöntämättä vakuutusta markkinoitaessa luvattua keskeistä etua.

Vaikka irtisanominen kohdistuisi tiettyyn vakuutusentottajan kokonaisuudessaan, vakuutusentotto on kuitenkin irtisanottava yksilöllisesti kunkin vakuutusentottajan osalta. Tämä merkitsee, että vakuutusentottajan pituudesta riippuen koko vakuutusentottajan irtisanominen saattaa kestää vuodenkin.

Ehdotetun momentin mukaan irtisanominen on mitätön, jos irtisanomista ei suoriteta momentissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 3 momentin viittaussäännös vastaa voimassa olevaa lakia.

17 §. *Vakuutusentottajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi sekä rakenteellisia että sisällöllisiä muutoksia. Ehdotettuun 1 ja 2 momenttiin on koottu vakuutusmaksun viivästyminen lukuun ottamatta ne perusteet, joiden nojalla vakuutusentottaja voi irtisanoa henkilövakuutuksen. Voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenttiin sisältyvät erityissäännökset tapaturma- ja sairausvakuutuksista ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 17 a §:ään.

Momentin 1 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutuksenottaja tai vakuutettu on ennen vakuutuksen myöntämistä laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, ja vakuutuksenantaja oikean asianlaidan tuntien ei olisi myöntänyt vakuutusta. Kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 25 §:n 1 momenttia.

Momentin 2 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menetellyt vilpillisesti, mutta vakuutussopius tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa. Kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 25 §:n 2 momenttia.

Momentin 3 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut 27 §:ssä tarkoitettu vahingonvaaraa lisäävä muutos ja vakuutuksenantaja ei olisi vakuutusta myöntänyt siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutosta vastaava jo vakuutusta myönnettäessä. Kohta vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 27 §:n 3 momenttia.

Voimassa olevan lain 35 §:ssä rajoitetaan vakuutuksenantajan oikeutta vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin tai vaaran lisääntymiseen. Kuten nykyisin, näitä rajoituksia sovellettaisiin 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman. Irtisanomisperuste on uusi. Voimassa olevan lain mukaan vakuutustapahtuman tahallinen aiheuttaminen oikeuttaa irtisanomaan vain vahinkovakuutuksen. On kuitenkin perusteltua, että irtisanomisoikeus on tällaisissa tapauksissa myös henkilövakuutuksissa. Irtisanomisoikeus olisi kuitenkin henkilövakuutuksissa rajoitetumpi kuin vahinkovakuutuksissa, sillä vakuutustapahtuman aiheuttaminen törkeästä huolimattomuudesta ei oikeuttaisi henkilövakuutuksen irtisanomiseen. Samoin kuin vahinkovakuutuksissa, irtisanomisoike-

utta ei olisi, jos sellainen vakuutuksenottaja, joka ei ole vakuutettu, on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman.

Momentin 2 kohdassa säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus sen vuoksi, että vakuutettu on vakuutustapahtuman jälkeen antanut vakuutuksenantajalle vilpillisesti vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun kannalta. Irtisanomisperuste on uusi. Voimassa olevan lain mukaan tämä irtisanomisperuste koskee vain vahinkovakuutuksia. On kuitenkin perusteltua soveltaa sitä myös henkilövakuutuksissa. Samoin kuin momentin 1 kohdassa, irtisanomisoikeutta ei olisi, jos sellainen vakuutuksenottaja, joka ei ole vakuutettu, on antanut vääriä tai puutteellisia tietoja vakuutuksenantajalle.

Pykälän 3 momentin mukaan irtisanominen on suoritettava ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun irtisanomisperuste on tullut vakuutuksenantajan tietoon. Kuten vahinkovakuutuksia koskevaan 15 §:n 2 momenttiin, momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei suoriteta säädettyssä ajassa tai jos irtisanomista koskevassa ilmoituksessa ei mainita irtisanomisperustetta, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomisilmoituksen lähettämisestä.

Pykälän 4 momentti sisältää informaatio-syistä viittauksen 39 §:ään, jossa säädetään vakuutuksenantajan irtisanomisoikeudesta vakuutusmaksun viivästymisen vuoksi.

17 a §. *Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus vakuutusehtojen nojalla.* Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa tapaturma- ja sairausvakuutus vakuutusehtoihin sisältyvän määräyksen nojalla. Pykälän säännökset vastaavat pääosin voimassa olevan lain 17 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä.

Uutta on, että vakuutuksenantajalla ei ole irtisanomisoikeutta kunkin vakuutusmaksukauden lopussa, jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi. Aiemmin vakuutusmaksukausi oli yleensä vuoden pituinen. Sittenkin markkinoille on tullut tapaturma- ja sairausvakuutuksia, joissa vakuutusmaksukausi voi olla jopa vain yhden kuukauden

pituinen. Vakuutetun kannalta ei voida pitää kohtuullisena, että tapaturma- ja sairausvakuutuksen kaltainen vakuutus olisi käytännössä jatkuvasti vakuutuksenantajan irtisnottavissa. Tämän vuoksi 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi tai sitä ei ole sovittu, vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vain kalenterivuoden lopussa.

Voimassa olevan lain mukaan tapaturma- vakuutusta ja sairausvakuutusta ei saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan tämän lisäksi säädettäväksi, että irtisanomisperusteen on muutoinkin oltava hyvän vakuutustavan mukainen. Hyväksyttävien, hyvän vakuutustavan mukaisten irtisanomisperusteiden osalta viitataan 16 §:n 2 momentin perusteluihin. Toisin kuin vahinkovakuutuksessa, tapaturmavakuutuksessa ja sairausvakuutuksessa irtisanomisperuste ei voi kuitenkaan olla se, että vakuutustapahtuma — tai useita vakuutustapahtumia — on sattunut.

Pykälän 3 momentin säännöstä irtisanomisen ajankohdasta ehdotetaan tarkistettavaksi 1 momenttiin ehdotetun muutoksen johdosta. Ehdotetun momentin mukaan irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuksen 1 momentin mukaista voimassaolon päättymistä. Irtisanomisilmoitus on siis lähetettävä viimeistään kuukautta ennen vakuutusmaksukauden päättymistä tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu tai jos se on lyhyempi kuin yksi vuoksi, kuukautta ennen kalenterivuoden päättymistä.

Uutta olisi myös 3 momentin vaatimus siitä, että irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Samoin ehdotetaan säädettäväksi, että irtisanominen on mitätön, jos irtisanomista ei suoriteta siten kuin pykälässä säädetään.

17 b §. Ryhmätuvakuutuksen päättymisen. Koska ryhmätuvakuutus rinnastetaan lakia sovellettaessa yksilölliseen vakuutukseen, tulevat myös vakuutuksen irtisanomista koskevat säännökset sovellettaviksi. Ryhmätuvakuutus on toisaalta suunniteltu ja tarkoitettu tietyn ryhmän jäsenille ja sen vakuutusmak-

sukin saattaa olla edullisempi kuin samankaltaisen yksilöllisen vakuutuksen maksu. Näistä syistä on perusteltua, että ryhmätuvakuutuksen voimassaolo voidaan kunkin vakuutuksenottajan osalta kytkeä ryhmän jäsenyyden voimassaoloon. Ehdotetun pykälän mukaan ryhmätuvakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutus päättyy vakuutuksenottajan osalta myös ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi.

Vakuutuksenottajalle tieto vakuutuksen päättymisestä on tärkeä, jotta hän voi halutessaan järjestää korvaavan vakuutusturvan. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutuksenantajan on ilmoitettava vakuutuksenottajalle kirjallisesti vakuutuksen päättymisen peruste ja ajankohta, jos päättymisen johtuu ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi. Jotta vakuutuksenottajalla olisi riittävä aika järjestää korvaava vakuutusturva, vakuutus saa pykälän mukaan päättyä aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

19 §. Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa. Pykälän 1 momentissa säädettyihin vakuutusehtojen muuttamisen edellytyksiin ei ehdoteta muutoksia. Pykälän 2 momentissa käytetty ilmaisu ”maksulippu” korvataan tässäkin momentissa ilmaisulla ”vakuutusmaksua koskeva lasku”. Lisäksi momentin sanamuotoa täsmennetään sen selvemmäksi, että sopimusehtojen muutos tulee voimaan vain, jos siitä on ilmoitettu vakuutuksenottajalle momentissa säädetyllä tavalla.

20 §. Henkilövakuutuksen jatkuminen muutetuin ehdoin. Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttamista koskevia säännöksiä on voimassa olevassa laissa kolmessa pykälässä: 22, 25 ja 27 §:ssä. Lain luottavuuden parantamiseksi säännökset ehdotetaan koottavaksi kahteen peräkkäiseen pykälään.

Pykälään on koottu ne vakuutuksenottajan tai vakuutetun menettelyyn taikka vaaran lisääntymiseen perustuvat syyt, joiden perusteella vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa sopimusehtoja. Kysymys on vain teknisestä muutoksesta; sisällöltään säännökset vastaavat voimassa olevan lain 25 ja 27 §:n säännöksiä.

20 a §. Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen. Pykälään on koottu muut

kuin 20 §:ssä säädetty perusteet muuttaa vakuutusehtoja. Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevan lain 20 §:n 2—6 momenttia. Pykälän 3 momentti on uusi ja sisältää kumottavaksi ehdotetun vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n säännökset osittain tarkistettuina. Muutoksen syytä on selvitetty yleisperustelujen 2.6 jaksossa.

Uusi 3 momentti koskee vakuutusyhtiölain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 13 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen laskuperusteiden sellaisia muutoksia, jotka alentavat yksittäisen vakuutuksen vapaakirja-arvoa tai takaisinostoarvoa. Momentin mukaan laskuperusteiden muutos ei saa alentaa vakuutuksen vapaakirja-arvoa, ellei muutos johdu siitä, että vakuutuksenantajan on alennettava vastuuvulkaa laskettaessa käyttämäänsä korkokantaa sen vuoksi, että vastuuvulkalaskelmissa käytettävän koron enimmäismäärää alennetaan vakuutusyhtiölain 9 luvun 12 §:n 2 kohdan nojalla. Koron enimmäismäärästä säädetään mainitun säännöksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Vapaakirja-arvoa alentava laskuperusteiden muutos on siis sallittu vain tällä erityisellä perusteella. Säännös vastaa muuten vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n toista virkettä, mutta virkkeessä nykyisin toisena muutosperusteena mainittu lainsäädännön muuttuminen on ehdotetusta säännöksestä poistettu. Lainsäädännön muuttuminen on perusteena niin yleisluontoinen ja avoin, ettei sitä tässä yhteydessä pidetty asianmukaisena.

Vakuutusyhtiölakia ja sen nojalla annettuja alemmanasteisia säädöksiä sovelletaan vain Suomen lain mukaan rekisteröityyn vakuutusyhtiöön. Edellä tarkoitettu sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen perustuva mahdollisuus muuttaa laskuperusteita ei siten koske ulkomaisia ETA-vakuutusyhtiöitä. Vapaakirja-arvoa ja takaisinostoarvoa koskeva sääntely on osa vakuutusyhtiön taloudellisen aseman sääntelyä, joka määräytyy yhtiön kotivaltion lain mukaan.

Jos laskuperusteiden muutos alentaa vakuutuksen takaisinostoarvoa, vakuutuksenottajalla on momentin mukaan oikeus saada alentamaton takaisinostoarvo, jos hän irtisano vakuutuksen ennen muutoksen voimaantuloa. Säännös vastaa asiasisällöltään vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n ensimmäistä vir-

kettä. Vakuutusyhtiölain säännöksessä ei ole nykyisin säädetty muutoksen perusteita. Säännöksen siirtämisestä käsiteltävään pykälään seuraa, että sovellettaviksi tulevat pykälän 2 momentin yleiset henkivakuutuksen ehtojen muutosperusteet. Vakuutusyhtiölain kyseisessä säännöksessä ei liioin ole asetettu aikarajaa alentamattomaan takaisinostoarvoon oikeuttavalle irtisanomiselle. Säännöksen perusteluista on kuitenkin pääteltävissä tarkoituksena olleen, että vakuutus on irtisanottava ennen muutoksen voimaantuloa. Ehdotetussa momentissa tästä säädettäisiin nimenomaisesti.

Pykälän 6 momenttiin on lisätty säännös, jonka mukaan muutosilmoituksessa on mainittava myös 3 momentin mukaisesta oikeudesta saada alentamaton takaisinostoarvo, jos laskuperusteiden muutos alentaa takaisinostoarvoa. Lisäksi momentin sanamuotoa on täsmennetty sen selventämiseksi, että sopimusehtojen muutos tulee voimaan vain, jos siitä on ilmoitettu vakuutuksenottajalle momentissa säädetyllä tavalla.

24 §. Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti henkilövakuutuksessa. Pykälässä säädetään tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seurauksista henkilövakuutuksissa. Pykälän 3 momenttia selvennettäisiin siten, että 1 ja 2 momentin mukaisia seurauksia voidaan sovitella, jos ne yksittäistapauksessa johtaisivat vakuutuksenottajan tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen. Käytännössä on esiintynyt tarvetta kohtuullistaa seurauksia esimerkiksi silloin, kun vakuutuksesta on maksettu korvauksia tapaturman tai sairauden perusteella pidemmän ajan kuluessa tai useasta vakuutustapahtumasta ennen kuin pykälän 2 momentissa tarkoitettu tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti on tullut ilmi. Voimassa olevan säännöksen on kuitenkin tulkittu tarkoittavan, että vaihtoehtoina olisivat vain joko 1 tai 2 momentin mukaisten seurausten täysimääräinen soveltaminen taikka soveltamatta jättäminen, mutta seurausten kohtuullistaminen ei olisi mahdollista. Momentin sanamuotoa ehdotetaan tämän vuoksi tarkistettavaksi.

26 §. Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa. Voimassa olevan 1 momentin mukaan vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tämän velvollisuudesta

ilmoittaa momentissa tarkoitettusta vahingonvaaraa olennaisesti lisäävästä muutoksesta maksulipun eli vakuutusmaksua koskevan laskun yhteydessä ja vakuutuksenottajan on puolestaan ilmoitettava vakuutuksenantajalle tällaisesta muutoksesta viimeistään muutosta seuraavan vakuutusmaksun suorittamisen yhteydessä. Maksukäytännöt ovat viime vuosina muuttuneet. Aiemmin oli tavanomaista maksaa vakuutusmaksu vuosittain yhdessä erässä. Nykyisin on tullut yleisemmäksi, että vakuutusmaksu suoritetaan pienemmissä erissä, jopa kerran kuukaudessa. Ei ole tarkoituksenmukaista, että vakuutuksenottajaa muistutettaisiin kuukausittain momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuudesta ja että vakuutuksenottajan olisi kuukausittain ilmoitettava mahdollisesta vaaran lisääntymisestä.

Tämän vuoksi 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutuksenottajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tämän velvollisuudesta ilmoittaa momentissa tarkoitettua vahingonvaaraa olennaisesti lisäävästä muutoksesta 7 §:ssä tarkoitettu vuositiedotteessa. Vuositiedotteessa olisi siis oltava sekä 7 §:n mukaiset tiedot eli tieto vakuutusmäärästä ja muista sellaisista vakuutusta koskevista seikoista, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä, sekä lisäksi ehdotetussa momentissa tarkoitettu muistutus.

Samoin vakuutuksenottajan ilmoitusvelvollisuutta muutettaisiin. Ehdotetun 2 momentin mukaan vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettua muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Voimassa olevan 2 momentin säännös korvauksen alentamisesta tai epäämisestä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta siirrettäisiin uuteen 3 momenttiin.

27 §. Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla kuin 26 §:ää. Ehdotetun 1 momentin mukaan vakuutuksenottajan on muistutettava vakuutuksenottajaa tämän ilmoitusvelvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitettu vuositiedotteessa ja vakuutuksenottajan on puolestaan ehdotetun 2 momentin mukaan ilmoitettava vakuutusehtoihin merkityssä seikassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeis-

tään kuukauden kuluessa muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös siitä, ettei terveydentilan muutosta pidetä pykälässä tarkoitettuna vaaran lisääntymisenä, eivätkä terveydentilan muutokset kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Nykyisin tämä seikka on todettu voimassa olevaa säännöstä koskevissa hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Ilmoitusvelvollisuuden selvittämiseksi on syytä todeta suoraan pykälätekstissä, ettei velvollisuus koske terveydentilan muutoksia.

Voimassa olevan 2 momentin säännös korvauksen alentamisesta tai epäämisestä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta siirrettäisiin uuteen 3 momenttiin.

Voimassa olevan 3 momentin säännös kumotaan tarpeettomana 17 ja 20 §:ään tehtyjen muutosten vuoksi.

30 §. Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa. Pykälän 3 momentti koskee vahinkovakuutuksen vakuutuskorvauksen alentamista tai epäämistä alkoholin tai huumausaineen käytön johdosta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös muun huumaavan aineen kuin alkoholin tai huumausaineen käyttö voisi johtaa vakuutuskorvauksen alentamiseen tai epäämiseen moottoriajoneuvovakuutuksessa, jos vakuutusehdoissa on tätä koskeva määräys.

Huumaavalla aineella tarkoitetaan samaa kuin rikoslaisissa (39/1889) eli alkoholia, huumausaineita, huumausaineita sisältäviä lääkevalmisteita ja muita suorituskykyä heikentäviä lääkkeitä, teknisiä liuottimia, huumaavia kaasuja sekä muita aineita, joilla henkilö voi itsensä huumata. Muun huumaavan aineen kuin huumausaineen tai alkoholin käyttö ei voi nykyisin johtaa moottoriajoneuvovakuutuksesta suoritettavan vakuutuskorvauksen alentamiseen tai epäämiseen, ellei menettely ole ollut törkeän huolimaton, vaikka auton kuljettaminen huumaavan aineen vaikutuksen alaisena voi olla rattijuopumuksena rangaistavaa ja se voi johtaa myös liikennevakuutuksesta suoritettavan korvauksen epäämiseen tai alentamiseen. Momenttiin ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi moottoriajoneuvovakuutuksia koskeva erityissäännös, jonka mukaan näiden vakuutusten ehdoissa

voitaisiin määrätä paitsi alkoholin ja huumausaineen myös muun huumaavan aineen käytön vaikutuksista vakuutuskorvaukseen siten kuin liikennevakuutuslain 7 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

Liikennevakuutuslain 7 §:n 4 momentin mukaan ajoneuvon liikennevakuutuksesta suoritetaan korvausta vain erityisestä syystä, jos joku on kärsinyt henkilövahingon kuljettaessaan ajoneuvoa sellaisessa tilassa, että hänen verensä alkoholipitoisuus oli ajon aikana tai sen jälkeen vähintään 1,2 promillea tai että hänellä oli vähintään 0,53 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, taikka hän on aiheuttanut vahingon kuljettaessaan ajoneuvoa muuten alkoholin tai muun huumaavan aineen kuin alkoholin vaikutuksen alaisena taikka alkoholin ja muun huumaavan aineen yhteisvaikutuksen alaisena niin, että hänen kykynsä virheettömiin suoriin oli tuntuvasti huonontunut. Pykälän 5 momentin mukaan suoritettavaa korvausta voidaan puolestaan alentaa sen mukaan, mikä henkilön osuus oli vahinkoon, jos henkilö on kärsinyt henkilövahingon kuljettaessaan ajoneuvoa alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena taikka alkoholin ja muun huumaavan aineen yhteisvaikutuksen alaisena muutoin kuin 4 momentissa mainituissa tapauksissa. Ehdotetun momentin mukaan moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehtoihin voidaan siis ottaa näiden momenttien säännöksiä vastaavat määräykset.

34 §. *Korvauksen alentaminen tai epäminen vahinkovakuutuksessa.* Pykälässä säädetään seikoista, jotka on otettava huomioon harkittaessa korvauksen alentamista muun muassa sen johdosta, että vakuutusnottaja tai vakuutettu on antanut vääriä tai puutteellisia tietoja.

Pykälän säännökset eivät kuitenkaan sovi tapauksiin, joissa väärillä tai puutteellisilla tiedoilla ei ole syy-yhteyttä vahingon syntyymiseen vaan siihen, että vakuutusmaksu sovitetaan liian pieneksi suhteessa riskiin. Vakuutusnottajan kannalta olisi tällöin kohtuutonta, että se joutuisi korvaamaan vahingon täysimääräisesti. Esimerkiksi tietäntyyppisissä kotivakuutuksissa on käytännössä ollut tapauksia, joissa vakuutusnottaja on ilmoittanut asunnon pinta-alan todellista pinta-alaa huomattavasti pienemmäksi ja vakuutusmak-

su on määräytynyt tämän ilmoitetun pinta-alan perusteella, mutta vakuutusnottaja on kuitenkin ollut velvollinen korvaamaan vahingon täysimääräisesti. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti.

Pykälän 1 momentti säilyy ennallaan ja koskee edelleen niitä tapauksia, joissa vakuutusnottajan, vakuutetun tai samastettavan henkilön moitittavan menettelyn ja vakuutus tapahtuman välillä on syy-yhteys. Kun syy-yhteyttä ei ole, mutta on kuitenkin yhteys vakuutusmaksun määräytymiseen, sovelletaan uutta 2 momenttia.

Ehdotetun 2 momentin mukaan korvausta tällaisissa tapauksissa alennettaessa otetaan huomioon sovitun vakuutusmaksun suhde vakuutusmaksuun, joka olisi peritty, jos oikeat ja täydelliset tiedot olisi annettu. Korvauksen epäminen kokonaan ei siis tule kysymykseen, vaan vain korvauksen alentaminen vakuutusmaksujen suhteessa. Säännöstä sovellettaessa on huomattava, että 22 §:n mukaisesti vakuutusnottajalla tai vakuutetulla ei ole oma-aloitteista velvollisuutta antaa vakuutusnottajalle tietoja, vaan tiedonantovelvollisuus perustuu ainoastaan vakuutusnottajan esittämiin kysymyksiin. Tiedonantovelvollisuus voi toisaalta perustua myös 26 §:ssä säädettyyn velvollisuuteen ilmoittaa vaaran lisääntymisestä. Kummassakin tapauksessa korvauksen alentamisen perusedellytyksenä on 23 §:n 2 momentin ja 26 §:n ehdotetun 3 momentin mukaisesti, että tiedonantovelvollisuus on laiminlyöty tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä.

Vähäiset poikkeamat vakuutusmaksujen välillä eivät oikeuta vakuutuskorvauksen alentamiseen. Edellytyksenä on aina, että vakuutusnottajan saama maksu on vakuutusnottajan antaman väärän tai puutteellisen tiedon perusteella jäänyt selvästi alemmaksi kuin mitä oikean ja täydellisen tiedon perusteella määräytynyt vakuutusmaksu olisi ollut.

35 §. *Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys.* Pykälän 3 momentissa säädetään niin sanotusta koskemattomuusperiaatteesta. Momentin mukaan henkivakuutuksen vakuutusnottaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkami-

sesta tai jos vakuutusenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 25 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vakuutuksen irtisanomisesta tai maksun taikka muiden vakuutusehtojen muuttumisesta. Koska 25 § ehdotetaan kumottavaksi ja edellä mainittua ilmoitusta koskevat säännökset siirrettäviksi 17 §:n 3 momenttiin ja 20 §:n 3 momenttiin, muutetaan viittaus koskemaan viimeksi mainittuja lainkohtia.

38 §. Vakuutusmaksun suorittaminen. Kuten muuallakin lakiehdotuksessa korvataan käsite ”maksulippu” pykälän 1 momentissa ilmaisulla ”vakuutusmaksua koskeva lasku”.

Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siltä varalta, että vakuutusenantajan vastuu alkaa yhdistelmävakuutuksessa joltakin osin myöhemmin. Tällaisesta myöhemmästä vastuuajasta voidaan 11 §:n 1 momentissa säädetyin edellytyksin sopia vakuutusenantajan kanssa, mutta vakuutusenantaja ei ehdotetun uuden säännöksen mukaan saa vaatia vakuutusmaksun suorittamista tältä osin ennen vastuun alkamista. Säännös merkitsee sitä, että vakuutusenantaja ei saa jakaa vakuutusmaksua tasasuuruisiin eriin koko vakuutuksen voimassaoloajalle, vaan vakuutusmaksun on oltava aluksi alempi sen johdosta, että vakuutusenantajan vastuu ei ole vielä kaikilta osin alkanut.

Pykälän 2 momentin säännökset vakuutusenantajan oikeudesta määrätä, mihin vakuutusmaksusaatavaan hänen suorituksensa tulee kohdentaa, vastaavat voimassa olevaa lakia.

40 §. Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa. Pykälän 1 momenttiin on tehty ”maksulipun” osalta vastaava terminologinen tarkistus kuin muihinkin ehdotuksen säännöksiin. Lisäksi momentin viittaus kumottuun verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon annettuun lakiin (367/1961) on korjattu viittaukseksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin (706/2007).

41 §. Ryhmätuvakuutuksen jatkuminen. Pykälään on tehty ryhmätuvakuutus -käsitteen määrittelystä ja käyttöön otosta johtuvia terminologisia ja teknisiä tarkistuksia. Asiallisesti sääntely ei muutu. Jos vakuutusenantaja ottaa vakuutusmaksun vastaan vakuutusenantajalta, vakuutuksen katsotaan olevan

voimassa siitä huolimatta, että vakuutus on ehdotetun 17 b §:n mukaisesti päättynyt.

42 §. Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen. Pykälässä säädetään tapauksista, joissa vakuutusenantaja suorittaa vahinkovakuutuksen vakuutusmaksun viivästyneenä 11 §:n 3 momentissa tarkoitetussa tapauksessa eli silloin, kun vakuutuksessa on käteismaksuehto, tai sen jälkeen, kun vakuutusenantaja on jo 39 §:n mukaisesti irtisanonut vakuutuksen. Pääsääntönä on tällöin pykälän 1 momentin mukaan, että vakuutusenantajan vastuu alkaa maksun suorittamista seuraavasta päivästä, jollei vakuutusenantaja 2 momentin mukaisesti ilmoita vakuutusenantajalle 14 päivän kuluessa, että se kieltäytyy maksun vastaanottamisesta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuutusenantaja ei saa kieltäytyä vastaanottamasta maksua sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut maksun suorittamisen jälkeen. Jos vakuutusenantajalla on muu, hyvän vakuutustavan mukainen syy kieltäytyä maksun vastaanottamisesta, se voi niin tehdä, vaikka vakuutustapahtuma olisi sattunutkin maksun vastaanottamisen jälkeen. Uusi säännös vastaa periaatteeltaan 11 §:n 2 momenttia, jonka mukaan vakuutusenantaja vastaa vakuutusmaksun antamisen tai lähettämisen jälkeisestä vakuutustapahtumasta, jos on ilmeistä, että vakuutusenantaja olisi hyväksynyt hakemuksen.

47 §. Edunsaaja. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan rajoittaa vakuutusenantajan momentin mukaista oikeutta määrätä edunsaaja taikka peruuttaa tai muuttaa edunsaajamääräystä. Lisäys johtuu eläkevakuutuksiin liittyvistä verosäännöksistä, joiden vuoksi on tarpeen voida rajoittaa vakuutusenantajan oikeutta määrätä edunsaaja näissä vakuutuksissa.

Voimassa olevan 2 momentin viimeisessä virkkeessä säädetään, että vakuutusehdoissa voidaan rajoittaa vakuutusenantajan oikeutta muuttaa yksipuolisesti edunsaajamääräystä sellaisessa vakuutuksessa, jossa korvaus maksetaan toistuvina erinä eikä vakuutusmäärää ole vakuutussopimuksessa etukäteen määrätty. Säännöksessä tarkoitetut vakuutukset ovat eläkevakuutuksia. Pykälän 1 mo-

menttiin tehdyn lisäyksen johdosta säännös kumotaan tarpeettomana.

Käytännössä on esiintynyt epäselvyyttä sen suhteen, kuuluuko vakuutuskorvaus vakuutetun kuolinpesään vai vakuutuksenottajalle sellaisissa tapauksissa, joissa edunsaajamääräystä ei ole esimerkiksi sen vuoksi, että ainoa edunsaaja on kuollut ja edunsaajamääräys on tästä syystä rauennut. Oikeustilan selvittämiseksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesään, jos edunsaajamääräystä ei ole eikä vakuutusehdoissa määrätä, että korvaus suoritetaan vakuutuksenottajalle.

Pykälän 4 momentti vastaa voimassa olevaa lakia.

49 §. Edunsaajamääräyksen raukeaminen. Edunsaajamääräys, joka ei ole peruuttamaton, raukeaa voimassa olevan lain 3 momentin mukaan, kun vakuutuksenottaja luovuttaa vakuutussopimukseen perustuvan oikeuden, jollei toisin ole sovittu. Säännös on johtanut käytännössä edunsaajamääräyksen raukeamiseen, vaikka osapuolet eivät ole sitä tarkoittaneet, mutta eivät ole huomanneet erikseen sopia edunsaajamääräyksen pysymisestä voimassa. Näin on voinut käydä esimerkiksi silloin, kun työnantaja on siirtänyt eläkevakuutuksen työntekijälle, jolla on tosiasiallisesti jo alun perin ollut oikeus määrätä kuolintapauskorvauksen edunsaaja. Pykälän 3 momentti ehdotetaan tämän vuoksi kumottavaksi. Vakuutussopimukseen perustuvan oikeuden luovutus ei siis vastaisuudessa suoraan lain nojalla vaikuta edunsaajamääräyksen voimassaoloon.

51 §. Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan eläkevakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttaamista voidaan rajoittaa vakuutusehdoissa. Kuten lisäys 47 §:n 1 momenttiin, myös tämä lisäys johtuu eläkevakuutuksiin liittyvistä verosäännöksistä.

53 §. Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen saajalle. Pykälän 1 momentin mukaan vakuutuksenantajan on ilmoitettava henkivakuutuksen lakkaamisesta tai vastuun alenemisesta paitsi vakuutuksenottajalle myös

panttioikeuden haltijalle ja sille edunsaajalle tai vakuutetulle, jolle edunsaajamääräystä koskevan sitoumus on annettu. Tällainen ilmoitus on annettava muun muassa, kun kysymys on 25 §:n mukaisesta vakuutuksen irtisanomisesta tai ehtojen muutoksesta tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi taikka 27 §:n mukaisesta vakuutuksen irtisanomisesta tai ehtojen muutoksesta vaaran lisääntymisen vuoksi. Koska kyseessä olevat säännökset ehdotetaan siirrettäviksi 17 ja 20 §:ään, muutetaan viittaukset koskemaan viimeksi mainittuja pykäläiä.

54 §. Ulosmittaus henkivakuutuksessa. Pykälässä säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä henkivakuutukseen perustuvaa oikeutta ei saa ulosmitata. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulosmittaussuojan saamisen edellytykset tiukkenevat. Muutoksen syytä on selvitetty yleisperustelujen 2.6 jaksossa.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan ulosmittaussuoja tulee kysymykseen, jos vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään viisi vuotta, vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle. Maksun korotusta, joka johtuu sovitusta kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon. Kohta korvaa voimassa olevaan lakiin sisältyvät 1 ja 2 kohdan. Ehdotus eroaa voimassa olevasta laista kahdessa suhteessa. Ensinnäkin ulosmittaussuojaa ei olisi lainkaan alle viisi vuotta voimassa olleissa vakuutuksissa. Toiseksi ulosmittaussuojaa ei saisi suoritettujen vakuutusmaksujen määristä riippumatta pelkästään sillä perusteella, että vakuutus on ollut voimassa yli kymmenen vuotta. Edellytyksenä olisi kaikissa tapauksissa, että vakuutus on ollut ulosmittausta toimitettaessa voimassa vähintään viisi vuotta ja että vuosittainen vakuutusmaksu ei minään vuonna ole ylittänyt kohdassa säädettyä maksurajaa.

Kuolemanvaravakuutuksia koskeva voimassa olevan pykälän 1 momentin 3 kohta siirtyy momentin 2 kohdaksi. Sisällöltään

kohta säilyy ennallaan. Ennallaan säilyy myös pykälän 2 momentti, joka koskee ulosmittauksen toimittamista puolisolle tai lapselle maksettavasta elatuksesta.

64 §. Ilmoitus vakuutuksenantajan vastuun päättymisestä tai supistumisesta. Voimassa olevan pykälän mukaan vakuutuksenantajan on ilmoitettava panttioikeuden tai pidätys oikeuden haltijalle vastuunsa päättymisestä taikka sellaisesta sopimuksesta tai toimenpiteestä, joka supistaa vakuutuksenantajan vastuuta, koska tällä on merkitystä myös pantti- tai pidätys oikeuden haltijalle. Pykälä on osoittautunut käytännössä soveltamisaltaan liian suppeaksi esimerkiksi osamaksu- ja leasingrahoituksessa. Osamaksurahoituksessa myyjä turvaa tavallisesti asemansa omistuksenpidätys ehdolla. Leasingrahoituksessa vuokralle antajalla on omistusoikeus vuokra kohteeseen. Tällaisissa tapauksissa myös myyjän ja vuokralle antajan olisi tarpeen saada tieto vakuutuksenantajan vastuun lakkaamisesta tai supistumisesta.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilmoitus on tehtävä kaikille 62 §:ssä tarkoitetuille vakuutetuille eli omaisuuden omistajalle, sen omistuksenpidätys ehdoin ostaneelle, panttioikeuden ja pidätys oikeuden haltijalle sekä sille, johon omaisuutta koskeva vaaranvastuu kohdistuu. Edellytyksenä on, kuten nykyisin, että vakuutuksenantajalle on ilmoitettu mainitusta henkilöstä tai että henkilö on muutoin vakuutuksenantajan tiedossa.

Voimassa olevan pykälän mukaan vakuutuksenantajan vastuu päättyy tai se supistuu 14 päivän kuluttua siitä, kun ilmoitus on lähetetty panttioikeuden tai pidätys oikeuden haltijalle. Vastaavasti myös tämä säännös koskee ehdotuksen mukaan kaikkia 62 §:ssä tarkoitettuja vakuutettuja.

70 §. Korvauksen suorittaminen. Pykälän 2 momenttia, joka koskee ilmoitusvelvollisuutta vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta, ehdotetaan muutettavaksi. Vakuutuksenantajan ilmoitusvelvollisuus koskisi ehdotetun momentin mukaan vain yli 1 000 euron suuruisia korvauksia. Nykyisin ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia vajaavaltaisen varallisuutta lisääviä vakuutuskorvauksia niiden määrästä riippumatta. Muutoksella vähennettäisiin tehtävien ilmoitusten

määrää ilman, että kuitenkaan vaarannettaisiin vajaavaltaisten etujen valvonta. Jos vakuutuskorvaus maksetaan erissä, säännöksen soveltamisen kannalta on ratkaisevaa korvauksen kokonaismäärä. Jos kokonaismäärä ylittää 1 000 euroa, ilmoitus on tehtävä, vaikka yksittäiset erät olisivat määriltään pienempiä. Erissä suoritettavista korvauksista riittää yhden, korvauserien yhteenlaskettua määrää koskevan ilmoituksen tekeminen.

Lisäksi momenttiin on tehty eräitä terminologisia tarkistuksia.

72 §. Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen. Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan oikeudesta evätä vakuutuskorvaus tai alentaa sitä, jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutustapahtuman ja vakuutuksenantajan vastuun selvittämisen kannalta. Käytännössä on ollut epäselvää, edellyttääkö korvauksen epääminen tai alentaminen sitä, että väärällä tai puutteellisella tiedolla on merkitystä molempien seikkojen, sekä vakuutustapahtuman että vakuutuksenantajan vastuun selvittämisen kannalta. Pykälää ehdotetaan sen vuoksi täsmennettäväksi siten, että vakuutuskorvaus voidaan evätä tai sitä voidaan alentaa, jos väärillä tai puutteellisilla tiedoilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta.

73 §. Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen. Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan korvausvaatimus, joksi katsotaan myös niin sanottu vahinkoilmoitus, on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtuman sattumisesta.

Säännös on käytännössä aiheuttanut tulkin taongelmia silloin, kun vakuutustapahtumasta, esimerkiksi liikenneonnettomuudesta, aiheutuneen henkilövahingon seuraukset ovat ilmenneet myöhemmin kuin vuosi vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen. Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotetun momentin mukaan vuoden määräaika alkaa kulua siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää vakuutuksen voimassaolosta, vakuutustapahtumasta ja vakuutustapahtumasta aiheutuneesta vahinkoseuraa-

muksesta. Tiedon saaminen vakuutuksen voimassaolosta ja vakuutustapahtumasta vastaa asiallisesti nykyisen säännöksen ilmaisua tiedon saamisesta mahdollisuudesta saada korvausta. Tieto vakuutuksen voimassaolosta tarkoittaa tietoa siitä, että on olemassa ja käytävissä vakuutus, jonka korvauspiiriin vakuutustapahtuma ja siitä aiheutuvat vahinkoseuraamukset kuuluvat.

Utta säännöksessä on se, että vuoden määräajan alkamisajankohtaan vaikuttaa lisäksi tieto vakuutustapahtuman vahinkoseuraamuksista. Korvausvaatimus ei siten voi vanhentua ennen kuin vahinkoseuraamus on syntynyt.

Henkilövakuutuksessa vakuutustapahtuman seuraukset voivat ilmetä vasta pitkän ajan kuluttua. Esimerkiksi niveleen ulottuvan murtuman seurauksena voidaan joutua myöhemmin tekonivelleikkaukseen, josta aiheutunut vahinko olisi voimassa olevan lain mukaan mahdollista tulkita vanhentuneeksi. Ehdotuksen mukaan vanhentuminen ei olisi käsiillä, koska vahinkoseuraamuksen syntyminen olisi ratkaisevaa.

Henkilövahingon kärsinyt vakuutettu on saattanut menettää oikeutensa korvaukseen vaatimuksen vanhentumisen takia myös sen vuoksi, että hänellä on oikeus korvaukseen useammasta vakuutusjärjestelmästä ja hän on tehnyt vahinkoilmoituksen muulle vakuutusenantajalle vasta sen jälkeen, kun on selvinyt, että myös tästä vakuutuksesta korvattavaa vahinkoa on jäänyt jäljelle. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista, että korvauksen hakijan pitäisi heti vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen tehdä varmuuden vuoksi vahinkoilmoitus kaikille vakuutusenantajille, joiden myöntämistä vakuutuksista hän mahdollisesti voi saada korvausta. Ehdotetun säännöksen mukaan tieto vahinkoseuraamuksesta tarkoittaa näissä tapauksissa tietoa alkuperäisen korvausvaatimuksen johdosta tehdystä korvauspäätöksestä, josta selviää, onko ja miltä osin korvattavia vahinkoseuraamuksia jäänyt haettaviksi muusta vakuutuksesta jo myönnetyn vakuutuskorvauksen lisäksi.

Korvausvaatimukselle säädetty kymmenen vuoden lopullinen vanhentumisaika alkaa nykyisin aina vakuutustapahtuman sattumisesta. Edellä esitetyistä syistä myös tämän

määräajan alkaminen kytketään lisäksi vahinkoseuraamuksen aiheutumiseen, jos vakuutus on otettu henkilövahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta.

74 §. Kanneaika. Voimassa olevan pykälän mukaan kanne vakuutuksenantajan korvausta koskevan päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Ehdotuksen mukaan säännös koskisi myös muita vakuutuksenantajan päätöksiä, jotka vaikuttavat vakuutuksenottajan, vakuutetun tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun, kuten edunsaajan, asemaan. Tällaisia päätöksiä voivat olla esimerkiksi päätös vakuutusehtojen muuttamisesta tai vakuutuksen irtisanomisesta. Myös tällaisten päätösten johdosta kanneaika olisi siis ehdotetun säännöksen mukaan kolme vuotta. On tärkeää huomata, että säännöksellä ei vaikuteta siihen, että lain pakottavista säännöksistä vakuutuksenottajan, vakuutetun tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun vahingoksi poikkeavat vakuutusehdot ovat 3 §:n nojalla suoraan mitättömiä, jolloin ehdotetun säännöksen mukaisella kannejalla ei ole merkitystä.

Pykälään on informaatioyistä lisätty viittaussäännös 3. lakiehdotuksen 11 §:ään. Mainitussa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vanhentumisen keskeytymisestä muun muassa sen johdosta, että vakuutuskorvausta koskeva vaatimus saatetaan kuluttajariitalautakunnan tai Vakuutuslautakunnan ratkaistavaksi.

75 §. Vakuutuksenantajan takautumisoikeus. Pykälässä säädetään vakuutuksenantajan takautumisoikeudesta. Kyseessä olevan pykälän ja lain säännösten pakottavuutta koskevan 3 §:n nojalla on ollut epäselvää, ovatko takautumisoikeutta koskevat säännökset pakottavia suhteessa vahingon aiheuttaneeseen henkilöön. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan takautumisoikeutta koskevista 1 ja 2 momentin säännöksistä ei voida poiketa vahingon aiheuttaneen kolmannen henkilön vahingoksi, jos kolmas henkilö on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava henkilö.

Jos vahingon aiheuttaja on muu henkilö, vakuutusehdoissa voidaan sopia takautumisoikeudesta toisin. Säännös vastaa vakuutusenantajien nykyisin noudattamaa käytäntöä.

Ehdotetun muutoksen johdosta ei enää tarvita kuljetusvakuutusta koskevaa erityissäännöstä. Myös näissä vakuutuksissa vakuutusenantajan takautumisoikeuteen sovellettaisiin 1 momentin ja tämän momentin säännöksiä.

79 §. *Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus.* Pykälän 1 momentin viittaus kumottuun verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon annettuun lakiin on, samoin kuin 40 §:n 1 momentissa, korjattu viittaukseksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Pykälän 1 momentissa on säännös lain voimaantuloajasta. Voimaantulolle on varattava riittävästi aikaa, jotta vakuutusenantajat ehtivät valmistella tarvittavat muutokset vakuutusehtoihin, markkinointiaineistoihin ja menettelytapoihin sekä kouluttaa henkilökuntaansa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan uusia säännöksiä sovelletaan vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty lain voimaan tulon jälkeen. Momentin 2 kohdan mukaan uusia säännöksiä sovelletaan 16 §:n 1 momentissa tarkoitettuun jatkuvaan vahinkovakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien. Uusia säännöksiä sovellettaisiin siis jatkuviin vahinkovakuutuksiin myös silloin, kun alkuperäinen vakuutus sopimus on tehty ennen lain voimaantuloa. Uusien säännösten soveltamista vakuutuskauden vaihtumisesta lukien pidetään perusteltuna, koska jatkuvien vahinkovakuutusten maksut ja ehdot muuttuvat yleisesti vakuutuskauden vaihtuessa, minkä vuoksi vakuutuksen uudistuminen on rinnastettavissa uuden sopimuksen tekemiseen. Uusia säännöksiä sovellettaisiin myös tapaturmavakuutukseen ja sairausvakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, kalenterivuoden alusta lukien. Myös näissä vakuutuksissa vakuutusenantaja tyypillisesti varaa itselleen oikeuden muut-

taa vakuutusmaksua tai sopimusehtoja uuden vakuutusmaksukauden alusta lukien, ja ne ovat siksi rinnastettavissa jatkuviin vahinkovakuutuksiin.

Eräitä lain säännöksiä on tarkoituksenmukaista soveltaa myös muihin kuin 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuihin vakuutuksiin silloinkin, kun vakuutus sopimus on tehty ennen lain voimaantuloa. Tätä koskeva säännös sisältyy pykälän 3 momenttiin. Sovellettavat säännökset sisältävät pääasiassa lain rakenteellisista muutoksista johtuvia teknisluontoisia tarkistuksia sekä tulkinnanvaraisten säännösten selvennyksiä (20 ja 20 a §, 24 §:n 3 momentti, 27, 41 ja 47 §). Osa puolestaan koskee eräitä menettelytapoja vakuutus suhteen aikana (7 ja 17 b § sekä 70 §:n 2 momentti). Muissa sovellettaviksi tulevissa muutoksissa on kysymys vakuutuskorvauksen kuulumisesta vakuutetun kuolinpesään (4 ja 47 §) sekä henkivakuutukseen perustuvan oikeuden ulosmittauksesta (54 §). Taannehtivalla sääntelyllä ei sen sijaan ole vaikutusta vakuutus sopimuksen varsinaiseen sisältöön.

Pykälän 4 momentti sisältää erityiset siirtymäsäännökset viiden pykälän osalta. Momentin mukaan lain 17 §:n 2 momenttia, 72 ja 73 §:ää sekä 75 §:n 3 momenttia sovelletaan, jos vakuutustapahtuma on sattunut lain voimaantulon jälkeen. Säännökset koskevat seurauksia, jos vakuutustapahtuma on aiheutettu tahallisesti tai siitä on vilpillisesti annettu vääriä tietoja, vakuutusenantajan takautumisoikeutta vakuutustapahtuman aiheuttanutta kolmatta henkilöä kohtaan sekä korvausvaatimuksen vanhentumista. Kanneaikaa koskevaa 74 §:ää sovelletaan silloin, kun vakuutusenantajan päätös, joka vaikuttaa vakuutusentottajan tai vakuutuskorvauksen oikeutetun asemaan, on tehty lain voimaantulon jälkeen.

1.2 Avioliittolaki

II OSA Puolisoiden oikeussuhteet

2 luku Puolisoiden omaisuus

35 §. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan testamentissa tai lahjakirjassa voidaan määrätä, että testamentinsaajan tai

lahjansaajan aviopuolisolla ei ole avio-oikeutta testamenttattavaan tai lahjoitettavaan omaisuuteen. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös henkilövakuutuksen edunsaajamääräys, koska on tarkoituksenmukaista, että kun määrätään edunsaaja, voidaan samalla myös määrätä edunsaajan aviopuolison avio-oikeudesta. Määrättäessä edunsaajan aviopuolison avio-oikeudesta edunsaajamääräyksessä noudatetaan vakuutuslainsäädännön 48 §:n säännöksiä edunsaajamääräyksen muodosta. Avioehtosopimuksen tekemistä ja rekisteröimistä maistraattiin koskevia avioliittolain (234/1929) 42 ja 43 §:n säännösten noudattamista ei edellytetä.

1.3 Laki velan vanhentumisesta

11 §. *Oikeudelliset katkaisutoimet.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan velan vanhentuminen voidaan katkaista esittämällä velkaa koskeva vaatimus kuluttajariitalautakunnassa tai laissa säädettyssä muussa elimessä tai menettelyssä, jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus.

Kohdan soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että vanhentuminen katkeaisi myös, jos vaatimus esitetään sellaisessa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä, joka on merkitty Euroopan yhteisöjen komission pitämään tietokantaan. Syitä laajennukseen selvitetään yleisperustelujen 2.5. jaksossa.

Tietokantaan voidaan merkitä riitojen ratkaisuelimiä vain jäsenvaltion pyynnöstä, ja siihen ilmoitettavan elimen on noudatettava toiminnassaan periaatteita, jotka sisältyvät komission suosituksiin 98/257/EY (komission suositus tuomioistuinten ulkopuolisiin kuluttajariitoja ratkaiseviin elimiin sovellettavista periaatteista) ja 2001/310/EY (komission suositus kuluttajariitojen sovitteluun osallistuvia tuomioistuinten ulkopuolisia elimiä koskevista periaatteista). Komission tietokantaan merkittyjä suomalaisia riitojen ratkaisuelimiä ovat kuluttajariitalautakunnan lisäksi Vakuutuslautakunta ja Arvopaperilautakunta. Vuoden 2009 alusta aloittanut Pankkilautakunta on niin ikään tarkoitus ilmoittaa merkittäväksi tietokantaan. Näiden lautakuntien toiminta ei perustu lakiin, vaan viranomaisten ja toimialajärjestöjen välisiin sopimuksiin.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Pykälän 1 momentissa on säännös lain voimaantuloajasta.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan myös sellaiseen velkaan, jonka oikeusperuste on syntynyt ennen lain voimaantuloa. Momentti sisältää säännöksen myös sellaisten tapausten varalta, että velkaa koskeva asia on lain voimaantullessa jo vireillä Vakuutuslautakunnassa, Arvopaperilautakunnassa tai jossain ulkomaisessa, komission tietokantaan merkityssä riitojen ratkaisuelimessä. Näissä tapauksissa vanhentuminen keskeytyisi 11 §:n mukaisesti sinä päivänä, jona laki tulee voimaan.

1.4 Vakuutusyhtiölaki

13 luku Henkivakuutus

3 §. *Laskuperusteiden muuttaminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi yleisperustelujen 2.6. jaksossa mainittujen syiden vuoksi. Pykälän sisältö on osittain tarkistettuna siirretty 1. lakiehdotuksen 20 a §:ään.

1.5 Laki vakuutusedustuksesta

25 §. *Vakuutuksesta annettavat tiedot.* Pykälän 1 momentti vastaa nykyisin täysin vakuutuslainsäädännön 5 §:n 1 momenttia. On perusteltua, että vakuutusmeklarin tiedonantovelvollisuus tältä osin säilyy edelleen samansisältöisenä kuin vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus vakuutuslainsäädännön 5 §:n nojalla. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tämän takia tehtäväksi vastaavat täydennykset kuin vakuutuslainsäädännön 5 §:n 1 momenttiin.

2 Voimaantulo

Vakuutuksenantajien on vakuutuslainsäädännön mukaisesti ehdotettujen muutosten johdosta käytävä läpi vakuutusten markkinointiaineistoa ja vakuutusehtoja. Lisäksi vakuutuksenantajien on käytävä läpi menettelytapojaan muun muassa hylättäessä vakuutushakemus tai irtisanottaessa vakuutus sekä annettaessa vuosittain tietoa vakuutuksenottajalle voimassaole-

vista vakuutuksista. Myös vakuutuksenantajien henkilökuntaa joudutaan kouluttamaan.

Lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille tulisi tämän takia jäädä kohtuullinen, noin kuuden kuukauden siirtymäaika.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin pääsäännön mukaan vakuutuksiin, joita koskeva sopimus tehdään lain voimaantulon jälkeen. Vakuutuksiin, joiden ehtoja tai maksuja vakuutuksenantaja voi muuttaa vakuutuskausittain, maksukausittain tai kalenterivuositain, uusia säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vahinkovakuutuskauden tai henkilövakuutuksessa vakuutusmaksukauden tai kalenterivuoden alusta lukien. Vaikka vakuutus sopimusta ei muodollisesti solmittaisi uudelleen, on vakuutuksen uudistuminen tällaisissa vakuutuksissa rinnastettavissa uuden sopimuksen tekemiseen eikä ehdotetuilla säännöksillä näiltä osin katsota olevan taannehtivaa vaikutusta.

Eräitä uusia säännöksiä sovellettaisiin muuhunkin vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen lain voimaantuloa, joiden ehdotusta on tältä osin arvioitava omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n kannalta.

Voimassa oleviin vakuutussuhteisiin sovellettaviksi tulevat säännökset sisältävät pääasiassa lain rakenteellisista muutoksista johtuvia teknisluontoisia tarkistuksia, tulkinnanvaraisten säännösten selvennyksiä sekä eräitä menettelytapoja vakuutussuhteen aikana. Taannehtivalla säätelyllä ei sen sijaan puu-

tuttaisi vakuutus sopimusten varsinaiseen sisältöön. Taannehtivuuskiellon osalta perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että lailla voidaan selventää ja täydentää oikeussuhteita, kunhan aineelliseen oikeuteen ei tuoda olennaisesti uutta sisältöä (PeVL 28/1994 vp) Ehdotetut säännökset vastaavat näitä vaatimuksia eikä sääntelyn osittaista taannehtivuutta voida pitää perustuslain kannalta ongelmallisena.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 9 a §:n säännöksiä Finanssivalvonnan määräystenantovallostaa on arvioitava perustuslain 80 §:n 2 momentin kannalta. Ehdotetun pykälän mukaan Finanssivalvonta voisi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamistavasta. Määräykset olisivat teknisluontoisia ja niiden tarkoituksena on varmistaa, että vakuutuksenantajat käyttävät kuluja tuottolaskelmissaan ja niiden tulosten ilmoittamisessa yhdenmukaisia menetelmiä, jotta vakuutuksenottajille annettavat tiedot olisivat keskenään vertailukelpoisia.

Perustuslakivaliokunta on useasti arvioinut säännöksiä Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston määräystenantovallostaa (esim. PeVL 17/2004 vp ja siinä mainitut muut lausunnot). Valiokunta ei ole pitänyt ehdotetun kaltaisten valtuuksien antamista näille viranomaisille ongelmallisina perustuslain kannalta.

Edellä todetuista syistä lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vakuutusopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun vakuutusopimuslain (543/1994) 25 § ja 49 §:n 3 momentti,

muutetaan 1 §, 2 §:n 3 momentti, 3—5 ja 7 §, 11 §:n 1 ja 3 momentti, 13 §, 15 §:n 2 momentti, 16, 17, 19 ja 20 §, 24 §:n 3 momentti, 26 ja 27 §, 30 §:n 3 momentti, 34 §, 35 §:n 3 momentti, 38 §, 40 §:n 1 momentti, 41, 42 ja 47 §, 51 §:n 1 momentti, 53, 54 ja 64 §, 70 §:n 2 momentti, 72—74 §, 75 §:n 3 momentti ja 79 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 82/1998, 5 § osaksi laissa 30/2005, 13 § osaksi laissa 93/1999 ja 74 § laissa 142/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 4 a, 6 a, 9 a, 17 a, 17 b ja 20 a § seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan muuhun vakuutukseen kuin lakisääteiseen vakuutukseen.

Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisiin vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä.

Tämä laki ei koske jälleenvakuutusta.

2 §

Määritelmiä

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu (*ryhmäetuvakuu-*

tus), pidetään tätä lakia sovellettaessa yksilöllisenä vakuutuksena.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista muuta luonnollista henkilöä taikka oikeushenkilöä kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutusta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske luotto- tai takausvakuutusta, elinkeinonharjoittajan ottamaa meri- tai muuta kuljetusva-

kuutusta eikä elinkeinonharjoittajan ottamaa vakuutusta, jonka kohteena on ilma-alus.

4 §

Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset

Ryhmävakuutukseen sovelletaan 1—4, 8, 15, 18, 20, 22—37, 44 ja 46 §:n, 47 §:n 3 momentin, 48—51, 55, 56, 59—61 ja 67—82 §:n säännöksiä. Ryhmävakuutukseen, joka on voimassa ainoastaan tilapäisen, sovittuun paikkaan tehtävän käynnin tai enintään kuu-kauden kestävään toimintaan osallistumisen ajan, sovelletaan vain 1—4, 8, 22—37 §:n, 47 §:n 3 momentin, 55, 59—61 ja 69—75, 81 ja 82 §:n säännöksiä.

4 a §

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei ole vakuutettua (*kapitalisaatiosopimus*), sovelletaan 1—3, 5, 6, 6 a, 7—9, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

5 §

Tiedot ennen sopimuksen päättämistä

Ennen vakuutusopimuksen päättämistä vakuutusenantajan on annettava vakuutuksen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos vakuutuksen hakija ei halua tietoja tai niiden antaminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta.

Vakuutusten etämyynnissä kuluttajalle on lisäksi annettava kuluttajansuojalain (38/1978) 6 a luvussa tarkoitetut ennakkotiedot.

6 a §

Tieto hylkäysperusteesta

Jos vakuutusta ei myönnetä kuluttajalle tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettavalle, vakuutusta hakeneelle on ilmoitettava hylkäysperuste, jollei hylkäys perustuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 26 §:ään. Vakuutusta hakeneen pyynnöstä peruste on ilmoitettava kirjallisesti. Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutuksenottajalle ilmeistä merkitystä. Vuositiedotteessa mainittavista tiedoista säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä. Vakuutustapahtuman jälkeen vakuutuksenantajan on annettava tarpeellisia tietoja sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

9 a §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä henkivakuutuksesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/83/EY liitteessä III lueteltujen tietojen ilmoittamisesta.

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamistavasta.

11 §

Vastuun alkaminen

Vakuutuksenantajan vastuu alkaa, jollei muusta ajankohdasta ole yksilöllisesti sovittu vakuutuksenottajan kanssa, kun vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja antaa tai lähettää hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen.

Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, jos siihen vakuutuksen laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on aiheutta, että vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytyksenä on vakuutusmaksun suorittaminen. Vakuutuksenantajan on saadaksesen vedota tällaiseen vakuutusehtojen määräykseen tehtävä siitä merkintä vakuutusmaksua koskevaan laskuun.

13 §

Vakuutuksenottajan oikeus saada vapaakirja tai takaisinostoarvohenkilövakuutuksessa

Jos vakuutuksenottajan suorittamista vakuutusmaksuista on kertynyt säästöä, vakuutuksenottajalla on oikeus keskeyttää maksujen suoritus ja saada vakuutusehtojen mukainen vakuutuksen säästöosuutta vastaava vakuutus (*vapaakirja*) taikka vakuutusehtojen mukaan laskettu vakuutuksen säästöosuus (*takaisinostoarvo*).

Kun henkilövakuutus päättyy, vakuutuksenottajalla on oikeus saada takaisinostoarvo, vaikka vakuutuksenantaja muuten olisi vastuusta vapaa.

Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan kuitenkin määrätä, ettei vakuutuksenottajalla ole 1 tai 2 momentissa säädettyä oikeutta saada takaisinostoarvoa. Oikeudesta saada takaisinostoarvo laskuperusteiden muuttamisen takia säädetään 20 a §:ssä.

15 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa, jollei vakuutuksenottaja ole 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa vilpillisesti laiminlyönyt 26 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vahinkovakuutuksen ehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajan vastuu jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei jompikumpi sopimuspuoli irtisano sopimusta (*jatkuva vahinkovakuutus*).

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. Irtisanomiselle on oltava hyvän vakuutustavan mukainen peruste. Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste, jollei irtisanominen perustu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 26 §:ään. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään, irtisanominen on mitätön.

Vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus säädetään 12 §:ssä.

17 §

Vakuutusenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus

Vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa henkilövakuutus, jos:

1) vakuutusenantaja tai vakuutettu on ennen vakuutuksen myöntämistä antanut vakuutusenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, ja vakuutusenantaja oikean asianlaidan tuntien ei olisi myöntänyt vakuutusta;

2) vakuutusenantaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menettänyt vilpillisesti, mutta vakuutus sopimus kuitenkin sitoo vakuutusenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla; tai

3) vakuutettuun liittyvässä, vakuutusenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut 27 §:ssä tarkoitettu vahingonvaaraa lisäävä muutos ja vakuutusenantaja ei olisi myöntänyt vakuutusta siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutosta vastaava jo vakuutusta myönnettäessä.

Vakuutusenantaja saa irtisanoa henkilövakuutuksen myös, jos:

1) vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vakuutus tapahtuman; tai

2) vakuutettu on vakuutus tapahtuman jälkeen antanut vakuutusenantajalle vilpillisesti vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutusenantajan vastuun arvioimisen kannalta.

Vakuutusenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään, vakuutusenantaja menettää irtisanomisoikeutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutusenantaja on lähettänyt vakuutusenantajalle ilmoituksen irtisanomisesta.

Vakuutusenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus vakuutusmaksun viivästymisen takia säädetään 39 §:ssä.

17 a §

Vakuutusenantajan oikeus irtisanoa tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus vakuutusehtojen nojalla

Sellaisen tapaturmavakuutuksen ja sairausvakuutuksen ehdoissa, jonka vakuutusmaksu on sovittu suoritettavaksi säännöllisin väliajoin (*vakuutusmaksukausi*), voidaan määrätä, että vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vakuutusmaksukauden päättyessä. Jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi tai siitä ei ole sovittu, vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vain kalenterivuoden lopussa.

Vakuutusta ei saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että on sattunut vakuutus tapahtuma. Irtisanomisperusteen on muutoinkin oltava hyvän vakuutustavan mukainen.

Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutusenantajalle viimeistään kuukautta ennen 1 momentin mukaista vakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtaa. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä pykälässä säädetään, irtisanominen on mitätön.

17 b §

Ryhmätuvakuutuksen päättyminen

Sen lisäksi, mitä vakuutuksen irtisanomisesta säädetään, ryhmätuvakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutus päättyy vakuutusenantajan osalta myös ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi. Jos vakuutus tällaisesta syystä päättyy, vakuutusenantajan on ilmoitettava vakuutusenantajalle kirjallisesti vakuutuksen päättyisperuste ja -ajankohta. Vakuutus saa päättyä aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

19 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa

Jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutusmaksua koskevan laskun yhteydessä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutuskauden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän hetimitin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttumisesta.

20 §

Henkilövakuutuksen jatkuminen muutetuin ehdoin

Jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 22 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuutensa ja vakuutuksenantaja olisi oikeat ja täydelliset tiedot saadessaan myöntänyt vakuutuksen ainoastaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla kuin oli sovittu, vakuutus jatkuu tällaisin maksuin ja ehdoin. Sama koskee, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menetellyt vilpillisesti ja vakuutus sopimus tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla.

Vakuutus jatkuu vastaavasti muutetuin ehdoin, jos vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut 27 §:ssä tarkoitettu muutos ja vakuutuksenantaja olisi myöntänyt vakuutuksen aino-

astaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutoista vastaava jo vakuutusta myönnettäessä.

Saatuaan tiedon tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä tai vakuutettuun liittyvän seikan muutoksesta vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilman aiheetonta viivytystä ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta lukien vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos vakuutuksenantaja ei lähetä ilmoitusta tässä momentissa säädetyllä tavalla, se menettää oikeutensa muuttaa maksua tai ehtoja.

20 a §

Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen

Henkilövakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja voidaan muuttaa vain, jos muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi eikä vakuutus sopimuksen sisältö muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna.

Vakuutusyhtiölain (521/2008) 9 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 13 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen laskuperusteiden muutos ei saa alentaa henkivakuutuksen vapaakirja-arvoa, ellei muutos johdu siitä, että vakuutuksenantajan on alennettava vastuuvulkaa laskettaessa käyttämänsä korkokantaa sen vuoksi, että vastuuvulkalaskelmissa käytettävän koron enimmäismäärää alennetaan vakuutusyhtiölain 9 luvun 12 §:n 2 kohdan nojalla. Jos laskuperusteiden muutos alentaa henkivakuutuksen takaisinostoarvoa, vakuutuksenottajal-

la on oikeus saada alentamaton takaisinostoarvo irtisanomalla vakuutuksen ennen muutoksen voimaantuloa.

Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä henkilövakuutuksen vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos työeläkettä koskevia säännöksiä on muutettu, vakuutuksenantajalla on sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, oikeus muuttaa vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan säännösten muutosta.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos muutos alentaa henkilövakuutuksen takaisinostoarvoa, ilmoituksessa on mainittava myös 3 momentin mukaisesta vakuutuksenottajan oikeudesta saada alentamaton takaisinostoarvo. Muutos tulee voimaan sen vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, sen kalenterivuoden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän momentin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttamisesta.

24 §

Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti henkilövakuutuksessa

Jos 1 tai 2 momentissa säädetyt seuraamukset johtaisivat vakuutuksenottajan tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen, niitä voidaan sovitella.

26 §

Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tu-

lee ilmoittaa vakuutuksenantajalle vakuutus sopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutus kirjaan merkityssä asiantilassa vakuutuskauden aikana tapahtuneesta olennaisesti vahingonvaaraa lisäävästä muutoksesta, jota vakuutuksenantajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä. Vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa ilmoitusvelvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitetussa vuositiedotteessa.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettua muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyö 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, korvausta voidaan alentaa tai se evätä.

27 §

Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa

Jos jollakin vakuutettuun liittyvällä seikalla, kuten ammatilla, harrastuksilla tai asuinpaikalla, on henkilövakuutuksessa merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta, vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa tällaisessa asiantilassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle. Terveystilan muutoksia ei pidetä tässä pykälässä tarkoitettuna vaaran lisääntymisenä, eivätkä ne kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa ilmoitusvelvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitetussa vuositiedotteessa.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettua muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyö 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on vastaavasti voimassa, mitä 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

30 §

Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan lisäksi määrätä, että vakuutetulle tulevaa korvausta voidaan alentaa tai se voidaan evätä, jos hänen alkoholin tai huumausaineen käyttönsä on vaikuttanut vakuutustapahtumaan. Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä alkoholin, huumausaineen tai muun huumaavaan aineen käytön vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen siten kuin liikennevakuutuslain 7 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.

34 §

Korvauksen alentaminen tai epääminen vahinkovakuutuksessa

Harkittaessa, onko korvausta vahinkovakuutuksessa tässä luvussa säädetyllä perusteella alennettava tai evättävä, tulee ottaa huomioon, mikä merkitys seikalla, jota vakuutuksenottajan tai vakuutetun antama väärä tai puutteellinen tieto koskee, tai vahingonvaaraa lisänneellä muuttuneella olosuhteella taikka vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on ollut vahingon syntymiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon vakuutuksenottajan, vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitetun henkilön tahallisuus tai huolimattomuuden laatu sekä olosuhteet muutoin.

Jos vakuutusmaksu on vakuutuksenottajan tai vakuutetun antaman väärän tai puutteellisen tiedon takia sovittu pienemmäksi kuin se olisi ollut, jos oikea ja täydellinen tieto olisi annettu, otetaan korvausta alennettaessa huomioon sovittu vakuutusmaksun suhde vakuutusmaksuun, joka olisi peritty oikean ja täydellisen tiedon perusteella. Vähäinen poikkeama vakuutusmaksuissa ei kuitenkaan oikeuta vakuutuskorvauksen alentamiseen.

35 §

Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys

Henkivakuutuksessa vakuutuksenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutuksenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 17 §:n 3 momentissa tai 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on menetellyt vilpillisesti.

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle vakuutusmaksua koskevan laskun. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovittu vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista. Jos vakuutuksenantajan vastuu alkaa joltakin osin myöhemmin, tätä osaa koskevaa vakuutusmaksua ei tarvitse suorittaa ennen vastuun alkamista.

Jos vakuutuksenottajan suoritus ei riitä kaikkien saman vakuutuksenantajan vakuutusmaksusaatavien maksamiseen, vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä, mitä vakuutusmaksusaatavia hänen suorituksellaan lyhennetään.

40 §

Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa

Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutuksenantaja

tajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutuskauden päättymistä vaikka vakuutuskautta koskevaa maksua ei olisikaan määräaikana suoritettu, vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun viivästyskorkeineen ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään edellyttäen, että vakuutuksenantaja on tehnyt tästä merkinnän vakuutusmaksua koskevaan laskuun.

41 §

Ryhmäetuvakuutuksen jatkuminen

Jos ryhmäetuvakuutus on vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi 17 b §:n mukaisesti päättynyt, vakuutuksen katsotaan kuitenkin olevan voimassa sellaisen vakuutuksenottajan osalta, jota koskevan maksun vakuutuksenantaja on ottanut vastaan.

42 §

Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen

Jos vakuutuksenottaja suorittaa vahinkovakuutuksen vakuutusmaksun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa viivästyneenä taikka 39 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa sen jälkeen, kun vakuutus on päättynyt, vakuutuksenantajan vastuu alkaa maksun suorittamista seuraavasta päivästä. Vakuutus on tällöin voimassa alun perin sovitun vakuutuskauden loppuun siitä lukien, kun vakuutus on tullut uudelleen voimaan.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos vakuutuksenantaja 14 päivän kuluessa vakuutusmaksun suorittamisesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle, ettei se suostu ottamaan maksua vastaan. Maksua ei saa kieltäytyä vastaanottamasta sen vuoksi, että vakuutus tapahtuma on sattunut maksun suorittamisen jälkeen.

47 §

Edunsaaja

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä henkilö, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan vakuutuskorvaukseen (*edunsaaja*). Vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen, jos vakuutus tapahtumaa, jossa määräys on tarkoitettu sovellettavaksi, ei ole sattunut. Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan rajoittaa vakuutuksenottajan tässä momentissa mainittuja oikeuksia.

Vakuutuksenottaja voi antaa edunsaajalle tai vakuutetulle kirjallisen sitoumuksen määräyksen voimassa pitämisestä (*peruuttamaton edunsaajamääräys*). Edunsaajamääräystä ei tällöin saa muuttaa tai peruuttaa ilman sen suostumusta, jolle sitoumus on annettu.

Jos edunsaajamääräys on voimassa, vakuutetun kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus ei kuulu vakuutetun kuolinpesään. Vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesään, jos edunsaajamääräystä ei ole eikä korvausta ole vakuutusehdoissa määrätty suoritettavaksi vakuutuksenottajalle.

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna muu kuin vakuutuksenottaja taikka jos vakuutus on muutoin otettu sellaisin ehdoin, ettei vakuutuskorvauksen suorittamisaika ole riippuvainen vakuutuksenottajan kuolemasta, ja vakuutuksenottaja kuolee ennen kuin vakuutuskorvaus on maksettava, vakuutuksenottajan oikeus siirtyy edunsaajalle, jos edunsaaja on määrätty.

51 §

Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus

Vakuutuksenottajalla on oikeus luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuva oikeus. Eläkevakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttaamista voidaan kuitenkin rajoittaa vakuutusehdoissa. Ryhmähenkivakuutukseen perustuvaa oikeutta ei saa pantata. Luovutus tai panttaus ei ole vakuutuksenottajan velkojia sitova, ellei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenanta-

jalle. Jos vakuutuksessa on peruuttamaton edunsaajamääräys, vakuutuksenottaja ei saa luovuttaa tai pantata vakuutusta ilman sen suostumusta, jolle edunsaajamääräystä koskeva sitoumus on annettu.

53 §

Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen saajalle

Mitä 17, 20, 21 ja 39 §:ssä säädetään vakuutusenantajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle vakuutuksen lakkaamisesta tai vakuutusenantajan vastuun alenemisesta, koskee myös sitä, jolle henkivakuutukseen perustuva oikeus on pantattu tai jolle on annettu sitoumus edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä edellyttäen, että panttauksesta tai edunsaajamääräyksestä on ilmoitettu vakuutusenantajalle. Jos vakuutusenantaja laiminlyö ilmoituksen toimittamisen, se ei voi panttioikeuden haltijaa tai edunsaajaa kohtaan vedota siihen, että vakuutus on lakannut tai että vastuu on alentunut.

54 §

Ulosmittaus henkivakuutuksessa

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa, jommallekummalle heistä vakuutus sopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta ei saa ulosmittata kummankaan velasta, jos:

1) vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään viisi vuotta, vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle; maksun korotusta, joka johtuu sovittu kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon; tai

2) vakuutus on voimassa vain kuoleman varalta, eikä minään vuonna ole suoritettu

enemmän kuin vuosittaisen vakuutusmaksun kaksinkertainen määrä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta toimittaessa ulosmittausta elatuksesta, joka on maksettava puolisolle tai lapselle.

64 §

Ilmoitus vakuutusenantajan vastuun päättymisestä tai supistumisesta

Vakuutusenantaja on velvollinen ilmoittamaan vastuunsa päättymisestä tai vastuuta supistavasta sopimuksesta tai toimenpiteestä tiedossaan olevalle, 62 §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle, jonka oikeutta kyseinen sopimus tai toimenpide merkittävästi supistaa. Vakuutusenantajan vastuu päättyy tai sopimus tai toimenpide tulee voimaan 62 §:ssä tarkoitettua vakuutettua kohtaan aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ilmoitus on lähetetty hänelle.

70 §

Korvauksen suorittaminen

Vakuutusenantajan on ilmoitettava vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta vajaavaltaisen kotikunnan holhousviranomaiselle, jos korvauksen kokonaismäärä on suurempi kuin 1 000 euroa ja korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

72 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vakuutusenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutusenantajan vastuun arvioimisen kannalta, hänen korvaustaan voidaan alentaa tai se voidaan evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

73 §

Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen

Vakuutus sopimukseen perustuva korvausvaatimus on esitettävä vakuutuksenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää vakuutuksen voimassaolosta, vakuutustapahtumasta ja vakuutustapahtumasta aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Korvausvaatimus on joka tapauksessa esitettävä kymmenen vuoden kuluessa vakuutustapahtumasta tai, jos vakuutus on otettu henkilövahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta, vahinkoseuraamuksen aiheutumisesta. Korvausvaatimuksen esittämiseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vakuutustapahtumasta.

Jos korvausvaatimusta ei esitetä 1 momentissa säädettyssä ajassa, korvauksen hakija menettää oikeutensa korvaukseen.

74 §

Kanneaika

Kanne vakuutuksenantajan tekemän korvauksen koskevan päätöksen taikka vakuutuksenottajan, vakuutetun tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun asemaan vaikuttavan muun päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Vanhentumisen keskeytyemisestä sen johdosta, että asia saataan vireille kuluttajariitalautakunnassa, Vakuutuslautakunnassa tai muussa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä, säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ssä.

75 §

Vakuutuksenantajan takautumisoikeus

Vakuutusehdoissa ei saa poiketa 1 ja 2 momentin säännöksistä kolmannen henkilön vahingoksi, jos kolmas henkilö on yksi-

tyishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava muu henkilö. Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin takautumisoikeudesta määrätä siten kuin liikennevakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

79 §

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun sellaisesta ryhmähenkivakuutuksesta, jonka työnantaja on työehtosopimuksen nojalla velvollinen ottamaan työntekijälle (*työntekijäin ryhmähenkivakuutus*), viivästyskorkeineen ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Tätä lakia sovelletaan:

1) vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty lain voimaantulon jälkeen;

2) vahinkovakuutukseen, joka 16 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien; ja

3) tapaturmavakuutukseen ja sairausvakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, kalenterivuoden alusta lukien.

Muuhun kuin 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuun vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain 4, 7, 17 b, 20 ja 20 a §:ää, 24 §:n 3 momenttia, 27, 41, 47, 54 §:ää ja 70 §:n 2 momenttia.

Lain 17 §:n 2 momenttia, 72 ja 73 §:ää sekä 75 §:n 3 momenttia sovelletaan, jos vakuutustapahtuma on sattunut lain voimaantulon jälkeen. Lain 74 §:ää sovelletaan, jos vakuutuksenantajan päätös on tehty lain voimaantulon jälkeen.

2.

Laki

avioliittolain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 35 §:n 2 momentti seuraavasti:

35 §

Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole omaisuuteen, josta avioehtosopimuksin taikka lahjakirjassa, testamentissa tai henkilövakuutuksen edunsaajamääräyksessä on niin määrätty, eikä myöskään siihen, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Jos sitä paitsi on

määrätty, että avio-oikeutta ei ole myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon, noudatettakoon tätä määräystä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

3.

Laki

velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velan vanhentumisesta 15 päivänä elokuuta 2003 annetun lain (728/2003) 11 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

11 §

Oikeudelliset katkaisutoimet

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin 2 momentissa säädetään, jos:

1) velkoja panee vireille saatavaa koskevan kanteen velallista vastaan tai esittää saatavaa koskevan vaatimuksen tuomioistuimessa, kulluttajariitalautakunnassa tai laissa säädetyssä muussa toimielimessä tai menettelyssä, jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus,

taikka toimielimessä, joka on merkitty Euroopan yhteisöjen komission pitämään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös velkaan, jonka _____

oikeusperuste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa. Jos velkaa koskeva asia on lain voimaan tullessa vireillä toimielimessä, joka on merkitty Euroopan yhteisöjen komission pitämään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimistä, velan vanhentuminen keskeytyy 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla, kun laki tulee voimaan.

4.

Laki

vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan 18 päivänä heinäkuuta 2008 annetun vakuutusyhtiölain (521/2008) 13 luvun 3 §.

2 §
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

5.

Laki**vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusedustuksesta 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun lain (570/2005) 25 § seuraavasti:

25 §

Vakuutuksesta annettavat tiedot

Vakuutusmeklarin on tehtävässään huolehdittava siitä, että asiakas saa ennen vakuutus-sopimuksen päättämistä kaikki asiakkaan vakuutustarpeen arvioinnin ja vakuutuksen valitsemisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten tietoja tarjolla olevista vakuutusmuodoista, vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Tietoja annettaessa vakuutusmeklarin tulee kiinnittää huomiota myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä vakuutukseen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta

olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huomioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.

Asiakkaalle annettavien, 1 momentissa tarkoitettujen tietojen on perustuttava riittävän monien markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin. Analyysi ja ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi on annettava asiakkaalle 20 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa säädetyllä tavalla.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos asiakas ei halua niitä tai jos niiden antaminen tuottaisi kohtuutonta hankaluutta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

1.

Laki**vakuutusopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä kesäkuuta 1994 annetun vakuutusopimuslain (543/1994) 25 § ja 49 §:n 3 momentti,
muutetaan 1 §, 2 §:n 3 momentti, 3—5 ja 7 §, 11 §:n 1 ja 3 momentti, 13 §, 15 §:n 2 momentti, 16, 17, 19 ja 20 §, 24 §:n 3 momentti, 26 ja 27 §, 30 §:n 3 momentti, 34 §, 35 §:n 3 momentti, 38 §, 40 §:n 1 momentti, 41, 42 ja 47 §, 51 §:n 1 momentti, 53, 54 ja 64 §, 70 §:n 2 momentti, 72—74 §, 75 §:n 3 momentti ja 79 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 82/1998, 5 § osaksi laissa 30/2005, 13 § osaksi laissa 93/1999 ja 74 § laissa 142/2009, sekä
lisätään lakiin uusi 4 a, 6 a, 9 a, 17 a, 17 b ja 20 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleisiä säännöksiä**Yleisiä säännöksiä**

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan henkilövakuutukseen ja vahinkovakuutukseen.

Tämä laki ei koske lakisääteistä vakuutusta eikä jälleenvakuutusta. Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisesti vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä.

Tätä lakia sovelletaan *muuhun vakuutukseen kuin lakisääteiseen vakuutukseen.*

Lakia sovelletaan kuitenkin liikennevakuutuslain (279/1959), potilasvahinkolain (585/1986) ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain (81/1998) mukaisesti vakuutuksiin, jollei näissä laeissa toisin säädetä.

Tämä laki ei koske jälleenvakuutusta.

2 §

Määritelmiä

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu, ei tätä lakia sovellettaessa pidetä ryhmävakuutuksena.

2 §

Määritelmiä

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu (*ryhmätuvakuutus*), pidetään tätä lakia sovellettaessa yksilöllisenä vakuutuksena.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista elinkeinonharjoittajaa kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutusta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske luottovakuutusta, elinkeinonharjoittajan ottamaa meri- tai muuta kuljetusvakuutusta eikä elinkeinonharjoittajan ottamaa vakuutusta, jonka kohteena on ilma-alus.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä muun vakuutetun tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kuin vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan vahingoksi, on mitätön kuluttajaa kohtaan sekä sellaista *muuta luonnollista henkilöä taikka oikeushenkilöä* kohtaan, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutuksenantajan sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutusta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske *luotto- tai takausvakuutusta*, elinkeinonharjoittajan ottamaa meri- tai muuta kuljetusvakuutusta eikä elinkeinonharjoittajan ottamaa vakuutusta, jonka kohteena on ilma-alus.

4 §

Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset

Ryhmävakuutukseen sovelletaan *tämän lain* 1—4, 8, 15, 18, 20, 22—37, 44, 46, 48—51, 55, 56, 59—61 ja 67—82 §:n säännöksiä. Ryhmävakuutukseen, joka on voimassa ainoastaan tilapäisen, sovittuun paikkaan tehtävän käynnin tai enintään kuukauden kestävään toimintaan osallistumisen ajan, sovelletaan *kuitenkin* vain *lain* 1—4, 8, 22—37, 55, 59—

4 §

Ryhmävakuutukseen sovellettavat säännökset

Ryhmävakuutukseen sovelletaan 1—4, 8, 15, 18, 20, 22—37, 44 ja 46 §:n, 47 §:n 3 momentin, 48—51, 55, 56, 59—61 ja 67—82 §:n säännöksiä. Ryhmävakuutukseen, joka on voimassa ainoastaan tilapäisen, sovittuun paikkaan tehtävän käynnin tai enintään kuukauden kestävään toimintaan osallistumisen ajan, sovelletaan vain 1—4, 8, 22—37 §:n,

61, 69—75, 81 ja 82 §:n säännöksiä.

47 §:n 3 momentin, 55, 59—61 ja 69—75, 81 ja 82 §:n säännöksiä.

4 a §

Kapitalisaatiosopimukseen sovellettavat säännökset

Sellaiseen sijoitusvakuutukseen, jossa ei ole vakuutettua (kapitalisaatiosopimus), sovelletaan 1—3, 5, 6, 6 a, 7—9, 12, 13, 13 a, 51 ja 52 §:n säännöksiä.

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

5 §

Tiedot ennen sopimuksen päättämistä

Ennen vakuutus sopimuksen päättämistä vakuutus-
sopimuksenantajan on annettava vakuutuksen
hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi ja va-
kuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset tiedot,
kuten tietoja vakuutusmuodoistaan, vakuutus-
maksuistaan ja vakuutusehdoistaan. Tietoja
annettaessa tulee kiinnittää huomiota myös
vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos vakuutuksen
hakija ei halua tietoja tai niiden antaminen
tuottaisi kohtuutonta hankaluutta.

Vakuutusten etämyynnissä kuluttajalle on
lisäksi annettava kuluttajansuojalain
(38/1978) 6 a luvussa tarkoitetut ennakkotie-
dot.

*Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvit-
taessa antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä
tietoja vakuutus-
sopimuksenantajan on annettava va-
kuutuksen hakijalle ennen sopimuksen päät-
tämistä.*

2 luku

Vakuutuksesta annettavat tiedot

5 §

Tiedot ennen sopimuksen päättämistä

Ennen vakuutus-
sopimuksen päättämistä vakuutus-
sopimuksenantajan on annettava vakuutuk-
sen hakijalle vakuutustarpeen arvioimiseksi
ja vakuutuksen valitsemiseksi tarpeelliset
tiedot, kuten tietoja vakuutusmuodoistaan,
vakuutusmaksuistaan ja vakuutusehdoistaan.
Tietoja annettaessa tulee kiinnittää huomiota
myös vakuutusturvan olennaisiin rajoituksiin.
*Lisäksi huomiota on kiinnitettävä vakuutuk-
seen mahdollisesti liittyvien sijoituskohteiden
valinnan kannalta olennaisiin seikkoihin ot-
taen erityisesti huomioon vakuutuksen haki-
jan aikaisempi sijoituskokemus ja sijoittami-
sen tavoitteet.*

Tietoja ei tarvitse antaa, jos vakuutuksen
hakija ei halua tietoja tai niiden antaminen
tuottaisi kohtuutonta hankaluutta.

Vakuutusten etämyynnissä kuluttajalle on
lisäksi annettava kuluttajansuojalain
(38/1978) 6 a luvussa tarkoitetut ennakkotie-
dot.

6 a §

Tieto hylkäysperusteesta

Jos vakuutusta ei myönnetä kuluttajalle tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettavalle, vakuutusta hakeneelle on ilmoitettava hylkäysperuste, jollei hylkäys perustuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 26 §:ään. Vakuutusta hakenneen pyynnöstä peruste on ilmoitettava kirjallisesti. Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutusnottajalle vuosittain tieto vakuutusmäärästä ja muista sellaisista vakuutusta koskevista seikoista, joilla on vakuutusnottajalle ilmeistä merkitystä. Vakuutustapahtuman satumisen jälkeen vakuutuksenantajalla on tiedonantovelvollisuus sitä kohtaan, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

Asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja vakuutuksenantajan on annettava vakuutusnottajalle vakuutuksen voimassaoloaikana.

7 §

Tiedot vakuutuksen voimassaoloaikana

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutusnottajalle vuosittain tiedote, jossa kerrotaan vakuutusmäärä ja muita sellaisia vakuutusta koskevia seikkoja, joilla on vakuutusnottajalle ilmeistä merkitystä. Vuositiedotteessa mainittavista tiedoista säädetään lisäksi 26 ja 27 §:ssä. Vakuutustapahtuman jälkeen vakuutuksenantajan on annettava tarpeellisia tietoja sille, jolla on oikeus vaatia suoritusta vakuutuksenantajalta.

9 a §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Oikeusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä henkivakuutuksesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/83/EY liitteessä III lueteltujen tietojen ilmoittamisesta.

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä säästöhenkivakuutuksen ja eläkevakuutuksen kulujen ja tuottojen laskemis- ja ilmoittamistavasta.

11 §

Vastuun alkaminen

Vakuutuksenantajan vastuu alkaa, jollei muusta ajankohdasta ole erityisesti sovittu, silloin, kun vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja on antanut tai lähettänyt hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen.

Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, jos siihen vakuutuksen laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on aihetta, että vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytyksenä on vakuutusmaksun suorittaminen. Vakuutuksenantajan on, saadakseen vedota tällaiseen vakuutusehtojen määräykseen, tehtävä siitä merkintä vakuutusmaksua koskevaan kirjalliseen vaatimukseen (*maksulippu*).

13 §

Vakuutuksenottajan oikeus saada vapaakirja tai takaisinostoarvo henkilövakuutuksessa

Jos vakuutuksenottajan suorittamista vakuutusmaksuista on kertynyt säästöä, vakuutuksenottajalla on oikeus keskeyttää maksujen suoritus ja saada vakuutusehtojen mukainen vakuutuksen säästöosuutta vastaava *maksuton* vakuutus (vapaakirja) taikka vakuutusehtojen mukaan laskettu vakuutuksen säästöosuus (takaisinostoarvo). (29.1.1999/93)

Kun henkilövakuutus päättyy, vakuutuksenottajalla on oikeus saada takaisinostoarvo, vaikka vakuutuksenantaja muuten olisi vastuusta vapaa.

Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan kuitenkin määrätä, ettei vakuutuksenottajalla ole 1 tai 2 momentissa säädettyä oikeutta saada takaisinostoarvoa.

11 §

Vastuun alkaminen

Vakuutuksenantajan vastuu alkaa, jollei muusta ajankohdasta ole *yksilöllisesti* sovittu *vakuutuksenottajan kanssa*, kun vakuutuksenantaja tai vakuutuksenottaja *antaa tai lähettää* hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen.

Vakuutusehdoissa voidaan määrätä, jos siihen vakuutuksen laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on aihetta, että vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytyksenä on vakuutusmaksun suorittaminen. Vakuutuksenantajan on, saadakseen vedota tällaiseen vakuutusehtojen määräykseen tehtävä siitä merkintä vakuutusmaksua koskevaan *laskuun*.

13 §

Vakuutuksenottajan oikeus saada vapaakirja tai takaisinostoarvo henkilövakuutuksessa

Jos vakuutuksenottajan suorittamista vakuutusmaksuista on kertynyt säästöä, vakuutuksenottajalla on oikeus keskeyttää maksujen suoritus ja saada vakuutusehtojen mukainen vakuutuksen säästöosuutta vastaava vakuutus (vapaakirja) taikka vakuutusehtojen mukaan laskettu vakuutuksen säästöosuus (takaisinostoarvo).

Kun henkilövakuutus päättyy, vakuutuksenottajalla on oikeus saada takaisinostoarvo, vaikka vakuutuksenantaja muuten olisi vastuusta vapaa.

Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan kuitenkin määrätä, ettei vakuutuksenottajalla ole 1 tai 2 momentissa säädettyä oikeutta saada takaisinostoarvoa. *Oikeudesta saada takaisinostoarvo laskuperusteiden muuttamisen takia säädetään 20 a §:ssä.*

15 §

Vakuutusenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana

Vakuutusenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. Jos tämä laiminlyödään, vakuutusenantaja menettää irtisanomisoikeutensa, paitsi jos vakuutusenantaja on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa vilpillisesti laiminlyönyt 26 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä.

15 §

Vakuutusenantajan oikeus irtisanoa vahinkovakuutus vakuutuskauden aikana

Vakuutusenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. *Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään*, vakuutusenantaja menettää irtisanomisoikeutensa, *jollei vakuutusenantaja ole 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa vilpillisesti laiminlyönyt 26 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa*. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua irtisanomista koskevan ilmoituksen lähettämisestä.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vahinkovakuutuksen ehdoissa voidaan määrätä, että vakuutusenantajan vastuu jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei jompikumpi sopimuspuoli irtisano sopimusta (jatkuva vahinkovakuutus).

Vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutusenantajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Vakuutusenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus säädetään 12 §:ssä.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vahinkovakuutuksen ehdoissa voidaan määrätä, että vakuutusenantajan vastuu jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei jompikumpi sopimuspuoli irtisano sopimusta (jatkuva vahinkovakuutus).

Vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. *Irtisanomiselle on oltava hyvän vakuutustavan mukainen peruste. Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutusenantajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste, jollei irtisanominen perustu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 26 §:ään. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään, irtisanominen on mitätön.*

Vakuutusenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus säädetään 12 §:ssä.

17 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus

Vakuutuksenantaja ei saa irtisanoa henkilövakuutusta muissa kuin tässä pykälässä ja 25, 27 ja 39 §:ssä säädettyissä tapauksissa.

Sellaisen tapaturmavakuutuksen ja sairausvakuutuksen ehdoissa, jonka vakuutusmaksu on sovittu suoritettavaksi säännöllisin väliajoin (vakuutusmaksukausi), voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vakuutusmaksukauden lopussa. Jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, vakuutuksenantajalla on vastaavasti oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi kalenterivuoden lopussa. Vakuutusta ei kuitenkaan saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutusmaksukauden päättymistä tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, viimeistään kuukautta ennen kalenterivuoden päättymistä.

17 §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa henkilövakuutus

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa henkilövakuutus, jos:

1) vakuutuksenottaja tai vakuutettu on ennen vakuutuksen myöntämistä antanut vakuutuksenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, ja vakuutuksenantaja oikean asianlaidan tuntien ei olisi myöntänyt vakuutusta;

2) vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täydessään tiedonantovelvollisuuttaan menettänyt vilpillisesti, mutta vakuutus sopimus kuitenkin sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla; tai

3) vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta merkityksellisessä seikassa on tapahtunut 27 §:ssä tarkoitettu vahingonvaaraa lisäävä muutos ja vakuutuksenantaja ei olisi myöntänyt vakuutusta siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutosta vastaava jo vakuutusta myönnettäessä.

Vakuutuksenantaja saa irtisanoa henkilövakuutuksen myös, jos:

1) vakuutettu on tahallisesti aiheuttanut vakuutustapahtuman; tai

2) vakuutettu on vakuutustapahtuman jälkeen antanut vakuutuksenantajalle vilpillisesti vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta.

Vakuutuksenantajan on irtisanottava vakuutus kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon irtisanomiseen oikeuttavasta perusteesta. Irtisanomista koskevassa ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään, vakuutuksenantaja menettää irtisanomisoikeutensa. Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle ilmoituksen irtisanomisesta.

Vakuutuksenantajan oikeudesta irtisanoa vakuutus vakuutusmaksun viivästymisen takia säädetään 39 §:ssä.

17 a §

Vakuutuksenantajan oikeus irtisanoa tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus vakuutusehtojen nojalla

Sellaisen tapaturmavakuutuksen ja sairausvakuutuksen ehdoissa, jonka vakuutusmaksu on sovittu suoritettavaksi säännöllisin väliajoin (vakuutusmaksukausi), voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vakuutusmaksukauden päättyessä. Jos vakuutusmaksukausi on lyhyempi kuin yksi vuosi tai siitä ei ole sovittu, vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus päättyväksi vain kalenterivuoden lopussa.

Vakuutusta ei saa irtisanoa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että on sattunut vakuutustapahtuma. Irtisanomisperusteen on muutoinkin oltava hyvän vakuutustavan mukainen.

Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen 1 momentin mukaista vakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtaa. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä pykälässä säädetään, irtisanominen on mitätön.

17 b §

Ryhmätuvakuutuksen päättyminen

Sen lisäksi, mitä vakuutuksen irtisanomisesta säädetään, ryhmätuvakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutus päättyy vakuutuksenottajan osalta myös ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi. Jos vakuutus tällaisesta syystä päättyy, vakuutuksenantajan on ilmoitettava vakuutuksenottajalle kirjallisesti vakuutuksen päättymisperuste ja -ajankohta. Vakuutus saa päättyä aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoi-

tuksen lähettämisestä.

19 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa

Jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä maksulipun yhteydessä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutuskauden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

20 §

Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen

Vakuutuksenantaja ei saa muuttaa henkilövakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja muissa kuin tässä pykälässä ja 25 ja 27 §:ssä säädetyissä tapauksissa.

Henkilövakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä

19 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen vakuutuskauden vaihtuessa

Jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä *vakuutusmaksua koskevan laskun* yhteydessä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutuskauden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua siitä, *kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän hetken mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muuttumisesta.*

20 §

Henkilövakuutuksen jatkuminen muutetuin ehdoin

Jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 22 §:ssä säädetyt tiedonantovelvollisuutensa ja vakuutuksenantaja olisi oikeat ja täydelliset tiedot saadessaan myöntänyt vakuutuksen ainoastaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla kuin oli sovittu, vakuutus jatkuu tällaisin maksuin ja ehdoin. Sama koskee, jos vakuutuksenottaja tai vakuutettu on täyttäessään tiedonantovelvollisuuttaan menetellyt vilpillisesti ja vakuutus sopimus tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa 24 §:n 3 momentin nojalla.

Vakuutus jatkuu vastaavasti muutetuin ehdoin, jos vakuutettuun liittyvässä, vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta

perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa sen vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja voidaan muuttaa vain edellyttäen, että muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi ja että vakuutussopimuksen sisältö ei muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna.

Vakuutusenantajalla on lisäksi oikeus tehdä henkilövakuutuksen vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutussopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos työeläkettä koskevia säännöksiä on muutettu, vakuutusenantajalla on sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, oikeus muuttaa vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan säännösten muutosta.

Vakuutusenantajan on lähetettävä vakuutusenantajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Muutos tulee voimaan sen vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, sen kalenterivuoden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

merkityksellisessä seikassa on tapahtunut 27 §:ssä tarkoitettu muutos ja vakuutusenantaja olisi myöntänyt vakuutuksen ainoastaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla siinä tapauksessa, että vakuutettuun liittyvä seikka olisi ollut muutosta vastaava jo vakuutusta myönnettäessä.

Saatuaan tiedon tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä tai vakuutettuun liittyvän seikan muutoksesta vakuutusenantajan on lähetettävä vakuutusenantajalle ilman aiheetonta viivytystä ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta lukien vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutusenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos vakuutusenantaja ei lähetä ilmoitusta tässä momentissa säädetyllä tavalla, se menettää oikeutensa muuttaa maksua tai ehtoja.

20 a §

Henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen

Henkilövakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutusenantajalla on oikeus muuttaa vakuutusehdoissa yksilöidyllä perusteella vakuutusmaksua ja muita sopimusehtoja. Vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja ei kuitenkaan saa muuttaa sen

vuoksi, että vakuutetun terveydentila on vakuutuksen ottamisen jälkeen huonontunut, eikä sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut.

Henkivakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja voidaan muuttaa vain, jos muutokseen on erityistä syytä yleisen vahinkokehityksen tai korkotason muutoksen vuoksi eikä vakuutus sopimuksen sisältö muutu olennaisesti alkuperäiseen sopimukseen verrattuna.

Vakuutusyhtiölain (521/2008) 9 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 13 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen laskuperusteiden muutos ei saa alentaa henkivakuutuksen vapaakirja-arvoa, ellei muutos johdu siitä, että vakuutuksenantajan on alennettava vastuovelkaa laskettaessa käyttämäänsä korkokantaa sen vuoksi, että vastuuvelkalaskelmissa käytettävän koron enimmäismäärää alennetaan vakuutusyhtiölain 9 luvun 12 §:n 2 kohdan nojalla. Jos laskuperusteiden muutos alentaa henkivakuutuksen takaisinostoarvoa, vakuutuksenottajalla on oikeus saada alentamaton takaisinostoarvo irtisanomalla vakuutuksen ennen muutoksen voimaantuloa.

Vakuutuksenantajalla on lisäksi oikeus tehdä henkilövakuutuksen vakuutusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta vakuutus sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos työeläkettä koskevia säännöksiä on muutettu, vakuutuksenantajalla on sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, oikeus muuttaa vapaamuotoisen työeläkevakuutuksen vakuutusmaksua tai muita sopimusehtoja vastaamaan säännösten muutosta.

Vakuutuksenantajan on lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus siitä, miten vakuutusmaksu tai muut sopimusehdot muuttuvat. Ilmoituksessa on mainittava, että vakuutuksenottajalla on oikeus irtisanoa vakuutus. Jos muutos alentaa henkivakuutuksen takaisinostoarvoa, ilmoituksessa on mainittava myös 3 momentin mukaisesta vakuutuksenottajan oikeudesta saada alentamaton takaisinostoarvo. Muutos tulee voimaan sen vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, sen kalenterivuoden alusta lukien, joka ensiksi seuraa kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle tämän momentin mukaisen ilmoituksen sopimusehtojen muut-

tumisesta.

24 §

Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti henkilövakuutuksessa

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos se johtaisi vakuutuksenottajan tai muun vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen.

24 §

Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti henkilövakuutuksessa

Jos 1 tai 2 momentissa säädettyt seuraamukset johtaisivat vakuutuksenottajan tai vakuutuskorvaukseen oikeutetun kannalta ilmeiseen kohtuuttomuuteen, niitä voidaan sovitella.

25 §

Henkilövakuutuksen irtisanominen väärrien tietojen johdosta sekä vakuutuksen jatkuminen

Jos vakuutuksenantaja henkilövakuutuksen voimassaoloaikana saa tiedon siitä, että tiedonantovelvollisuus on laiminlyöty 24 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla ja vakuutuksenantaja ei olisi lainkaan myöntänyt vakuutusta siinä tapauksessa, että oikeat ja täydelliset tiedot olisi annettu, vakuutuksenantaja saa irtisanoa vakuutuksen päättyväksi kuukauden kuluttua siitä, kun irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetetty vakuutuksenottajalle. Jos vakuutuksenantaja olisi myöntänyt vakuutuksen ainoastaan korkeampaa maksua vastaan tai muutoin toisilla ehdoilla, kuin oli sovittu, vakuutus jatkuu tällaisin maksuin ja ehdoin.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti, jos tiedonantovelvollisuus on laiminlyöty 24 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla ja vakuutussopimus tästä huolimatta sitoo vakuutuksenantajaa mainitun pykälän 3 momentin nojalla.

Vakuutuksenantajan on ilman aiheetonta viivytystä lähetettävä vakuutuksenottajalle ilmoitus irtisanomisesta taikka maksun tai ehtojen muutoksesta saatuaan tiedon vakuutuksenottajan tai vakuutetun laiminlyönnistä. Jos tämä laiminlyödään, vakuutuksenantaja menettää oikeutensa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin.

(kumotaan)

26 §

Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa vakuutuksenantajalle vakuutus sopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutuskirjaan merkityssä asiantilassa vakuutuskauden aikana tapahtuneesta olennaisesti vahingonvaaraa lisäävästä muutoksesta, jota vakuutuksenantajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä. *Vakuutuksenottajan on ilmoitettava tällaisesta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään muutosta seuraavan vakuutusmaksun suorittamisen yhteydessä.* Vakuutuksenantajan on maksulipun lähettämisen yhteydessä muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, korvausta voidaan alentaa tai se evätä.

27 §

Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa

Jos jollakin vakuutettuun liittyvällä seikalla, kuten ammatilla, harrastuksilla tai asuinpaikalla, on henkilövakuutuksessa merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta, vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa tällaisessa asiantilassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään muutosta seuraavan vakuutusmaksun suorittamisen yhteydessä. Vakuutuksenantajan on maksulipun lähettämisen yhteydessä muistutettava vakuutuksenottajaa tästä velvollisuudesta.

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai

26 §

Vaaran lisääntyminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa vakuutuksenantajalle vakuutus sopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutuskirjaan merkityssä asiantilassa vakuutuskauden aikana tapahtuneesta olennaisesti vahingonvaaraa lisäävästä muutoksesta, jota vakuutuksenantajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä. Vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa ilmoitusvelvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitettussa vuositiedotteessa.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettusta muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyö 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, korvausta voidaan alentaa tai se evätä.

27 §

Vaaran lisääntyminen henkilövakuutuksessa

Jos jollakin vakuutettuun liittyvällä seikalla, kuten ammatilla, harrastuksilla tai asuinpaikalla, on henkilövakuutuksessa merkitystä vakuutuksenantajan vastuun arvioimisen kannalta, vakuutusehdoissa voidaan määrätä, että vakuutuksenottajan tulee ilmoittaa tällaisessa asiantilassa tapahtuneesta muutoksesta vakuutuksenantajalle. *Terveystilan muutoksia ei pidetä tässä pykälässä tarkoitettuna vaaran lisääntymisenä, eivätkä ne kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin.* Vakuutuksenantajan on muistutettava vakuutuksenottajaa ilmoitusvelvollisuudesta 7 §:ssä tarkoitettussa vuositiedotteessa.

Vakuutuksenottajan on ilmoitettava 1 mo-

huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt 1 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on vastaavasti voimassa, mitä 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Jos vakuutuksenantaja on saanut tietää 1 momentissa tarkoitettua muutoksesta, vakuutuksen irtisanomisen ja jatkumisen osalta on vastaavasti voimassa, mitä 25 §:ssä säädetään.

30 §

Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan lisäksi määrätä, että vakuutetulle tulevaa korvausta voidaan alentaa tai se evätä, jos hänen alkoholin tai huumausaineen käyttönsä on vaikuttanut vakuutustapahtumaan.

mentissa tarkoitettua muutoksesta vakuutuksenantajalle viimeistään kuukauden kuluttua muutosta seuraavan vuositiedotteen saamisesta.

Jos vakuutuksenottaja tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyö 2 momentissa säädetyn velvollisuutensa, on vastaavasti voimassa, mitä 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

30 §

Vakuutustapahtuman aiheuttaminen vahinkovakuutuksessa

Vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan lisäksi määrätä, että vakuutetulle tulevaa korvausta voidaan alentaa tai se voidaan evätä, jos hänen alkoholin tai huumausaineen käyttönsä on vaikuttanut vakuutustapahtumaan. *Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan määrätä alkoholin, huumausaineen tai muun huumaavaan aineen käytön vaikutuksesta vakuutuskorvaukseen siten kuin liikennevakuutuslain 7 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään.*

34 §

Korvauksen alentaminen tai epäminen vahinkovakuutuksessa

Harkittaessa, onko korvausta vahinkovakuutuksessa tässä luvussa säädetyllä perusteella alennettava tai se evättävä, tulee ottaa huomioon, mikä merkitys seikalla, jota vakuutuksenottajan tai vakuutetun antama väärä tai puutteellinen tieto koskee, tai vahingonvaaraa lisänneellä muuttuneella olosuhteella taikka vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitettun henkilön toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on ollut vahingon syntymiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon vakuutuksenottajan, vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitettun henkilön tahallisuus tai huolimattomuuden laatu sekä olosuhteet muutoin.

34 §

Korvauksen alentaminen tai epäminen vahinkovakuutuksessa

Harkittaessa, onko korvausta vahinkovakuutuksessa tässä luvussa säädetyllä perusteella alennettava tai evättävä, tulee ottaa huomioon, mikä merkitys seikalla, jota vakuutuksenottajan tai vakuutetun antama väärä tai puutteellinen tieto koskee, tai vahingonvaaraa lisänneellä muuttuneella olosuhteella taikka vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitettun henkilön toimenpiteellä tai laiminlyönnillä on ollut vahingon syntymiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon vakuutuksenottajan, vakuutetun tai 33 §:ssä tarkoitettun henkilön tahallisuus tai huolimattomuuden laatu sekä olosuhteet muutoin.

Jos vakuutusmaksu on vakuutuksenottajan tai vakuutetun antaman väärän tai puutteelli-

sen tiedon takia sovittu pienemmäksi kuin se olisi ollut, jos oikea ja täydellinen tieto olisi annettu, otetaan korvausta alennettaessa huomioon sovitun vakuutusmaksun suhde vakuutusmaksuun, joka olisi peritty oikean ja täydellisen tiedon perusteella. Vähäinen poikkeama vakuutusmaksuissa ei kuitenkaan oikeuta vakuutuskorvauksen alentamiseen.

35 §

Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys

Henkivakuutuksessa vakuutusenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutusenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 25 §:n 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksen. Mitä tässä säädetään, ei sovelleta, jos vakuutusenantaja tai vakuutettu on menetellyt vilpillisesti.

35 §

Virheellisten tietojen tai vaaran lisääntymisen merkityksettömyys

Henkivakuutuksessa vakuutusenantaja saa vedota tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiin vain, jos kuolema on sattunut ennen kuin viisi vuotta on kulunut vastuun alkamisesta tai jos vakuutusenantaja on saman ajan kuluessa lähettänyt 17 §:n 3 momentissa tai 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksen. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos vakuutusenantaja tai vakuutettu on menetellyt vilpillisesti.

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutusenantaja on lähettänyt vakuutusenantajalle maksulipun. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutusenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutusenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovitun vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista.

Jos vakuutusenantajan suoritus ei riitä kaikkien saman vakuutusenantajan vakuutusmaksusaatavien maksamiseen, vakuutusenantajalla on oikeus määrätä, mitä vakuutusmaksusaatavia hänen suorituksellaan ly-

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutusenantaja on lähettänyt vakuutusenantajalle *vakuutusmaksua koskevan laskun*. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutusenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutusenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovitun vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista. *Jos vakuutusenantajan vastuu alkaa joltakin osin myöhemmin, tätä osaa koskevaa vakuutusmaksua ei tarvitse suorittaa ennen vastuun alkamista.*

Jos vakuutusenantajan suoritus ei riitä kaikkien saman vakuutusenantajan vakuutusmaksusaatavien maksamiseen, vakuutusenantajalla on oikeus määrätä, mitä vakuutusmaksusaatavia hänen suorituksellaan ly-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hennetään.

hennetään.

40 §

40 §

Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa

Vastuun jatkuminen ja vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus jatkuvassa vahinkovakuutuksessa

Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutuksenantajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutuskauden päättymistä vaikka vakuutuskautta koskevaa maksua ei olisikaan määräaikana suoritettu, vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun viivästyskorkoineen ulosottoihin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/61) säädetään edellyttäen, että vakuutuksenantaja on tehnyt tästä merkinnän maksulippuun.

Jos jatkuvan vahinkovakuutuksen vakuutusehdoissa on määrätty, että vakuutuksenantajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutuskauden päättymistä vaikka vakuutuskautta koskevaa maksua ei olisikaan määräaikana suoritettu, vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun viivästyskorkoineen ulosottoihin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen *täytäntöönpanosta* annetussa laissa (706/2007) säädetään edellyttäen, että vakuutuksenantaja on tehnyt tästä merkinnän *vakuutusmaksua koskevaan laskuun*.

41 §

41 §

Vakuutuksen jatkuminen eräissä tapauksessa

Ryhmätuvakuutuksen jatkuminen

Jos 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus on joko kokonaan tai vakuutetun osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi päätynyt, vakuutuksen katsotaan kuitenkin olevan voimassa sellaisen vakuutetun osalta, jota koskevan maksun vakuutuksenantaja on ottanut vastaan.

Jos ryhmätuvakuutus on vakuutuksenottajan osalta ryhmästä eroamisen tai erottamisen vuoksi 17 b §:n mukaisesti päätynyt, vakuutuksen katsotaan kuitenkin olevan voimassa sellaisen vakuutuksenottajan osalta, jota koskevan maksun vakuutuksenantaja on ottanut vastaan.

42 §

42 §

Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen

Viivästyneen vahinkovakuutusmaksun suorittaminen

Jos vakuutuksenottaja suorittaa vahinkovakuutuksen vakuutusmaksun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa viivästyneenä taikka 39 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa sen jälkeen, kun vakuutus on päätynyt, vakuutuksenantajan vastuu alkaa maksun suorittamista seuraavasta päivästä. Vakuutus on tällöin voimassa alun perin sovitun vakuutuskauden loppuun siitä lukien, kun vakuutus on tullut uudelleen voimaan.

Jos vakuutuksenottaja suorittaa vahinkovakuutuksen vakuutusmaksun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tapauksessa viivästyneenä taikka 39 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa sen jälkeen, kun vakuutus on päätynyt, vakuutuksenantajan vastuu alkaa maksun suorittamista seuraavasta päivästä. Vakuutus on tällöin voimassa alun perin sovitun vakuutuskauden loppuun siitä lukien, kun vakuutus on tullut uudelleen voimaan.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos vakuutuksenantaja 14 päivän kuluessa vakuutusmaksun suorittamisesta *luki*en ilmoittaa vakuutuksenottajalle, ettei se suostu ottamaan maksua vastaan.

47 §

Edunsaaja

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä henkilö, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan vakuutuskorvaukseen (edunsaaja). Vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen, jos vakuutus-tapahtumaa, jossa määräys on tarkoitettu sovellettavaksi, ei ole sattunut.

Vakuutuksenottaja voi antaa edunsaajalle tai vakuutetulle kirjallisen sitoumuksen määräyksen voimassa pitämisestä (peruuttamaton edunsaajamääräys). Edunsaajamääräystä ei tällöin saa muuttaa tai peruuttaa ilman sen suostumusta, jolle sitoumus on annettu. *Jos edunsaajalle vakuutussopimuksen mukaan maksetaan korvausta toistuvina erinä, eikä sopimuksessa ole vakuutusmäärää, voidaan vakuutusehdoissa määrätä, ettei edunsaajamääräystä saa muuttaa ilman vakuutuksenottajan suostumusta.*

Jos edunsaajamääräys on voimassa, ei vakuutetun kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus kuulu vakuutetun kuolinpesään.

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna muu kuin vakuutuksenottaja taikka jos vakuutus on muutoin otettu sellaisin ehdoin, ettei vakuutuskorvauksen suorittamisaika ole riippuvainen vakuutuksenottajan kuolemasta, ja vakuutuksenottaja kuolee ennen kuin vakuutuskorvaus on maksettava, vakuutuksenottajan oikeus siirtyy edunsaajalle, jos edunsaaja

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos vakuutuksenantaja 14 päivän kuluessa vakuutusmaksun suorittamisesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle, ettei se suostu ottamaan maksua vastaan. *Maksua ei saa kieltäytyä vastaanottamasta sen vuoksi, että vakuutustapahtuma on sattunut maksun suorittamisen jälkeen.*

47 §

Edunsaaja

Vakuutuksenottajalla on oikeus määrätä henkilö, jolla on vakuutuksenottajan tai vakuutetun sijasta oikeus henkilövakuutuksesta suoritettavaan vakuutuskorvaukseen (edunsaaja). Vakuutuksenottaja voi muuttaa tai peruuttaa edunsaajamääräyksen, jos vakuutus-tapahtumaa, jossa määräys on tarkoitettu sovellettavaksi, ei ole sattunut. *Eläkevakuutuksen ehdoissa voidaan rajoittaa vakuutuksenottajan tässä momentissa mainittuja oikeuksia.*

Vakuutuksenottaja voi antaa edunsaajalle tai vakuutetulle kirjallisen sitoumuksen määräyksen voimassa pitämisestä (peruuttamaton edunsaajamääräys). Edunsaajamääräystä ei tällöin saa muuttaa tai peruuttaa ilman sen suostumusta, jolle sitoumus on annettu.

Jos edunsaajamääräys on voimassa, vakuutetun kuoleman johdosta suoritettava vakuutuskorvaus *ei* kuulu vakuutetun kuolinpesään. *Vakuutuskorvaus kuuluu vakuutetun kuolinpesään, jos edunsaajamääräystä ei ole eikä korvausta ole vakuutusehdoissa määrätty suoritettavaksi vakuutuksenottajalle.*

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna muu kuin vakuutuksenottaja taikka jos vakuutus on muutoin otettu sellaisin ehdoin, ettei vakuutuskorvauksen suorittamisaika ole riippuvainen vakuutuksenottajan kuolemasta, ja vakuutuksenottaja kuolee ennen kuin vakuutuskorvaus on maksettava, vakuutuksenottajan oikeus siirtyy edunsaajalle, jos edun-

Voimassa oleva laki

on määrätty.

saaja on määrätty.

49 §

Edunsaajamääräyksen raukeaminen

Edunsaajamääräys, joka ei ole peruuttamaton, raukeaa myös, kun vakuutuksenottaja luovuttaa vakuutussopimukseen perustuvan oikeuden, jollei toisin ole sovittu.

(kumotaan)

51 §

Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus

Vakuutuksenottajalla on oikeus luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuva oikeus. Ryhmähenkivakuutukseen perustuva oikeutta ei kuitenkaan saa pantata. Luovutus tai panttaus ei ole vakuutuksenottajan velkojia sitova, ellei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksessa on peruuttamaton edunsaajamääräys, vakuutuksenottaja ei saa luovuttaa tai pantata vakuutusta ilman sen suostumusta, jolle edunsaajamääräystä koskeva sitoumus on annettu.

51 §

Henkivakuutukseen perustuvan oikeuden luovutus ja panttaus

Vakuutuksenottajalla on oikeus luovuttaa ja pantata henkivakuutukseen perustuva oikeus. *Eläkevakuutukseen perustuvan oikeuden luovuttamista ja panttaamista voidaan kuitenkin rajoittaa vakuutusehdoissa.* Ryhmähenkivakuutukseen perustuva oikeutta ei saa pantata. Luovutus tai panttaus ei ole vakuutuksenottajan velkojia sitova, ellei siitä ole kirjallisesti ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuksessa on peruuttamaton edunsaajamääräys, vakuutuksenottaja ei saa luovuttaa tai pantata vakuutusta ilman sen suostumusta, jolle edunsaajamääräystä koskeva sitoumus on annettu.

53 §

Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen saajalle

Mitä 21, 25, 27 ja 39 §:ssä säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle vakuutuksen lakkaamisesta tai vakuutuksenantajan vastuun alenemisestä, koskee myös sitä, jolle henkivakuutukseen perustuva oikeus on pantattu tai jolle on annettu sitoumus edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä edellyttäen, että panttauksesta tai edunsaajamääräyksestä on ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuk-

53 §

Ilmoitukset panttioikeuden haltijalle ja edunsaajamääräystä koskevan sitoumuksen saajalle

Mitä 17, 20, 21 ja 39 §:ssä säädetään vakuutuksenantajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksenottajalle vakuutuksen lakkaamisesta tai vakuutuksenantajan vastuun alenemisestä, koskee myös sitä, jolle henkivakuutukseen perustuva oikeus on pantattu tai jolle on annettu sitoumus edunsaajamääräyksen voimassa pitämisestä edellyttäen, että panttauksesta tai edunsaajamääräyksestä on ilmoitettu vakuutuksenantajalle. Jos vakuutuk-

senantaja laiminlyö ilmoituksen toimittamisen, se ei voi panttioikeuden haltijaa tai edunsaajaa kohtaan vedota siihen, että vakuutus on lakannut tai että vastuu on alentunut.

senantaja laiminlyö ilmoituksen toimittamisen, se ei voi panttioikeuden haltijaa tai edunsaajaa kohtaan vedota siihen, että vakuutus on lakannut tai että vastuu on alentunut.

54 §

Ulosmittaus henkivakuutuksessa

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa, ei jommallekummalle heistä vakuutus sopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta saa ulosmittata kummankaan velasta, jos:

1) vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään kymmenen vuotta; tai

2) vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle; maksun korotusta, joka johtuu sovitusta kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon; taikka

3) vakuutus on voimassa vain kuoleman varalta, eikä minään vuonna ole suoritettu kaksi kertaa vuosittaista vakuutusmaksua suurempaa maksua.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta toimitettaessa ulosmittausta elatuksesta, joka on maksettava puolisolalle tai lapselle.

54 §

Ulosmittaus henkivakuutuksessa

Jos henkivakuutuksessa on vakuutettuna vakuutuksenottaja tai hänen puolisonsa, jommallekummalle heistä vakuutus sopimuksen mukaan kuuluvaa oikeutta ei saa ulosmittata kummankaan velasta, jos:

1) vakuutuksen ottamisesta on ulosmittausta toimitettaessa kulunut vähintään viisi vuotta, vakuutusmaksuja on sovittu suoritettavaksi vähintään kymmenen vuoden ajan eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin viidennes siitä vakuutusmaksujen yhteenlasketusta määrästä, joka olisi ollut suoritettava, jos maksut olisi vakuutusta otettaessa tasaisesti jaettu kymmenelle vuodelle; maksun korotusta, joka johtuu sovitusta kustannusten kehitystä kuvaavasta indeksin muutoksesta, ei oteta huomioon; tai

2) vakuutus on voimassa vain kuoleman varalta, eikä minään vuonna ole suoritettu enemmän kuin vuosittaisen vakuutusmaksun kaksinkertainen määrä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta toimitettaessa ulosmittausta elatuksesta, joka on maksettava puolisolalle tai lapselle.

64 §

Ilmoitus panttioikeuden ja pidätysoikeuden haltijalle eräissä tapauksissa

Vakuutusenantaja on velvollinen ilmoittamaan vastuunsa päättymisestä tai vastuuta supistavasta sopimuksesta tai toimenpiteestä tiedossaan olevalle panttioikeuden tai pidätysoikeuden haltijalle, jonka oikeutta kyseinen sopimus tai toimenpide merkittävästi supistaa. Vakuutusenantajan vastuu päättyy tai sopimus tai toimenpide tulee voimaan panttioikeuden tai pidätysoikeuden haltijaa kohtaan aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ilmoitus on hänelle lähetetty.

70 §

Korvauksen suorittaminen

Vakuutusenantajan on ilmoitettava vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta vajaavaltaisen kotipaikan holhouslautakunnalle, jos korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

72 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vakuutusenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutustapahtuman ja vakuutusenantajan vastuun selvittämisen kannalta, voidaan hänen korvaustaan alentaa tai se evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

64 §

Ilmoitus vakuutusenantajan vastuun päättymisestä tai supistumisesta

Vakuutusenantaja on velvollinen ilmoittamaan vastuunsa päättymisestä tai vastuuta supistavasta sopimuksesta tai toimenpiteestä tiedossaan olevalle, 62 §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle, jonka oikeutta kyseinen sopimus tai toimenpide merkittävästi supistaa. Vakuutusenantajan vastuu päättyy tai sopimus tai toimenpide tulee voimaan 62 §:ssä tarkoitettua vakuutettua kohtaan aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ilmoitus on lähetetty hänelle.

70 §

Korvauksen suorittaminen

Vakuutusenantajan on ilmoitettava vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta vajaavaltaisen kotikunnan holhousviranomaiselle, jos korvauksen kokonaismäärä on suurempi kuin 1 000 euroa ja korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

72 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman sattumisen jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut vakuutusenantajalle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä vakuutusenantajan vastuun arvioimisen kannalta, hänen korvaustaan voidaan alentaa tai se voidaan evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

73 §

Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen

Vakuutus sopimukseen perustuva korvausvaatimus on esitettävä vakuutusenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa vakuutus tapahtuman sattumisesta. Korvausvaatimuksen esittämiseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vakuutus tapahtumasta.

Jos korvausvaatimusta ei esitetä 1 momentissa säädetyssä ajassa, korvauksen hakija menettää oikeutensa korvaukseen.

74 §

Kanneaika

Kanne vakuutusenantajan tekemän korvausta koskevan päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutusenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta.

75 §

Vakuutusenantajan takautumisoikeus

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske kuljetusvakuutusta. Autovakuutuksen vakuutus-

73 §

Vaatimuksen esittämisajankohta ja vanhentuminen

Vakuutus sopimukseen perustuva korvausvaatimus on esitettävä vakuutusenantajalle vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää vakuutuksen voimassaolosta, vakuutus tapahtumasta ja vakuutus tapahtumasta aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Korvausvaatimus on joka tapauksessa esitettävä kymmenen vuoden kuluessa vakuutus tapahtumasta tai, jos vakuutus on otettu henkilö vahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta, vahinkoseuraamuksen aiheutumisesta. Korvausvaatimuksen esittämiseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vakuutus tapahtumasta.

Jos korvausvaatimusta ei esitetä 1 momentissa säädetyssä ajassa, korvauksen hakija menettää oikeutensa korvaukseen.

74 §

Kanneaika

Kanne vakuutusenantajan tekemän korvausta koskevan päätöksen taikka vakuutusenantajan, vakuutetun tai muun vakuutus korvaukseen oikeutetun asemaan vaikuttavan muun päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutusenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Vanhentumisen keskeytymisestä sen johdosta, että asia saateetaan vireille kuluttajariitalautakunnassa, Vakuutuslautakunnassa tai muussa kuluttajariitoja ratkaisevassa elimessä, säädetään velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:ssä.

75 §

Vakuutusenantajan takautumisoikeus

Vakuutusehdoissa ei saa poiketa 1 ja 2 momentin säännöksistä kolmannen henki-

ehdossa voidaan takautumisoikeudesta määrätä siten kuin liikennevakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

lön vahingoksi, jos kolmas henkilö on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain (412/1974) 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava muu henkilö. Moottoriajoneuvovakuutuksen vakuutusehdoissa voidaan kuitenkin takautumisoikeudesta määrätä siten kuin liikennevakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

79 §

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun sellaisesta ryhmähenkivakuutuksesta, jonka työnantaja on työehtosopimuksen nojalla velvollinen ottamaan työntekijälle (*työntekijäin ryhmähenkivakuutus*), viivästyskorkeineen ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa säädetään.

79 §

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Vakuutuksenantaja saa periä vakuutusmaksun sellaisesta ryhmähenkivakuutuksesta, jonka työnantaja on työehtosopimuksen nojalla velvollinen ottamaan työntekijälle (*työntekijäin ryhmähenkivakuutus*), viivästyskorkeineen ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen *täytäntöönpanosta* annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan:

1) vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty lain voimaantulon jälkeen;

2) vahinkovakuutukseen, joka 16 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien; ja

3) tapaturmavakuutukseen ja sairausvakuutukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutusmaksukauden tai, jos vakuutusmaksukaudesta ei ole sovittu, kalenterivuoden alusta lukien.

Muuhun kuin 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuun vakuutukseen, jota koskeva sopimus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain 4, 7, 17 b, 20 ja 20 a §:ää, 24 §:n 3 momenttia, 27, 41, 47, 54 §:ää ja 70 §:n 2 momenttia.

Lain 17 §:n 2 momenttia, 72 ja 73 §:ää sekä 75 §:n 3 momenttia sovelletaan, jos vakuutustapahtuma on sattunut lain voimaantulon jälkeen. Lain 74 §:ää sovelletaan, jos va-

68
Voimassa oleva laki

HE 63/2009 vp
Ehdotus

kuutuksenantajan päätös on tehty lain voimaantulon jälkeen.

2.

Laki

avioliittolain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 35 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole omaisuuden, josta avioehtosopimuksin taikka lahjakirjassa tai testamentissa on niin määrätty, eikä myöskään siihen, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Jos sitäpaitsi on määrätty, että avio-oikeutta ei ole myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon, noudatettakoon tätä määräystä.

Avio-oikeutta ei kuitenkaan ole omaisuuden, josta avioehtosopimuksin taikka lahjakirjassa, testamentissa tai henkilövakuutuksen edunsaajamääräyksessä on niin määrätty, eikä myöskään siihen, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Jos sitä paitsi on määrätty, että avio-oikeutta ei ole myöskään tällaisen omaisuuden tuottoon, noudatettakoon tätä määräystä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki**velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velan vanhentumisesta 15 päivänä elokuuta 2003 annetun lain (728/2003) 11 §:n
 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

11 §

Oikeudelliset katkaisutoimet

Oikeudelliset katkaisutoimet

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin
 2 momentissa säädetään, jos:

1) velkoja panee vireille saatavaa koskevan
 kanteen velallista vastaan tai esittää saatavaa
 koskevan vaatimuksen tuomioistuimessa, ku-
 luttajavalituslautakunnassa tai laissa sääde-
 tyssä muussa toimielimessä tai menettelyssä,
 jossa voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuosi-
 tus;

Velan vanhentuminen katkeaa niin kuin
 2 momentissa säädetään, jos:

1) velkoja panee vireille saatavaa koskevan
 kanteen velallista vastaan tai esittää saatavaa
 koskevan vaatimuksen tuomioistuimessa, *ku-
 luttajariitalautakunnassa* tai laissa säädettyssä
 muussa toimielimessä tai menettelyssä, jossa
 voidaan antaa ratkaisu tai ratkaisusuositus,
*taikka toimielimessä, joka on merkitty Eu-
 roopan yhteisöjen komission pitämään tietokantaan kuluttajariitoja ratkaisevista elimis-
 tä;*

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 _____.*

*Tätä lakia sovelletaan myös velkaan, jonka
 oikeusperuste on syntynyt ennen tämän lain
 voimaantuloa. Jos velkaa koskeva asia on
 lain voimaan tullessa vireillä toimielimessä,
 joka on merkitty Euroopan yhteisöjen komis-
 sion pitämään tietokantaan kuluttajariitoja
 ratkaisevista elimistä, velan vanhentuminen
 keskeytyy 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, kun
 laki tulee voimaan.*

5.

Laki**vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusedustuksesta 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun lain (570/2005) 25 §
 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Vakuutuksesta annettavat tiedot

Vakuutuksesta annettavat tiedot

Vakuutusmeklarin on tehtävässään huolehdittava siitä, että asiakas saa ennen vakuutus-
 sopimuksen päättämistä kaikki asiakkaan va-
 kuutustarpeen arvioinnin ja vakuutuksen va-
 litsemisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten
 tietoja tarjolla olevista vakuutusmuodoista,
 vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Tie-
 toja annettaessa vakuutusmeklarin tulee kiin-
 nittää huomiota myös vakuutusturvan olen-
 naisiin rajoituksiin.

Vakuutusmeklarin on tehtävässään huoleh-
 dittava siitä, että asiakas saa ennen vakuutus-
 sopimuksen päättämistä kaikki asiakkaan va-
 kuutustarpeen arvioinnin ja vakuutuksen va-
 litsemisen kannalta tarpeelliset tiedot, kuten
 tietoja tarjolla olevista vakuutusmuodoista,
 vakuutusmaksuista ja vakuutusehdoista. Tie-
 toja annettaessa vakuutusmeklarin tulee kiin-
 nittää huomiota myös vakuutusturvan olen-
 naisiin rajoituksiin. *Lisäksi huomiota on
 kiinnitettävä vakuutukseen mahdollisesti liit-
 tyvien sijoituskohteiden valinnan kannalta
 olennaisiin seikkoihin ottaen erityisesti huo-
 mioon vakuutuksen hakijan aikaisempi sijoit-
 tuskokemus ja sijoittamisen tavoitteet.*

Asiakkaalle annettavien, 1 momentissa tar-
 koitettujen tietojen on perustuttava riittävän
 monien markkinoilla tarjolla olevien vakuu-
 tusten tasapuoliseen analyysiin. Analyysi ja
 ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi on an-
 nettava asiakkaalle 20 §:n 1 momentin 1—
 3 kohdassa säädetyllä tavalla.

Asiakkaalle annettavien, 1 momentissa tar-
 koitettujen tietojen on perustuttava riittävän
 monien markkinoilla tarjolla olevien vakuu-
 tusten tasapuoliseen analyysiin. Analyysi ja
 ehdotus vakuutustarpeen kattamiseksi on an-
 nettava asiakkaalle 20 §:n 1 momentin 1—
 3 kohdassa säädetyllä tavalla.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos asiakas ei halua
 niitä tai jos niiden antaminen tuottaisi kohtuu-
 tonta hankaluutta.

Tietoja ei tarvitse antaa, jos asiakas ei ha-
 lua niitä tai jos niiden antaminen tuottaisi
 kohtuutonta hankaluutta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 . _____